

ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นารินจง วงศ์อุต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นารินจง วงศ์อุต

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

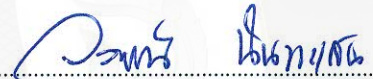
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.เก นันทะเสน)

วันที่ 26 เดือน ก.ค. พ.ศ. 59

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรารณ นันทะเสน)

วันที่ 26 เดือน ก.ค. พ.ศ. 59

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ กุลส)

วันที่ 26 เดือน ก.ค. พ.ศ. 59

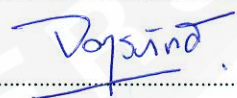
ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 26 เดือน ก.ค. พ.ศ. 59

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรภัทร วาฤทธิ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 27 เดือน ก.ค. พ.ศ. 59

ชื่อเรื่อง	ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
ชื่อผู้เขียน	ว่าที่ร้อยตรีหญิงนารินจง วงศ์อุต
ชื่อปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.เก นันทะเสน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคด้านการค้าชายแดนผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดนโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งการวิเคราะห์ศักยภาพทางการค้าจะใช้วิธีการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดนด้วยตาราง (TOWS Matrix) และใช้วิธีการวิเคราะห์ลำดับชั้น (AHP) เพื่อลำดับความสำคัญของผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า การค้าชายแดนไทย – สปป. ลาว ด้านจังหวัดพะเยามีศักยภาพด้านการค้าชายแดนในระดับน้อยและมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สาร ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม (TOWS Matrix) ของการค้าชายแดนสามารถสรุปเป็นกลยุทธ์เชิงรุกในการพัฒนา คือ ควรสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมตลาดการค้าชายแดนไทย – ลาว และกิจกรรมในชุมชน และกลยุทธ์เชิงป้องกันควรกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการค้า ส่วนกลยุทธ์เชิงแก้ไขควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพสินค้า และบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการค้าและการผ่านแดน และกลยุทธ์เชิงรับควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทางด้านการค้า และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ และผลจากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญปัจจัยด้านกายภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการจัดการ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านกิจกรรมการค้าชายแดน ตามลำดับ

Title	Economic Potential of Cross Border Trade in Phusang District, Phayao Province under the Asean Economic Community
Author	Miss Narinjong Wongaud
Degree of	Master of Economics in Applied Economics
Advisory Committee Chairperson	Dr. Ke Nunthasen

ABSTRACT

This study was conducted to analyze :1) economic potential, strengths, weaknesses, opportunities, and threats to cross border trade at Baan Huak, Phusang district, Phayao province and 2) impacts of the establishment of the ASEAN economic community on the border trade. Data were obtained from secondary data, questionnaire and in-depth interview conducted with local people and stakeholders in the area. Revealed comparative advantage (RCA), TOWS Matrix, and the analysis hierarchy process (AHP) were employed for an analysis to trading potential, cross border trade environment, and sequencing of importance of impact expected to be occurred when stepping into the ASEAN economic community.

Results of the study revealed that the cross border trade (Thailand – Laos P.D.R) at Baan Huak had a low level of potential but Thailand had comparative advantage in exported diesel oil and gasoline. Regarding an analysis of the relationship of the cross border trade environment, it could be concluded as proactive and preventive strategies. The former should construct international trade coordination for promoting cross border trade market and activities in the community. The latter should encourage all concurred parties to participate in the management of cross border trade. In addition, there were another two strategies : improvement and receptive strategies. The former was the development of basic infrastructure, quatity of goods, and concurred personnel on cross border trade. The letter was the determination of strategies on cross border trade development and collaboration networks both within and outside the country. For sequencing of

the importance of impacts expected to be occurred, the sample group placed the importance on physical evidence most, followed by management, participation, and activities of cross border trade, respectively.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นผลงานที่ผู้วิจัยได้ทุ่มเทความตั้งใจ สติปัญญา กำลังกายและกำลังใจ จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ คำแนะนำและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ค้า ผู้ประกอบการ และความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยและทีมงานตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เก นันทะเสน ซึ่งเป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภรณ์ นันทะเสน และ อาจารย์ ดร.ศิวรัตน์ กุศล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาตลอดจนเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อกิตติพล และคุณแม่ค่าน้อย วงศ์อูต ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม ส่งเสริมการศึกษา เป็นกำลังใจที่ดี ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต ให้คำปรึกษา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

นารินจง วงศ์อูต
กรกฎาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญ	(7)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
กรอบแนวคิดในการวิจัย	42
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	43
สถานที่ดำเนินการวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	45
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	46
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการศึกษา	52
ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์	52
ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา	57

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคด้านการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	72
ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน	83
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	96
สรุปผลการศึกษา	96
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	101
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	108
ภาคผนวก ข แบบสอบถามศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน สำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่	114
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถิติการค้าชายแดนด้านจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ.2550 - 2556	2
2	สินค้านำเข้าจาก สปป.ลาว ด้านจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2553 - 2556	2
3	สินค้าส่งออกของไทยไปยัง สปป.ลาว ด้านจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2553 - 2556	3
4	สถิติการค้าชายแดน (Value of Border Trade)	20
5	สถิติการค้าผ่านแดน (Value of Transit Trade)	20
6	จังหวัดที่มีอัตราการเติบโตของการขอใบอนุญาตก่อสร้างเพื่อการพาณิชย์ 10 อันดับแรก	23
7	มาตราส่วนมูลฐาน AHP 1 - 9	30
8	แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่	44
9	แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน	45
10	เทียบมาตรฐานค่า RI	51
11	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	53
12	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	54
13	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ค้า ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่	56
14	การส่งออกสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ปี 2553 - 2557	59
15	การส่งออกสินค้าประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง ปี 2553 - 2557	61
16	การส่งออกสินค้าประเภทวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ปี 2553 - 2557	63
17	การส่งออกสินค้าประเภทสินค้าอุปโภคและบริโภค ปี 2553 - 2557	65
18	สินค้านำเข้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ปี 2553 - 2557	66
19	แสดงมูลค่าการค้าชายแดน ไทย - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 - 2557	67
20	แสดงมูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 - 2557	67
21	แสดงมูลค่าส่งออกสินค้า 5 อันดับแรกไทย - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 - 2557	68
22	แสดงมูลค่าส่งออกสินค้า 5 อันดับแรกของไทยด้านจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 - 2557	69
23	แสดงผลการวิเคราะห์ค่า RCA	69

ตารางที่	หน้า
24	แสดงค่าเฉลี่ยแนวโน้มสถานการณ์การค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 70
25	แสดงค่าเฉลี่ยระดับศักยภาพของการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 71
26	สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงรุก 75
27	สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน 77
28	สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข 78
29	สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงรับ 80
30	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง 83
31	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลระยะเวลาในการท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง 84
32	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเป้าหมายในการเดินทางมาอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 84
33	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการใช้พาหนะในการเดินทาง 85
34	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการคาดการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 85
35	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเปรียบเทียบรายได้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา 86
36	แสดงจำนวนและร้อยละแนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 86
37	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลคาดการณ์ผลกระทบทางการค้าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 87
38	ลำดับความสำคัญของปัจจัยหลัก 88
39	ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกายภาพ (A) 89
40	ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการจัดการ (B) 90
41	ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการมีส่วนร่วม (C) 91
42	ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกิจกรรมการค้าชายแดน (D) 92
43	ลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้งหมด 93

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	พื้นที่ที่มีแผนที่จะพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมในอนาคต	22
2	โครงสร้างลำดับชั้นของกระบวนการวิธี AHP	29
3	แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix	35
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย	42
5	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม (TOWS Matrix)	48
6	กราฟแสดงแนวโน้มการนำเข้าสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ปี 2553 - 2557	60
7	กราฟแสดงแนวโน้มการนำเข้าสินค้าประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง ปี 2553 - 2557	62

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ที่ผ่านมานั้นได้มีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนโดยจะมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน และจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน และแรงงานที่มีฝีมืออย่างเสรี ทำให้ประเทศในภูมิภาคมีความเป็นอิสระในการติดต่อกันมากยิ่งขึ้นในทุกมิติ ทั้งในเรื่องการค้าขายทั้งสินค้า บริการ เงินทุน และแรงงาน โดยเฉพาะประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน สามารถใช้โอกาสนี้ในการสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนที่ติดต่อกัน ในรูปแบบต่างๆ อาทิ การเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค

หากพิจารณาด้านการติดต่อชายแดนระหว่างประเทศที่มีพรมแดนติดกัน พบว่า ประเทศไทยมีชายแดนติดต่อกับ 4 ประเทศ คือ ประเทศมาเลเซีย พม่า ลาว และกัมพูชา โดยประเทศมาเลเซียเป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ที่สุด สำหรับการค้าชายแดนทางภาคเหนือ นั้น เป็นการค้ากับประเทศพม่าและลาว ทั้งนี้ ยังสามารถติดต่อการค้ากับประเทศจีนตอนใต้และเวียดนามได้อีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันภาคเหนือมีจุดผ่านแดนถาวรจำนวน 6 แห่ง และจุดผ่อนปรนการค้าอีกกว่า 20 แห่ง

จังหวัดพะเยามีแนวเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ตั้งแต่บริเวณบ้านฮวก หมู่ที่ 3 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง ถึงบ้านต้นฝั้ง หมู่ที่ 16 ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ เป็นระยะทางประมาณ 36 กิโลเมตร มีการตั้งจุดผ่อนปรนการค้าบ้านฮวก ช่องทางก๊วห (PB 502763) ตั้งอยู่ที่ หมู่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นช่องทางที่ติดต่อระหว่างบ้านฮวก หมู่ที่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา กับบ้านปางมอญ เมืองคอบแขวงไชยะบุรี สปป.ลาว เป็นที่ตั้งจุดผ่อนปรนชายแดนไทย - สปป.ลาว จุดผ่อนปรนบ้านฮวกเป็นช่องทางที่ราษฎรของทั้งสองประเทศ สามารถเดินทางเข้าออกและติดต่อค้าขายกันได้ทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.00 - 18.00 น. โดยไม่มีการหยุดพักเที่ยงและมีการจัดตลาดนัดทุกวันทั้งที่ 10 และ 30 ของทุกเดือน ณ บริเวณตลาดบ้านฮวก หากพิจารณาทางด้านมูลค่าการค้า ระหว่างปี พ.ศ.2550-2556 พบว่า จากมูลค่าการค้ามูลค่าการนำเข้า และมูลค่าการส่งออก ส่งผลให้เกิดดุลการค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปี พ.ศ. 2554 - 2555 ที่ดุลการค้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเดิมจากประมาณ 34 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 171 ล้านบาท (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สถิติการค้าชายแดนด้านจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2550 - 2556

หน่วย : บาท

ปี / มูลค่า	มูลค่าการค้า	มูลค่านำเข้า	มูลค่าส่งออก	ดุลการค้า
ปี 2550	76,332,777.70	68,801,120.20	7,531,657.50	- 61,269,462.70
ปี 2551	45,480,360.80	40,354,296.80	5,126,064.00	- 35,228,232.80
ปี 2552	29,885,504.21	19,804,642.85	10,080,861.36	- 9,723,781.49
ปี 2553	28,554,996.72	4,100,779.60	24,454,217.05	20,353,437.45
ปี 2554	41,950,161.47	3,564,028.61	38,386,132.86	34,822,104.25
ปี 2555	183,565,432.45	5,883,478.08	177,681,954.37	171,798,476.29
ปี 2556	181,023,261.60	259,641.29	180,763,620.31	180,503,978.71

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงใหม่ (2557)

จากสถิติการค้าชายแดน (ตารางที่ 1) สามารถจำแนกเป็นสินค้านำเข้า และสินค้าส่งออก ระหว่างไทย - สปป.ลาว ด้านจังหวัดพะเยาที่สร้างมูลค่าทางการค้าให้กับจังหวัดพะเยา โดยจะเห็นว่า มูลค่าของสินค้านำเข้ามีมูลค่าลดลงมากกว่ามูลค่าที่เพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันสินค้าส่งออกก็จะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี (ตารางที่ 2 และ 3)

ตารางที่ 2 สินค้านำเข้าจาก สปป.ลาว ด้านจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2553 - 2556

หน่วย : บาท

ลำดับ	รายการสินค้า	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
1	ไม้แปรรูป	3,047,626.42	2,982,776.11	5,692,420.12	-
2	เปลือกไม้บง	471,016.56	-	80,000.00	-
3	เปลือกไม้บงลาว	468,215.71	-	-	-
4	เปลือกไม้จันทน์	113,920.91	-	-	-
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	-	61,807.46	111,057.96	259,641.29
6	ลูกเต๋อย	-	519,445.04	-	-
	รวม	4,100,779.60	3,564,028.61	5,883,478.08	259,641.29

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงใหม่ (2557)

ตารางที่ 3 สินค้าส่งออกของไทยไปยัง สปป.ลาว ด้านจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2553 - 2556

หน่วย : บาท

ลำดับ	รายการสินค้า	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
1	น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	7,415,174.05	11,031,730.70	57,311,619.36	74,159,779.48
2	น้ำมันเบนซินไร้สาร	8,642,570.00	11,111,890.16	111,711,771.01	95,548,913.83
3	เสาไฟฟ้า	3,953,570.00	9,061,300.00	208,500.00	310,500.00
4	คอนสปีน	819,000.00	809,550.00	-	-
5	ปูนซีเมนต์	3,057,600.00	3,650,100.00	447,950.00	431,940.00
6	วัสดุก่อสร้าง	370,560.00	2,721,562.00	6,399,024.00	6,081,620.00
7	สินค้าอุปโภคบริโภค	195,312.00	-	-	-
8	อุปกรณ์ไฟฟ้า	-	-	1,434,650.00	-
9	ถังเก่า	-	-	-	605,827.00
10	แท็งก์	-	-	170,000.00	30,000.00
11	น้ำมันแฉฟทา	-	-	-	3,095,040.00
12	รถหัวลากเก่าใช้แล้ว	-	-	-	500,000.00
รวม		24,454,217.05	38,386,132.86	177,681,951.37	180,763,620.31

ที่มา: ด้านศุลกากรเชียงใหม่ (2557)

จากตารางที่ 2 และ 3 เห็นได้ว่ามูลค่าสินค้าส่งออกจะมีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าการนำเข้า แสดงว่ามูลค่าการค้าระหว่างไทย - สปป.ลาว ด้านจังหวัดพะเยา มีมูลค่าการค้าเกินดุลจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ดุลการค้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2555 (ตาราง 1) จากตารางการนำเข้าและส่งออกสินค้าของไทย พบว่า ในช่วงที่ดุลการค้าเพิ่มสูงขึ้นนั้น เป็นเพราะในช่วงปี พ.ศ.2555 มีการส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสินค้าส่งออกที่สร้างมูลค่าให้กับการค้าชายแดนด้านจังหวัดพะเยา ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว, น้ำมันเบนซินไร้สาร, วัสดุก่อสร้าง, อุปกรณ์ไฟฟ้า และแท็งก์น้ำ ซึ่งสินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าประเภทพลังงาน และสินค้าประเภทที่ใช้สำหรับการก่อสร้าง แสดงให้เห็นว่าทางฝั่ง สปป.ลาว มีความเจริญเติบโตเกิดการพัฒนามากขึ้น และมีศักยภาพในการนำเข้าเพิ่มมากขึ้น

เป็นที่น่าสนใจว่าหลังจากที่มีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ.2558 แล้วนั้น ซึ่งหมายถึงเป็นการเปิดเสรีปัจจัยการผลิตทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่ สินค้า บริการ เงินทุน และแรงงาน การเปิดเสรีสินค้านั้นก็คือการลดกำแพงภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าทุกประเภท (มีข้อยกเว้นเพียง เล็กน้อย) ให้เหลือศูนย์และลดอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีนั้นคือโควตาจะเหลือศูนย์ การเปิดเสรีสินค้าในลักษณะนี้ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) การเปิดเสรีสินค้า บริการและการลงทุน

นั้นเป็นการแก้ไขกฎหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถถือครองสัดส่วนความเป็นเจ้าของได้เพิ่มขึ้นและในหลายกรณี อาจอนุญาตให้ถือได้ 100% การเปิดเสรีแรงงานก็คือการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบให้คนในประเทศสมาชิกสามารถเคลื่อนย้ายมาทำงานในอีกประเทศหนึ่งโดยมีศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมคนงานในประเทศนั้น ๆ การรวมกลุ่มที่เป็นประชาคมเศรษฐกิจนั้นก็จะเริ่มต้นจากการเปิดเสรีสินค้าเป็นประการแรกและจะค่อยๆ ขยายไปสู่การลงทุน การบริการ และการเคลื่อนย้ายบุคลากร และจากข้อมูลสถิติข้างต้นที่กล่าวไป พบว่า สปป.ลาว มีศักยภาพในการนำเข้าจากสินค้าที่สูงขึ้นประกอบกับการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลายปี 2558 ที่ผ่านมา ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนและศักยภาพทางเศรษฐกิจของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ในปัจจุบันจุดผ่อนปรนบ้านฮวกก็ได้มีการสนับสนุนให้มีการยกระดับจากจุดผ่อนปรนให้เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้หากมีการยกระดับฐานะจากจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ขึ้นเป็นด่านถาวรซึ่งเป็นจุดผ่านแดนระหว่างชายแดนไทยกับสปป.ลาว นอกจากเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดพะเยากับแขวงไซยะบุรี สปป.ลาว แล้วยังเป็นประตูสู่อินโดจีน (คุนหมิง/เชียงรุ่ง/เชียงตุง/หลวงพระบาง/เดียนเบียนฟู) ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสการขยายการค้า การลงทุน และเกิดการเชื่อมโยงทางด้านการท่องเที่ยวซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของทั้งสองประเทศ โดยเชื่อว่าหากเปิดเป็นด่านถาวรแล้วมูลค่าการค้า การลงทุนจะเพิ่มสูงขึ้น และยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังประเทศไทยได้อีกช่องทางหนึ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจุดผ่อนปรนบ้านฮวก เป็นเขตการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยาที่มีการค้าชายแดนเปลี่ยน ทั้งในเรื่องของสินค้า บริการ เงินทุน และแรงงาน ในอนาคตหากได้มีการยกระดับจากจุดผ่อนปรนให้เป็นด่านถาวรแล้วนั้น การขนส่งสินค้าตลอดจนการเดินทางไปมาระหว่างไทย - สปป.ลาว จะมีมูลค่าที่มากยิ่งขึ้นไป ประกอบกับแนวทางการค้าระหว่างประเทศที่มีความเป็นเสรีมากยิ่งขึ้นเพราะเกิดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลาย ปี พ.ศ.2558 ที่ผ่านมา ทั้งในส่วนของท้องถิ่นตลอดจนประชาชนชาวบ้านฮวก จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่กำลังจะมาถึง เพราะไม่ได้มีแต่โครงสร้างพื้นฐานที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต้องถูกปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการเปิดด่านอย่างเป็นทางการพร้อม ๆ กับการติดต่อของเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนที่จะผ่านบ้านฮวกด้วย ดังนั้น การศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ก็จะทำให้ทราบถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจว่าในพื้นที่มีศักยภาพทางด้านไหนที่สามารถสร้างมูลค่าและรายได้ ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ตลอดจนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบทิศทางการเตรียมความพร้อมและพัฒนาพื้นที่เพื่อรับมือกับการเข้าสู่ประชาคม

เศรษฐกิจอาเซียน และการเปิดเป็นด้านการค้าชายแดนถาวรในอนาคต เพื่อที่จะสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ด้านการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนของจุดผ่อนปรนบ้านฮวกเพื่อสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้กับผู้ค้า ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมกับสปป.ลาว หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนบริเวณอื่นของประเทศไทยในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในประเด็นของศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ด้านการค้าชายแดน และศึกษาผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยแบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 นักท่องเที่ยว พ่อค้า แม่ค้า ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอ ภูซาง

2.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาในพื้นที่หมู่ 3 หมู่ 12 และตลาดการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

นิยามศัพท์

ศักยภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการส่งออกสินค้าที่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ สปป.ลาว โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ผลลัพธ์หรือสภาพทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก

จุดผ่อนปรน หมายถึง บริเวณที่ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ชายแดน สามารถพิจารณาเปิดจุดผ่อนปรนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนของทั้งสองประเทศ ที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนให้สามารถทำการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าเล็กๆน้อยๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันระหว่างกันทั้งนี้จะกำหนดพื้นที่ ระยะเวลาในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่แน่นอน

กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการวัดค่าระดับของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม หมายถึง การวิเคราะห์ SWOT Analysis จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่นำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาองค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ผู้นำชุมชน ผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซางอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่ตลาดชายแดน อำเภอ ภูซาง ในช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคม 2558

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษางานวิจัยนี้ เพราะจากสถิติข้างต้นจะเห็นว่าจุดผ่อนปรนบ้านฮวก มีมูลค่าทางการค้าที่สูงประกอบกับปลายปี 2558 ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทำให้การค้าขายระหว่างประเทศมีความเป็นเสรีขึ้นซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์ศักยภาพทางการค้าชายแดนว่าจุดผ่อนปรนบ้านฮวกมีศักยภาพในการส่งออกสินค้าชนิดไหน วิเคราะห์ SWOT ของการค้าชายแดน วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 2) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ด้านการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน ผลการวิจัยทำให้แนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนของจุดผ่อนปรนบ้านฮวกเพื่อสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้กับผู้ค้า ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมกับ สปป.ลาว ทั้งนี้ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้ และยังสามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่การค้าชายแดนบริเวณอื่นของประเทศไทยในอนาคต ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์เฉพาะประเด็นของศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ด้านการค้าชายแดน และศึกษาผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ค้า และประชาชนในพื้นที่ ณ บริเวณจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาเท่านั้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้สำหรับกำหนดเป็นกรอบดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. แนวคิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ
3. การค้าชายแดน
4. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ
5. ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)
6. ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)
7. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
8. การวิเคราะห์ทาวส์ (TOWS Matrix)
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้นในปลายปี 2558 ที่ผ่านมา เป็นการส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้โดยไม่อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาตลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน บนหลักการของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การประหยัลดต้นทุน การแบ่งงานกันทำ และการพัฒนาความชำนาญในการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียน

1.1 ที่มาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) มีจุดเริ่มต้นจากการลงนามร่วมกันของผู้นำอาเซียนในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เมื่อครั้งประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ.2003) ณ ประเทศอินโดนีเซียต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 11 เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) ณ ประเทศมาเลเซีย ผู้นำอาเซียนได้มีความเห็นชอบร่วมกันให้เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปีจากปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ.2020) เป็นปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015) โดยระบุคุณลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ.2015) ไว้สอดคล้องกับแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2 ซึ่งระบุเป้าหมายและกรอบระยะเวลาในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ พร้อมทั้งความยืดหยุ่นที่จะตกลงกันล่วงหน้าในการดำเนินงานตามแผนงานสำหรับประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ดังนั้น ในการประชุมรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 (ค.ศ.2006) จึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่อาวุโส (SEOM) จัดทำ “แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)” และ “ตารางเวลาดำเนินกิจกรรมต่างๆ (Strategic Schedule)” เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ต่อไป

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 ผู้นำอาเซียนยืนยันพันธกรณีที่เร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 จากเดิมที่ระบุไว้ในปี ค.ศ. 2020 ตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 และแถลงการณ์บาหลีฉบับที่ 2 โดยลงนามแถลงการณ์เชบู เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ.2015 โดยในด้านเศรษฐกิจผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 และเปลี่ยนแปลงอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น

1.2 เป้าหมายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) คือการไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามที่ระบุไว้ใน “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกโดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเชิงลึกและกว้างขวางมากขึ้นผ่านความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันและแผนการดำเนินงานใหม่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่ชัดเจนโดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเปิด มองบริบทภายนอกและส่งเสริมกลไกตลาดซึ่งสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ในกรอบพหุภาคีและยึดมั่นในระบบกฎเกณฑ์เพื่อความสอดคล้องของการปฏิบัติตามพันธกรณีในด้านเศรษฐกิจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการคือ

1.2.1 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Single Production Based) เน้นการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานฝีมือระหว่างกันอย่างเสรี

1.2.2 การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (High Competitive Economic Region) เน้นการดำเนินงานนโยบายการแข่งขันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาการพัฒนา ICT และพลังงาน

1.2.3 การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Equitable Economic Development) เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการขยายตัวของ SMEs ให้ความช่วยเหลือแก่ สมาชิกใหม่ (CLMV) เพื่อช่วยลดช่องว่างของระดับการพัฒนา

1.2.4 การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Fully Integrated into Global Economy) เน้นการจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area-FTA) และการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจ (Closer Economic Partnership-CEP) กับประเทศคู่เจรจา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันสร้างอาเซียนให้มีพลวัตและขีดความสามารถมากขึ้นด้วยกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งของการปฏิบัติตามแผนงานด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมการเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ แรงงานฝีมือและผู้มีความสามารถพิเศษและเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านกลไกสถาบันของอาเซียนโดยก้าวแรกของการมุ่งไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะทำงานระดับสูง ว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนตามแถลงการณ์บาหลี ฉบับที่ 2

ในขณะเดียวกันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) ผ่านความร่วมมือภายใต้โครงการแผนงานกรอบความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) และแผนงานในกรอบภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานแผนความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมขีดความสามารถ การยอมรับคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพ การหารือที่ใกล้ชิดมากขึ้นในเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายทางการเงิน มาตรการทางการค้าและการเงิน การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (E-ASEAN) การรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อในภูมิภาคและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 ความจำเป็นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การรวมกลุ่มหรือจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นความพยายามที่สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก กล่าวคือ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์และแนวโน้มการทำข้อตกลง

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้อาเซียนต้องเร่งแสดงบทบาทการรวมกลุ่มด้วยความมั่นคงและแน่นแฟ้นมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานระหว่างกันให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการแข่งขันทางการค้าและการแข่งขันเพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงที่มีความรุนแรงมากขึ้นและมีแนวโน้มจะถ่ายโอนไปสู่ประเทศเศรษฐกิจใหม่มากขึ้น เช่น จีน อินเดีย และบราซิล เป็นต้น

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลกเนื่องจากจะส่งเสริมให้เกิดการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกที่ลึกซึ้งกว้างขวางมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงาน รวมถึงความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนให้เหลือน้อยที่สุดซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการครองชีพและความกินดีอยู่ดีของประชาชนภายในประเทศและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการพัฒนาระหว่างกันให้น้อยลง

1.4 คุณลักษณะของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีรูปแบบการรวมกลุ่มที่เป็นการดำเนินงานในลักษณะผสมผสานซึ่งมีลักษณะร่วมระหว่างสหภาพศุลกากร (Custom Union) ตลาดร่วม (Common Market) และสหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) กล่าวคือเป็น Custom Union เนื่องจากมีการจัดภาษีภายในภูมิภาคแต่ยังไม่มี การปรับประสานอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากประเทศภายนอกภูมิภาค (Uniform External Tariff Structure) เป็น Common Market คือ มีการจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษีและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการและการลงทุน แต่สิ่งที่ยังขาดอยู่คือนโยบายร่วมทางด้านการค้า (Common External Trade Policy) รวมทั้งเป็น Economic Union คือมีเป้าหมายการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุนและปัจจัยการผลิตที่เสรีแต่ยังขาดนโยบายการเงิน การคลังและระบบเงินสกุลร่วมกัน ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นรูปแบบการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่มีลักษณะเฉพาะโดยได้พัฒนามาให้เหมาะสมกับโครงสร้างและความสัมพันธ์ของอาเซียนด้วย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในอนาคต อาเซียนจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทภายนอกประกอบด้วย โดยเฉพาะทิศทางนโยบายด้านเศรษฐกิจกับประเทศภายนอกกลุ่มเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในประชาคมโลกและเพิ่มขีดความสามารถในการเจรจาต่อรอง รวมถึงส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งและกว้างขวางมากขึ้น ดังนั้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาไปในลักษณะการเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) ตลาดร่วม (Common Market) หรือสหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) ในอนาคต

1.5 ศักยภาพสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนับเป็นความพยายามในการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาประเทศกำลังพัฒนา (Largest Integration Effort Attempted in Developing World) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้าและการลงทุน อันเนื่องมาจากการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดทั้งด้านมาตรการภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีรวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน ดังนั้นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นการยกระดับการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของประเทศสมาชิกที่มีความหลากหลายและความได้เปรียบในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาร่วมกันของอาเซียนซึ่งสาระสำคัญของการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันมีดังต่อไปนี้

1.5.1 การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1.5.1.1 การขจัดภาษี ภาษีสำหรับสินค้าภายในอาเซียนจะถูกขจัดสอดคล้องกับกรอบเวลาและพันธกรณีที่ระบุไว้ภายใต้ CEPT - AFTA และความตกลง/พิธีสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ขจัดภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าทุกรายการยกเว้นสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูงภายในปี 2010 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ ภายในปี 2015

1.5.1.2 การขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี เช่น ยกเลิกมาตรการมิใช่ภาษีที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า (NTBs) ทั้งหมดภายในปี 2010 สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 5 ประเทศปี 2012 สำหรับฟิลิปปินส์และปี 2015 โดยมีความยืดหยุ่นได้ถึงปี 2018 สำหรับประเทศ CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม

1.5.1.3 กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) ดำเนินการใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ตอบสนองต่อพลวัตและการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการผลิตของโลกเพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนสนับสนุนเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาค ส่งเสริมการพัฒนาวिकासกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลดช่องว่างการพัฒนาและสนับสนุนการเพิ่มการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้กรอบ CEPT - AFTA

1.5.1.4 การอำนวยความสะดวกทางการค้า กฎระเบียบขั้นตอนวิธีการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางการค้าและศุลกากรที่ไม่ยุ่งยาก เป็นแนวเดียวกันมีมาตรฐานจะลดต้นทุนทางธุรกรรมในอาเซียนซึ่งจะช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในการส่งออกและอำนวยความสะดวกการรวมตัวของอาเซียนให้เป็นตลาดเดียวสำหรับการค้าสินค้าการค้าบริการและการลงทุนและการเป็นฐานการผลิตเดียว

1.5.1.5 การรวมกลุ่มทางศุลกากร วิสัยทัศน์ด้านศุลกากรของอาเซียนปี 2020 ได้ถูกเร่งรัดเป็นปี 2015 โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาศุลกากรระหว่างปี 2005 – 2010 มีจุดมุ่งหมาย

- รวมกลุ่มโครงสร้างด้านศุลกากร
- ปรับการจำแนกพิภพศุลกากร การประเมินศุลกากร การกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าให้ทันสมัยและจัดทำระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน
- ปรับระบบการตรวจปล่อยสินค้าให้มีความคล่องตัวมากขึ้น
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- เสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- ลดช่องว่างในการพัฒนาด้านศุลกากร
- นำเทคนิคการบริหารจัดการความเสี่ยงและระบบการควบคุมตรวจสอบเพื่อการอำนวยความสะดวกทางการค้ามาใช้

1.5.1.6 มาตรฐานและอุปสรรคทางเทคนิคมาตรฐาน กฎระเบียบด้านเทคนิคและการประเมินความสอดคล้องจะต้องมีการปรับประสานให้อยู่ในแนวเดียวกัน โดยจัดทำแนวปฏิบัติด้านมาตรฐานและความสอดคล้องของอาเซียนให้โปร่งใสมากขึ้น ปรับปรุงคุณภาพของการประเมินความสอดคล้องและให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

1.5.2 การเคลื่อนย้ายบริการที่เสรี เป็นการลดข้อจำกัดต่อผู้ให้บริการของอาเซียนในการให้บริการและเข้ามาจัดตั้งกิจการในประเทศสมาชิกอื่นตามเงื่อนไขกฎเกณฑ์ภายในประเทศ เช่น การจัดทำคุณสมบัติวิชาชีพเพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาค การเปิดเสรีภาคการเงิน เป็นต้น

1.5.3 การเคลื่อนย้ายการลงทุนที่เสรี โดยจัดทำความตกลงเขตการลงทุนอาเซียนเต็มรูปแบบ (ACIA) ซึ่งอิงตามความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) และความตกลงคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (IGA) ที่มีอยู่เดิมให้ครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น การคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวก ความร่วมมือการส่งเสริม และการสร้างความรับรู้ในด้านการลงทุน และการเปิดเสรีการลงทุน

1.5.4 การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น โดยส่งเสริมการพัฒนาและการรวมกลุ่มตลาดทุนของอาเซียน เช่น การปรับประสานมาตรฐานด้านตลาดทุนในอาเซียนในด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ในการเสนอขายตราสารหนี้ ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูลและกฎเกณฑ์การจัดจำหน่ายระหว่างกันให้มากขึ้น การอนุญาตการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น เช่น ยกเลิกหรือผ่อนคลายข้อกำหนดในการเคลื่อนย้ายทุน

1.5.5 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือที่เสรี โดยบริหารจัดการการเคลื่อนย้ายหรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางสำหรับบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการและการลงทุนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของประเทศผู้รับ เช่น อำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและแรงงานฝีมืออาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้าม

พรมแดน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน เป็นต้น ตลอดจนประสานและสร้างมาตรฐานอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาคเพื่ออำนวยความสะดวกในการเปิดเสรีการค้าบริการ เช่น ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยของอาเซียน (AUN) เพื่อเพิ่มการเคลื่อนย้ายทั้งนักเรียนและเจ้าหน้าที่ภายในภูมิภาค (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.)

จากแนวทางการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในส่วนของการเป็นตลาดร่วมที่มีการเปิดเสรีทางด้านสินค้า บริการ เงินทุน และแรงงาน จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและส่งผลกระทบโดยตรงในด้านของการค้าชายแดน เพราะมีเขตที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในกรณีที่มีการเปิดเสรีทางการค้าก็จะก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อการค้าชายแดน ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในแต่ละเขตชายแดนก็จะต้องทราบศักยภาพของพื้นที่เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือ และปรับเปลี่ยนให้ เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2. แนวคิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หมายถึง การรวมตัวของประเทศต่าง ๆ เพื่อการบรรลุเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมร่วมกันโดยจัดการเลือกปฏิบัติ(Discrimination) เพื่อเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะการขยายขอบเขตทางการค้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการลดหรือยกเลิกอุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ ทั้งในรูปมาตรการทางภาษีศุลกากร และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Tariff and Non-Tariff Barriers) เช่นอัตราภาษีศุลกากรโควตา เป็นต้น เพื่อพัฒนาและขยายสู่ทางการค้าระหว่างกันในระดับสูงขึ้นไปทั้งนี้ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจยังครอบคลุมถึงการที่ประเทศในกลุ่มมีแนวทางร่วมมือกันในการดำเนินนโยบายการเงินและการคลัง โดยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีข้อตกลงที่สำคัญ อาทิ ข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการทุนและปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศ ข้อตกลงเพื่อการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันภายในกลุ่ม ข้อตกลงเพื่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สมบูรณ์ โดยเห็นได้จากสินค้าที่มีลักษณะเหมือนกัน จนสามารถทดแทนกันได้และระดับราคาระหว่างประเทศสมาชิกก็จะเท่ากันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด ข้อตกลงที่จะต้องทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีการจ้างงานอย่างเต็มที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มเดียวกันเสมอ ซึ่งกรอบข้อตกลงอาจเป็นไปในรูปแบบของ ทวิภาคี (Multilateral) พหุภาคี (Bilateral) ภูมิภาค (Regional) หรืออนุภูมิภาค (Sub Regional) (สมชายภคภาสณวิวัฒน์, 2541)

สำหรับระดับของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีได้หลายรูปแบบโดยแต่ละรูปแบบมีระดับของความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันคือ

2.1 เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA)

คือ การที่ประเทศในกลุ่มเดียวกันยกเว้นการเก็บภาษีศุลกากรระหว่างกัน ทำให้การค้าระหว่างสมาชิกได้รับการยกเว้นภาษีศุลกากร เขตการค้าเสรีนั้นในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากในระดับหนึ่งและหากต้องการให้ได้ผลจริงจัง ก็จะต้องพัฒนาไปสู่การเป็นสหภาพศุลกากรโดยเร็วเพื่อหลีกเลี่ยงการหลบภาษี เนื่องจากประเทศนอกกลุ่มจะพยายามส่งสินค้าเข้าทางประเทศในเขตการค้าที่มีภาษีต่ำไปสู่ประเทศในเขตการค้าที่มีภาษีสูง เช่น สมมติว่า ไทยมีเขตการค้าเสรีกับมาเลเซียแต่ไทยเก็บภาษีศุลกากรการนำเข้าสิ่งทอเพียง 10% ในขณะที่มาเลเซียเก็บภาษีสินค้าเดียวกันในอัตรา 30% พ่อค้าจีนก็จะพยายามนำเข้าสิ่งทอทางประเทศไทย เพื่อเสียภาษีเพียง 10% แล้วนำไปแปรรูปเล็กน้อย เช่น บรรจุหีบห่อใหม่เพื่อแปลงสภาพให้เป็นสินค้าไทยแล้วนำไปขายในมาเลเซีย อันจะทำให้เขาเสียภาษีไปได้ 20% กล่าวคือ เขตการค้าเสรีจะต้องใช้ทรัพยากรของภาครัฐเป็นจำนวนมากเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) และการแปรรูปสินค้า (Substantial Transformation) ที่รัดกุมซึ่งแนวทางที่จะขจัดปัญหาในทางปฏิบัติดังกล่าวที่ดีที่สุด คือการแปลงภาษีศุลกากรของประเทศในเขตการค้าเสรีให้เท่ากันทั้งหมดหรือแปลงให้เป็นสหภาพศุลกากร

2.2 สหภาพศุลกากร (Customs Union: CU)

คือ ประเทศสมาชิกมีข้อตกลงยกเว้นภาษีศุลกากรและข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกันและต้องกำหนดอัตราภาษีศุลกากรระดับเดียวกัน สำหรับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มซึ่งเป็นวิวัฒนาการสำคัญของการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ

2.3 ตลาดร่วม (Common Market)

เป็นการขยายการรวมตัวทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมถึงปัจจัยการผลิตและการบริการทำให้ปัจจัยดังกล่าวสามารถเคลื่อนย้ายระหว่างกันได้โดยเสรี เช่น การเคลื่อนย้ายของผู้ใช้แรงงานและเงินทุนโดยอิสระภาพในตลาดร่วมไม่เพียงแต่การ ซื้อ - ขายสินค้า โดยปลอดภาษีระหว่างกัน

2.4 สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union)

เป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นที่สุด กล่าวคือ นอกจากการรวมตัวตามข้อ 3 ยังรวมถึงการใช้นโยบายการเงินและนโยบายการคลังที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกด้วย ตัวอย่างของสหภาพเศรษฐกิจคือ สหภาพยุโรป และมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะอาศัยเงินสกุลเดียวกัน (ซึ่งหมายถึงนโยบายการเงินเดียวกัน) ตลอดจนการเก็บภาษีโดยรัฐบาลกลาง (สหรัฐ) หรือการดำเนินนโยบายการคลังที่มีความสอดคล้องกัน (สหภาพยุโรป) และการใช้กฎหมายทางเศรษฐกิจการเงินร่วมกันจะแตกต่างกันบ้างก็จะมีภาษีท้องถิ่นที่แตกต่างกันเล็กน้อยตลอดจนกฎเกณฑ์มาตรฐานการทำธุรกิจที่แตกต่างกันในรายละเอียดที่ค่อนข้างจะปลีกย่อย

2.5 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบสมบูรณ์ (Total Economic Union)

เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เข้มข้นระดับสูงสุดมีนโยบายทางเศรษฐกิจและการเงินเป็นแบบเดียวกันมีการจัดตั้งรัฐบาลเหนือชาติ (Supranational Government) โดยกำหนดนโยบายทางการเมืองและสังคมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างประโยชน์ทางการค้าให้แก่ประเทศ เพื่อเป็นการกระจายการค้าและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ภูมิภาค

สำหรับประเทศไทยได้เข้าร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียที่สำคัญคือความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย - แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) ความร่วมมือทางเขตเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งประกอบด้วย ประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียนสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ หรือ ASEAN + 3 และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit) หรือ ASEAN + 6 ทั้งนี้ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือ

2.5.1 เขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้า (ASEAN Free Trade Area: AFTA)

2.5.2 โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project: AIP)

2.5.3 ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO)

2.5.4 เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA)

3. การค้าชายแดน

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า แหล่งที่มาของรายได้ประชาชาติของประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากภาคการค้าและบริการ ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วจะพบว่า การส่งออกจัดได้ว่าเป็นแหล่งรายได้อันดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดีพรมแดนการค้าของโลกไม่เคยหยุดนิ่ง การค้าและเส้นทางการค้าที่สำคัญไม่เพียงปรากฏขึ้น จากเวทีการค้ากับประเทศมหาอำนาจในระดับโลก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน อินเดีย เท่านั้น แต่ประเทศไทยยังสามารถแสวงหาโอกาสทางการค้าได้จากการค้าที่ปรากฏขึ้นตามขอบพรมแดนของประเทศ และพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของสินค้าและบริการข้ามพรมแดนนั่นเอง หรือที่ถูกรเรียกว่าตลาดการค้าชายแดน

3.1 ตลาดการค้าชายแดน

จากรายงานการศึกษาของ (นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์ และคณะ, 2554) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับตลาดการค้าชายแดนไว้ว่า โดยธรรมชาติแล้ว การค้าชายแดนเป็นการค้าที่เกิดขึ้นจากการไหลของสินค้าและบริการข้ามระหว่างพรมแดนของประเทศ (อย่างถูกกฎหมาย) ซึ่งการค้าจะเกิดจากความ

แตกต่างของราคาสินค้าของสองประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน อันเนื่องจากความแตกต่างของอัตราภาษี ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การค้าสุรา และบุหรื เป็นต้น

การค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดน ของทั้งสองฝ่ายโดยมีมูลค่าครั้งละไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรบางชนิด และสินค้าที่หาได้จากธรรมชาติ ได้แก่ ของป่า ซากสัตว์ เป็นต้น เป็นการค้าที่มีกรรมวิธีไม่ยุ่งยากและมีความสะดวกรวดเร็ว การค้าชายแดนมีทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายผ่านด่านศุลกากร และลักลอบค้าหรือการค้าสินค้าที่ผิดกฎหมาย การค้าชายแดนจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและยังสามารถทำการค้าผ่านแดนไปยังประเทศใกล้เคียง อาทิ เวียดนาม อินโดนีเซีย จีนตอนใต้ บังกลาเทศ และสิงคโปร์

3.2 จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านด่านชั่วคราว และจุดผ่อนปรน ความหมายและความแตกต่าง

ปัจจุบันนี้ช่องทางการค้าที่ราชการได้กำหนดไว้ให้สามารถทำการค้าขายได้ตามกฎหมายสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรน และจุดผ่านแดนชั่วคราว โดยทั้งหมดนั้นจะตั้งกระจายอยู่ทั่วไปตามจังหวัดชายแดนต่างๆ ของประเทศ ซึ่งช่องทางในแต่ละประเภทมีลักษณะการค้าขายที่แตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น จุดผ่อนปรน ซึ่งมักจะเป็นช่องทางธรรมชาติที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตลอดแนวชายแดน เป็นช่องทางที่มีการค้าขายทั่วไป จำพวกสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับการค้าในปริมาณขนาดใหญ่หรือมีการบรรทุกสินค้าใส่รถบรรทุกจะเกิดขึ้นมากตามจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั้งสองประเทศนักท่องเที่ยว และยานพาหนะ สามารถสัญจรไปมาเพื่อการค้า การท่องเที่ยวและอื่น ๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลทั้งสองประเทศ โดยในส่วนของประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทย ตามที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และจะมีผลบังคับใช้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

จุดผ่านแดนชั่วคราว เป็นการเปิดเพื่อผ่อนผันให้มีการผ่านแดนได้ เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะภายในเวลาที่กำหนดไว้แน่นอนเฉพาะกิจไม่มีผลกระทบด้านความมั่นคงและความปลอดภัย เมื่อครบกำหนดเวลาหรือบรรลุวัตถุประสงค์แล้วจะปิดจุดผ่านแดนทันที โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศเปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาเปิดจุดผ่านแดนของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จุดผ่อนปรน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านด้านมนุษยธรรมและส่งเสริมความสัมพันธ์ของประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อการผ่อนปรนให้มีการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคและยารักษาโรคที่จำเป็น ซึ่งระดับท้องถิ่นของทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมกัน ทั้งนี้การประกาศเปิด

จุดผ่อนปรนเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด และต้องได้ รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย ก่อนด้วย

3.3 ภาพรวมตลาดการค้าชายแดนประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

โดยรวมแล้วปัจจุบันประเทศไทยมีจุดการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านรวมแล้วทั้งสิ้น ประมาณกว่า 70 จุด ทั้งในส่วนของจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรน กระจาย อยู่ทั่วประเทศกว่า 30 จังหวัด

ชายแดนไทย - พม่า ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดกาญจนบุรี (ประมาณร้อยละ 70 ของ การค้าชายแดนไทย - พม่า) โดยเกือบทั้งหมดเป็นการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากพม่า รองลงมาเป็น การค้าผ่านด่านแม่สอด (จังหวัดตาก) ด่านท่าขี้เหล็กและด่านเมียวดี (พม่า) นอกนั้นเป็นการค้าผ่าน จังหวัดระนอง เชียงราย ประจวบคีรีขันธ์ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ ตามลำดับ

ชายแดนไทย - ลาว ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดหนองคาย (กว่าร้อยละ 40 ของการค้า ชายแดนไทย - ลาว) ทางด่านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว กับเมืองเวียงจันทน์ (ลาว) รองลงมาเป็นการค้า ผ่านด่านจังหวัดมุกดาหารกับเมืองจันทบุรี (ลาว) ด่านช่องเม็ก (จังหวัดอุบลราชธานี) - บ้านวังเต่า (ลาว) นอกนั้น เป็นการค้าผ่านจังหวัดนครพนม เชียงราย เลย พะเยา น่าน และอุดรธานี ตามลำดับ

ชายแดนไทย - มาเลเซีย ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดสงขลาเกือบทั้งหมด (ประมาณร้อยละ 97 ของการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย) ทางด่านปาร์ตังเบซาร์ - รัฐปะลิส (มาเลเซีย) และทาง ด่านสะเดา - รัฐเกดะห์ (หรือไทรบุรี) ของมาเลเซีย นอกนั้น เป็นการค้าผ่าน จังหวัดนราธิวาส ยะลา และสตูล ตามลำดับ

ชายแดนไทย - กัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดสระแก้ว (ประมาณร้อยละ 60 ของ การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา) ทางด่านบ้านคลองลึกของไทยกับด่านปอยเปตของกัมพูชา รองลงมา เป็นการค้าผ่านด่านบ้านหาดเล็ก (จังหวัดตราด) กับเกาะกง (กัมพูชา) นอกนั้น เป็นการค้าผ่านจังหวัด จันทบุรี สุรินทร์ และศรีสะเกษ ตามลำดับ

3.4 บทบาทของตลาดการค้าชายแดน มูลค่า และการขยายตัวของโอกาสทางการค้า

ในรายงานฉบับเดียวกันของ นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์ และคณะ (2554) นำเสนอสถิติ การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านทั้ง 4 ประเทศ (ประกอบด้วย มาเลเซีย พม่า ลาว และกัมพูชา) จากการรายงานของกระทรวงพาณิชย์ ในช่วง 2 ปี ที่ผ่านมา โดยพบว่า ในช่วง 3 เดือน ของปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าชายแดนรวมแล้ว 196,600 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.3 จากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา ซึ่งในจำนวนดังกล่าว ประเทศไทยเป็น ประเทศคู่ค้ากับประเทศมาเลเซียมากที่สุดสูงถึง 123,000 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 46.6 คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 63 ของมูลค่าการค้าชายแดนรวม รองลงมาคือ พม่า ลาว และกัมพูชา ตามลำดับ (คิดเป็นมูลค่า 32,700 ล้านบาท 22,600 ล้านบาท และ 14,100 ล้านบาท ตามลำดับ)

3.5 แนวโน้มการค้าชายแดนเติบโตสูงขึ้นโอกาสการค้าและการลงทุน

ปัจจุบันการค้าชายแดนมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค โดยมีไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ช่วยสนับสนุนให้ไทยมีบทบาทในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับเส้นทางสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค หรือที่รู้จักในนามของ GMS Economic Corridors (ระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง) เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการค้าชาย การลงทุนทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการ และเกษตรกรรมระหว่างประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวให้ดีขึ้น จากการมีงานทำอันเนื่องมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น

สำหรับเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคนี้ เชื่อมต่อระหว่างเมืองสำคัญในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งประกอบด้วย 6 ประเทศคือ ไทย จีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) เวียดนาม กัมพูชา ลาว และพม่า สำหรับเส้นทางคมนาคมที่พัฒนาตามแผน GMS Economic Corridors แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ตามภูมิภาค ได้แก่

3.5.1 North - South Economic Corridor (พื้นที่เศรษฐกิจเหนือ - ใต้) เส้นทางเชื่อมโยงประเทศจีน - พม่า - ลาว - ไทย โดย เส้นทางนี้จะเน้นการเชื่อมต่อจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) เข้ากับไทยผ่านถนนในแนวเหนือ - ใต้ และสามารถลงไปสู่มาเลเซีย และสิงคโปร์

3.5.2 East - West Economic Corridor (พื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก) เส้นทางเชื่อมโยงประเทศพม่า - ไทย - ลาว - เวียดนาม โดยเป็นการเชื่อมระหว่างสองมหาสมุทรคือ มหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันออก และมหาสมุทรอินเดียทางตะวันตก

3.5.3 Southern Economic Corridor (พื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้) เส้นทางเชื่อมโยงประเทศไทย - กัมพูชา - เวียดนาม

ทั้งนี้ ภายหลังจากที่เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคเหล่านี้ได้มีการพัฒนาให้เสร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้นนั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวการค้าชายแดนที่มีเส้นทางเหล่านี้พาดผ่านก็มีปริมาณการขนส่งและกิจกรรมเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องด้านอื่นเพิ่มขึ้น

จากสถิติของกรมศุลกากรตามด่านที่สำคัญ พบว่า กิจกรรมการค้าผ่านชายแดนมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นโดยด้านการค้าชายแดนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับได้ว่ามีความคึกคักอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ได้เปิดให้ใช้บริการเมื่อปลายปี 2554 ที่ผ่านมา ประกอบกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์เส้นทางเชื่อมโยงภูมิภาคแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก (เส้นทาง R8, R9 และ R12) รวมทั้งเป้าหมายการรวมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ยิ่งทำให้ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับการค้าตามแนวชายแดนมีการคึกคักมากขึ้นเป็นพิเศษ

ตารางที่ 4 สถิติการค้าชายแดน (Value of Border Trade)

ประเทศ	มูลค่า (ล้านบาท)		% y - o - y	
	2554	ม.ค. - ก.ค. 2555	2554	ม.ค. - ก.ค. 2555
มาเลเซีย	560,655	311,931	12.7	-7.4
พม่า	164,375	96,633	19.2	9.0
ลาว	110,371	85,178	26.6	38.5
กัมพูชา	63,977	46,036	55.5	24.0

ที่มา: Department of Foreign Trade and K Research (2555)

ตารางที่ 5 สถิติการค้าผ่านแดน (Value of Transit Trade)

ประเทศ	มูลค่า (ล้านบาท)		% y - o - y	
	2554	ม.ค. - ก.ค. 2555	2554	ม.ค. - ก.ค. 2555
สิงคโปร์	54,183	30,910	-20.6	-11.9
จีน	29,558	17,881	37.3	19.0
เวียดนาม	7,805	6,507	38.7	77.2

ที่มา: Department of Foreign Trade and K Research (2555)

ในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2555 การค้าชายแดนและผ่านแดนมีมูลค่าประมาณ 595,075 ล้านบาท หดตัวร้อยละ 2.1 โดยการค้ากับมาเลเซียและสิงคโปร์ที่หดตัวลง เนื่องจาก สินค้าที่ส่งออกไปยังสิงคโปร์ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งโรงงานที่ผลิตสินค้าในกลุ่มนี้กำลังอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูผลกระทบหลังน้ำท่วม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวสูง ได้แก่ เวียดนาม ลาว กัมพูชา และจีน ทั้งนี้ โดยภาพรวมการค้าชายแดนและผ่านแดนไทยเป็นฝ่ายเกินดุลการค้า โดยในช่วงครึ่งปีแรก เกินดุลเป็นมูลค่า 125,527.9 ล้านบาท

อย่างไรก็ดีในหลาย ๆ จุดการค้าชายแดนแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในแนวเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงก็มีความคึกคักเช่นกัน โดยมูลค่าการค้าชายระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนที่มีการเติบโตสูงขึ้นอย่างมากระหว่างปี มีปัจจัยสนับสนุนทั้งจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยง ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน นโยบายสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศของหน่วยงานราชการในท้องถิ่น รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการ

ดำเนินการของแต่ละประเทศตามกรอบความตกลงเพื่อมุ่งสู่การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC

ทั้งนี้ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจดังกล่าว นอกจากจะช่วยขยายการค้าภายในภูมิภาคแล้ว ยังก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายประเภทตามมา อาทิ ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโลจิสติกส์ และธุรกิจค้าปลีก เป็นต้น และไม่เพียงแต่เฉพาะจังหวัดชายแดนเท่านั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจยังขยายไปยังจังหวัดข้างเคียงอีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการคมนาคมขนส่ง การค้าและการลงทุนภายในภูมิภาคที่มีความสะดวกขึ้นนี้ เป็นแรงผลักดันทำให้จังหวัดชายแดนและจังหวัดใกล้เคียงได้กลายเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงในปัจจุบัน

3.6 โอกาสทางธุรกิจที่เกิดขึ้นตามมากับการขยายตัวของการค้าชายแดน

ประเทศไทยมีช่องทางค้าขายตามแนวชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านประมาณ 89 จุด (รวมจุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรน) และมีแนวโน้มที่จะเปิดจุดการค้าผ่านแดนเพิ่มขึ้น โดยช่องทางการค้าชายแดนที่กระจายอยู่ตามจังหวัดชายแดนต่าง ๆ ก็มีกิจกรรมการค้าการลงทุนแตกต่างกันไป จะเห็นได้ว่าขณะนี้ทั้งภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนต่างได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจังหวัดตามแนวชายแดนอย่างมาก โดยภาครัฐมีแนวทางที่จะพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรมใหม่ เพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในระยะข้างหน้า โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศ มีแผนการที่จะจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี และนครพนม เป็นต้น) รวมทั้งภาคตะวันตก เพื่อรองรับการลงทุนของทั้งนักลงทุนชาวไทยและนักลงทุนต่างชาติ ที่ต้องการขยายโอกาสทางธุรกิจจากการเปิดประเทศของพม่า รวมทั้งการเชื่อมโยงกับท่าเรือทวาย นิคมอุตสาหกรรมทวาย นอกจากนี้ภาครัฐยังมีแนวคิดที่จะจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระหว่างไทย - พม่า และระหว่างไทย - กัมพูชา

ภาพที่ 1 พื้นที่ที่มีแผนที่จะพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมในอนาคต

ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2555)

ผู้ประกอบการธุรกิจทั้งผู้ประกอบการในท้องถิ่น และผู้ประกอบการรายใหญ่ ต่างได้ให้ความสนใจขยายการลงทุนในจังหวัดยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ค่อนข้างมาก โดยกิจกรรมการลงทุนที่มีการเติบโตอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ทั้งประเภทพาณิชย์กรรม เช่น คลังสินค้า อาคารพาณิชย์ ธุรกิจค้าปลีก ตลอดจนการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม

การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ของศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ พบว่า ในช่วงไตรมาสแรก ของปี 2555 พื้นที่ได้รับอนุญาตก่อสร้างประเภทพาณิชย์กรรม (จำนวนโครงการ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.2 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยนอกเหนือจากจังหวัดที่เป็นหัวเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของแต่ละภาค จะมีอัตราการเติบโตของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชย์ที่โดดเด่นแล้ว จังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านก็มีการเร่งตัวขึ้นของการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชย์ อาทิ เชียงราย หนองคาย มุกดาหาร นครพนม และสงขลา เป็นต้น โดยการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นในรูปแบบของการพัฒนาคลังสินค้า ที่จะเข้ามารองรับการกระจายสินค้า ของไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านและรองรับสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาขายในไทย โครงการพลาซ่าขนาดเล็ก และอาคารพาณิชย์แบบตึกแถว

ตารางที่ 6 จังหวัดที่มีอัตราการเติบโตของการขอใบอนุญาตก่อสร้างเพื่อการพาณิชย์ 10 อันดับแรก

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนโครงการ		ร้อยละ $y - o - y$		เฉลี่ย
		2554	ม.ค. - มี.ค. 55	2554	ม.ค. - มี.ค. 55	2551-2554
1	ขอนแก่น	158	278	-57.1	1,058.3	-6.7
2	ประจวบคีรีขันธ์	57	60	-31.3	566.7	-7.6
3	ลำพูน	74	46	37.0	557.1	4.2
4	อุดรดิตถ์	101	21	359.1	425.0	59.8
5	มุกดาหาร	15	7	87.5	250.0	70.8
6	ลำปาง	57	34	-5.0	240.0	26.3
7	เชียงราย	62	56	416.7	211.1	54.9
8	มหาสารคาม	48	19	-39.2	171.4	10.6
9	พะเยา	64	21	64.1	162.5	16.1
10	ภูเก็ต	388	146	-4.2	139.3	-2.5

ที่มา: REIC รวบรวมโดย K Research (2555)

นอกจากนี้ธุรกิจด้านท่องเที่ยวก็มีการเติบโตเช่นกัน จากการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างกันของไทยและประเทศเพื่อนบ้านมีความสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งธุรกิจโรงแรม ธุรกิจรถทัวร์ และธุรกิจด้านบริการท่องเที่ยว โดยด้านการค้าขายแดนของไทยบางด้านมีความโดดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยว เนื่องจากช่วงที่มีเขตแดนติดต่อกันนั้นเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อาทิ ด้านพินุลม้ง สาธาร หรือด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจุดผ่านแดนถาวรไทย - ลาว ที่มีถนนเชื่อมต่อสู่แขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางภาคใต้ของประเทศไทย เช่นเดียวกับที่จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของฝั่งไทย

3.7 ข้อตกลงระหว่างจังหวัดพะเยากับแขวงไชยะบุรี

จากการประชุมคณะกรรมการร่วมรักษาความเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทย - สปป.ลาว เขต เชียงฮ่อน - หงสาแขวงไชยะบุรี ได้มีบันทึกการประชุมที่มีผลให้ทั้ง 2 ฝ่ายต้องปฏิบัติตามหลายประเด็นดังนี้

3.7.1 ให้ใช้จุดกึ่งทางเป็นช่องทางเข้า - ออกระหว่างบ้านฮวก หมู่ที่ 3 อำเภอภูซาง กับบ้านปางมอญเมืองคอบ เวลา 08.00 - 12.00 น. และเวลา 13.00 - 17.00 น. (ปัจจุบันปรับเป็นเวลา 06.00 - 18.00 น. โดยไม่มีการหยุดพักเที่ยง) กรณีเจ็บป่วยสามารถเข้า - ออกได้ไม่จำกัดเวลาแต่ต้องผ่านจุดตรวจคนเข้า - ออกของเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายและอนุญาตให้เฉพาะราษฎรของจังหวัด

พะเยากับราษฎรแขวงไชยะบุรีเท่านั้นที่ผ่านเข้าออกได้ กำหนดเวลาเข้าออกของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เกิน 2 วัน ระยะทางหรือขอบเขตให้เข้าไปแต่ละฝ่ายได้ในเขตสุขภาพีบาลเชียงคำและเขตเทศบาลเมืองคอบเท่านั้น

3.7.2 ประชาชนทั้งสองฝ่ายสามารถซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในมูลค่าไม่เกิน 30,000 กีบหรือ 1,000 บาท ต่อหนึ่งคนต่อหนึ่งเที่ยวโดยไม่ต้องเสียภาษี (หากซื้อเกินต้องชำระภาษีตามกฎหมาย)

3.7.3 ทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันในการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดบริเวณชายแดน

3.7.4 ทั้งสองฝ่ายจะให้ความร่วมมือในการรักษาหลักเขตแดนไทย - สปป.ลาวจังหวัดพะเยา - แขวงไชยะบุรี ให้อยู่ในสภาพเดิมไม่ถูกทำลายให้ความรู้และดูแลประชาชนของตนให้เดินทางเข้า - ออกจุดผ่านแดนให้ถูกต้อง

3.7.5 ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้การร่วมมือและพัฒนาด้านกีฬาศิลปวัฒนธรรมระหว่างกัน รวมทั้งให้ความร่วมมือด้านสาธารณสุขมากขึ้น

3.7.6 ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้ยกฐานะจุดผ่อนปรนบ้านฮวก เป็นจุดผ่านแดนถาวรและด่านประเพณีปางมอญเป็นด่านท้องถิ่น โดยเห็นชอบนำเสนอรัฐบาลของแต่ละฝ่ายพิจารณา (บรรยายสรุปจังหวัดพะเยา, 2557)

การค้าชายแดนมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะเมื่อ AEC ได้เริ่มต้นอย่างเต็มรูปแบบในปลายปี 2558 ที่ผ่านมา จึงเป็นโอกาสการค้าและการลงทุนของผู้ประกอบการไทยที่จะสามารถขยายฐานทางธุรกิจ ทั้งนี้ ยังมีธุรกิจอีกหลายประเภทที่จะได้รับอานิสงส์จากการเติบโตของค้าชายแดน แต่ความสำเร็จของธุรกิจนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่จะเข้ามาสนับสนุนเช่นกัน โดยนโยบายของภาครัฐก็นับเป็นปัจจัยที่สำคัญ เช่น นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างที่เกี่ยวข้องกับระบบการคมนาคมขนส่ง นโยบายการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศในแต่ละภาค อีกทั้งการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่กฎเกณฑ์และกฎระเบียบต่าง ๆ จะผ่อนคลายลง รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน ซึ่งจะเสริมสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยสามารถขยายการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างรู้จริงและรู้เท่าทัน

4. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

แนวความคิดทางการค้าระหว่างประเทศของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ยุคแรก เช่น Adam Smith, David Ricardo และแนวคิดของ Heckscher - Ohlin รวมทั้ง Hymer - Resnick (Prapanpun, 1990 อ้างโดย ญาติา, 2550) ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการทางการค้าที่ทำให้ภูมิภาคหรือประเทศต้องผลิตสินค้าที่ตนมีความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) เพื่อรักษา

ความสามารถในการแข่งขันไว้ ในปัจจุบันการค้าระหว่างภูมิภาคมีขอบเขตที่กว้างขึ้น เช่น การค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน หรือต่างภูมิภาค การค้าในภูมิภาคยุโรป เขตการค้าเสรีของกลุ่มอาเซียน หรือกลุ่ม NAFTA เป็นต้น การรวมกลุ่มทำให้มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและการค้าเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันองค์กรระดับโลก เช่น WTO พยายามสร้างกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดการค้าเสรีมากขึ้น ปรากฏการณ์ของการค้าเสรีเหล่านี้เสมือนจะทำให้ประเทศเล็ก ๆ ที่เข้าไปรวมกลุ่มได้ประโยชน์มากขึ้น แต่ข้อเท็จจริงคือหลายประเทศกลับประสบกับความเสียเปรียบกับ ข้อตกลงทางการค้าต่าง ๆ เช่น FTA, WTO ล้วนมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรในแต่ละประเทศและท้องถิ่น ทำให้ต้องเกิดการปรับตัวเพื่อความคงอยู่และความสามารถในการแข่งขัน

แนวคิดของการค้าบนพื้นฐานความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของ David Ricardo ซึ่งเสนอว่าระบบเศรษฐกิจสมมติที่มี 2 ประเทศ แต่ละประเทศมีปัจจัยสำคัญเพียงอย่างเดียวและจะผลิตสินค้าที่ตนชำนาญที่สุดหรือชำนาญโดยเปรียบเทียบเท่านั้น เพื่อนำมาค้าขายหรือแลกเปลี่ยนกัน และเชื่อว่าการที่ต่างฝ่ายต่างผลิตสินค้าและบริการด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคู่ค้าย่อมทำให้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ โดยมีข้อกำหนดที่สำคัญคือ ในระบบการค้าดังกล่าว ต้องมีรากฐานอยู่บนการค้าเสรี (Free Trade) เท่านั้น

ทฤษฎีดังกล่าวถูกขยายโดย Heckscher และ Ohlin (H - O) โดยทฤษฎีของ H - O สมมติให้มีการค้าเสรีของสองประเทศโดยต่างมีปัจจัยการผลิตสองประเภทคือ แรงงานกับทุน สาเหตุแห่งการแลกเปลี่ยนคือความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) โดยแต่ละประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนมีความเชี่ยวชาญในการผลิต โดยใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนมีมาก Stolper - Samuelson นำทฤษฎีของ H - O มาพัฒนาเพื่ออธิบายผลของการค้าระหว่างประเทศต่อการกระจายรายได้ โดยอธิบายว่าเมื่อมีการค้าเสรีปัจจัยการผลิตที่มีมากในแต่ละประเทศจะได้รับผลตอบแทนสูง เมื่อเทียบกับผลตอบแทนของปัจจัยที่มีน้อย เนื่องจากปัจจัยมีมากจะถูกนำมาใช้อย่างเข้มข้น

ทฤษฎีดังกล่าวมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ เช่น ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าปัจจัยการผลิตไม่มีการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ แต่ความเป็นจริงปัจจัยการผลิตมีการเคลื่อนย้ายได้ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในระหว่างภูมิภาค เช่น การอพยพของแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ หรือระหว่างประเทศ ซึ่งตามทฤษฎีการเติบโตของกลุ่มนีโอคลาสสิก เห็นว่าการเคลื่อนย้ายของปัจจัยการผลิต เช่น ทุนและแรงงาน เป็นไปเพื่อแสวงหาผลตอบแทนที่สูงที่สุดหรือกล่าวได้ว่า เป็นการตอบสนองความแตกต่างของผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิตในระบบแข่งขันเสรี โดยแรงงานและทุนจะไหลไปยังภูมิภาคที่มีค่าจ้างแรงงานและผลตอบแทนของการลงทุนสูงสุด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น การอพยพของแรงงานหรือทุนจากต่างประเทศ ทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

อย่างไรก็ดีนักเศรษฐศาสตร์อีกหลายกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่เชื่อว่าการค้าเสรีจะนำประโยชน์ให้แก่ประเทศคู่ค้าโดยเท่าเทียมกัน เช่น Prebisch, Chichi Linsky ซึ่งต่างเชื่อว่าในห่วงโซ่

ของการค้าระหว่างประเทศนั้น ประเทศเล็กหรือประเทศด้อยพัฒนาจะเสียเปรียบประเทศใหญ่หรือประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่า

แนวคิดการค้าระหว่างประเทศดังกล่าวนี้ทำให้เห็นภาพของการแลกเปลี่ยนและการค้าระหว่างประเทศ ที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์การค้าบริเวณจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ซึ่งเป็นเขตการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยา ที่มีการค้าขายแลกเปลี่ยน และการเดินทางเข้า - ออก ของประชาชนทั้งสองประเทศเป็นประจำ ในอนาคตเมื่อมีการยกระดับจุดผ่อนปรนให้เป็นด่านถาวรแล้วนั้น การขนส่งสินค้าตลอดจนการเดินทางไปมาระหว่าง ไทย - สปป.ลาว จะมีจำนวนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับแนวทางการค้าระหว่างประเทศที่มีความเป็นเสรีมากยิ่งขึ้นเพราะได้มีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลายปี 2558 ที่ผ่านมา ดังนั้น การศึกษาแนวคิดการค้าระหว่างประเทศ ก็เป็นอีกหนทางหนึ่งเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับพื้นที่ในการพัฒนาเพื่อรองรับแรงกระแทกจากการค้าเสรี ซึ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ อันจะมีผลกระทบไม่เพียงด้านเศรษฐกิจ แต่สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นที่จะได้รับแรงกระแทกนั้นด้วย ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของชุมชนในพื้นที่จะทำให้ชุมชนและประชาชนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

5. ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

ในการศึกษาครั้งนี้ จะวัดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศด้วยวิธีการวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) หรือที่เราเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า Balassa Index เนื่องจากการพัฒนาจาก Balassa (1965) มาใช้เป็นดัชนีสำหรับแสดงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specification) ซึ่ง Balassa ได้ยอมรับว่าในการนำค่า RCA มาใช้นั้นมีข้อจำกัดคือ การคำนวณหาค่า RAC ก็ไม่ได้สามารถแสดงผลของการกีดกันทางการค้าออกได้เลย แต่โดยรวมแล้ว RAC ก็มีความแม่นยำในระดับหนึ่ง จึงทำให้งานวิจัยเป็นจำนวนมากนำ RAC มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมใด ๆ ในแต่ละประเทศ การวัด RCA ใช้เพื่อดูศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกของประเทศผู้ส่งออกเทียบกับศักยภาพรวมของโลกในสินค้าแต่ละชนิด การวัดค่า RCA มาจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าประเทศจะส่งออกสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ดังนั้น ถ้าต้องการวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้าใด ๆ จึงอาจวัดจากสัดส่วนการส่งออกสินค้าชนิดหนึ่ง ๆ เทียบกับสัดส่วนการส่งออกสินค้าชนิดนั้น ๆ ของทุกประเทศทั่วโลก แสดงได้ดังนี้ (Balassa, 1965: 573 - 594)

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij}}{X_{ti}} / \frac{X_{iw}}{X_{tw}}$$

โดยที่ RCA_{ij} คือ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสินค้า x ของประเทศ j

X_{ij}	=	มูลค่าการส่งออกสินค้า x ของประเทศ j
X_{ti}	=	มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศ j
X_{iw}	=	มูลค่าการส่งออกของสินค้า x ของประเทศ j ในตลาดโลก
X_{tw}	=	มูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศ j ทั้งหมด

หลักเกณฑ์ในการพิจารณา ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของโลกซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 ดังนั้นจึงสามารถแปลความหมายของ RCA ได้คือ

ถ้า $RCA > 1$ แสดงว่าประเทศมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialization) ในสินค้าชนิดนั้นดีขึ้น หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น

ถ้า $RCA < 1$ แสดงว่าประเทศมีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialization) ในสินค้าชนิดนั้นลดลง หรือสูญเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิต

ค่า RCA ยังใช้วัดแนวโน้มความได้เปรียบของสินค้าที่ส่งออกของประเทศหนึ่งเทียบกับประเทศคู่แข่งที่พิจารณาว่ามีแนวโน้มอย่างไรในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา หากค่า RCA ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ ย่อมชี้ให้เห็นถึงความได้เปรียบ ความสามารถในการแข่งขันส่งออกสินค้านั้น ๆ ของประเทศว่ามีอนาคตที่ดี และมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ในอนาคตเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในทางตรงกันข้ามหากค่า RCA ที่มีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ ย่อมชี้ให้เห็นถึงความได้เปรียบ ความสามารถในการแข่งขันส่งออกสินค้านั้น ๆ ของประเทศในอนาคตจะเสียเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งอย่างไรก็ตามค่า RCA แสดงเพียงภาพกว้าง ๆ ของการส่งออกสินค้านั้นเมื่อเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าชนิดนั้นของโลก (Balassa, 1965)

6. ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP)

ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) ได้ถูกพัฒนาขึ้นใน ค.ศ.1970 โดย Thomas L. Saaty แห่งมหาวิทยาลัยเยล ประเทศสหรัฐอเมริกา Saaty ได้จบการศึกษาระดับปริญญาเอก ทางด้านคณิตศาสตร์ ดังนั้น แนวทางของ AHP จึงมีรูปแบบแนวคณิตศาสตร์เป็นหลัก กล่าวคือการแปลงสิ่งที่ไม่สามารถวัดค่าในเชิงปริมาณมาพิจารณาในเชิงปริมาณ โดยการกำหนดมาตราส่วนในการพิจารณาเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นไปได้แบบมีเหตุผลโดยการกำหนดเป้าหมายและสร้างโครงสร้างของปัญหาที่ต้องการพิจารณาออกมาเป็นแผนภูมิลำดับชั้น (Hierarchy) ตามลำดับชั้นของเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาจากเกณฑ์หลักสู่เกณฑ์รองตามลำดับจัดเรียงลงมา

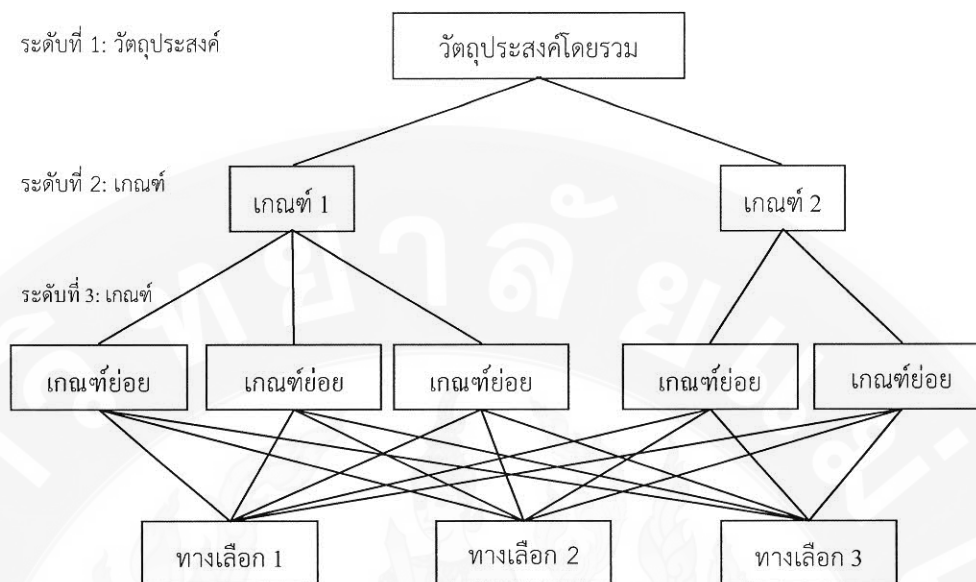
เป็นชั้น ๆ จนถึงทางเลือก (Alternatives) ซึ่งทำให้ผู้พิจารณาสามารถมองเห็นองค์ประกอบของปัญหาโดยรวมและเปรียบเทียบปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลในทุกปัจจัยที่พิจารณาทำให้ผลการตัดสินใจมีความถูกต้องรัดกุมมากขึ้น (อภิชาติโสภณแดง, 2552)

กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้นเป็นหนึ่งในวิธีการตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์ นั่นคือการตัดสินใจเลือกทางเลือกเมื่อมีเกณฑ์ในการพิจารณาหลายเกณฑ์กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและมีความสะดวกในการจัดลำดับความสำคัญ (Saaty, 2008) และช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่ดีในสถานการณ์ที่ต้องมีการเลือก (Ghodsypour and O' Brien, 1998; Benyoucef et al., 2003; Ho et al., 2009) สามารถใช้ได้กับการตัดสินใจที่มีความยุ่งยากซับซ้อน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบคู่ (Saaty, 1990) และเป็นทฤษฎีที่นิยมใช้ในการตัดสินใจอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

วิธี AHP ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้ (อดิศักดิ์ อธิรานุพัฒนา และชูศรี เทียศิริ เพชร, 2554)

6.1 การแยกปัญหาและการสร้างลำดับชั้น

วิธี AHP เริ่มต้นด้วยการแยก (Breaking Down) ปัญหาที่ซับซ้อนให้อยู่ในรูปของลำดับชั้นของส่วนย่อย (Elements) ระดับชั้นที่สูงที่สุดคือวัตถุประสงค์โดยรวม (Overall Objective) ส่วนย่อยซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเรียกว่าเกณฑ์ (Criteria) ส่วนย่อยในระดับรองลงไปเรียกว่าเกณฑ์ย่อย (Sub-Criteria) ระดับล่างสุดของลำดับชั้นเรียกว่า ทางเลือกของการตัดสินใจ (Decision Alternatives) (ภาพที่ 2) ส่วนย่อยในแต่ละแถวของลำดับชั้นถูกสมมติให้เป็นอิสระต่อกัน (Saaty, 1990) ซึ่งหมายความว่าระดับความสำคัญของเกณฑ์ทั้งหลายจะไม่ขึ้นอยู่กับส่วนย่อยที่อยู่ต่ำกว่าเกณฑ์นั้น ๆ

ภาพที่ 2 โครงสร้างลำดับชั้นของกระบวนการวิธี AHP

ที่มา: Saaty, 1990

6.2 การให้ดุลยพินิจเชิงเปรียบเทียบเพื่อคำนวณลำดับความสำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 นี้ แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ การเปรียบเทียบคู่ (Pairwise Comparisons) การคำนวณค่าน้ำหนัก (Weight Calculation) และการตรวจสอบความสอดคล้องของดุลยพินิจ (Consistency Check)

6.2.1 การเปรียบเทียบคู่

เมื่อสร้างลำดับชั้นแล้วขั้นตอนต่อไปจะเป็นการเปรียบเทียบคู่เพื่อหาความสำคัญเชิงเปรียบเทียบของส่วนย่อยต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้น การเปรียบเทียบคู่นี้จะเป็นการเปรียบเทียบระดับความเข้มข้นของอิทธิพล (Strength of Influence) ของคู่ส่วนย่อยเมื่อเทียบกับส่วนประกอบในระดับที่เหนือกว่าซึ่งอยู่ถัดขึ้นไปมาตรฐานที่ใช้ในการเปรียบเทียบคือมาตรฐาน AHP 1-9 (ตารางที่ 7) โดยหลักการแล้วการเปรียบเทียบคู่นี้จะเริ่มจากระดับล่างสุด (ระดับทางเลือก) และสิ้นสุดที่ระดับที่สอง (ระดับที่หนึ่งของเกณฑ์) หลังจากทีส่วนย่อยทั้งหมดได้ถูกเปรียบเทียบคู่โดยใช้มาตรฐาน 1 - 9 แล้วต่อไปจะเป็นการสร้างเมทริกซ์ดุลยพินิจหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเมทริกซ์การเปรียบเทียบคู่

ตารางที่ 7 มาตรฐานส่วนฐาน AHP 1 - 9

ดุลยพินิจ (Verbal Judgments)	มาตราส่วนที่ใช้เปรียบเทียบ
มีความสำคัญเท่ากัน (Equal Importance)	1
มีความสำคัญกว่าบ้าง (Moderate Importance)	3
มีความสำคัญกว่ามาก (Strong Importance)	5
มีความสำคัญกว่าค่อนข้างมาก (Very Strongly Importance)	7
มีความสำคัญกว่าอย่างยิ่ง (Extreme Importance)	9
ค่ากลางระหว่างระดับความเข้มข้นของอิทธิพลตามที่กล่าวมาข้างต้น	2, 4, 6, 8

ที่มา: Saaty, 1996

6.2.2 การคำนวณค่าน้ำหนัก

หลังจากได้สร้างเมทริกซ์การเปรียบเทียบคู่แล้วลำดับต่อไปจะเป็นการใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์เพื่อคำนวณเวกเตอร์ลักษณะเฉพาะ (Eigenvector) และค่าลักษณะเฉพาะที่มากที่สุด (Largest Eigenvalue) ของแต่ละเมทริกซ์ เวกเตอร์ลักษณะเฉพาะจะให้ลำดับความสำคัญ (ค่าน้ำหนัก) ส่วนค่าลักษณะเฉพาะสามารถนำมาใช้เป็นมาตรวัดตัวหนึ่งในการตรวจสอบความสอดคล้องของดุลยพินิจ วิธีคำนวณเวกเตอร์ลักษณะเฉพาะและค่าลักษณะเฉพาะสามารถศึกษาได้จากงานวิจัยของ Saaty (1990)

6.2.3 การตรวจสอบความสอดคล้องของดุลยพินิจ

วิธี AHP สามารถวัดระดับความสอดคล้องของดุลยพินิจแต่ละชุดได้โดยการคำนวณอัตราส่วนความสอดคล้อง (Consistency Ratio: C.R.) ในแต่ละเมทริกซ์ หากอัตราส่วนความสอดคล้องมีค่าเท่ากับศูนย์จะหมายความว่าภายในชุดของดุลยพินิจนั้น มีความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์หากอัตราส่วนความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหนึ่ง จะหมายความว่าความไม่สอดคล้องจะเทียบเท่ากับดุลยพินิจที่ได้จากการสุ่ม ถ้าอัตราส่วนความสอดคล้องมีค่ามาก (โดยทั่วไปค่าวิกฤตจะอยู่ที่ 0.1) แสดงว่าดุลยพินิจนั้นไม่น่าเชื่อถือ ช่วงที่ยอมรับได้ของ C.R. ขึ้นอยู่กับขนาดของเมทริกซ์ ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นเมทริกซ์ ขนาด 3×3 C.R. ไม่ควรเกิน 0.05 ถ้าเมทริกซ์ ขนาด 4×4 C.R. ไม่ควรเกิน 0.08 และสำหรับเมทริกซ์ มีขนาดมากกว่า 5×5 ขึ้นไป C.R. ไม่ควรเกิน 0.1 (Saaty, 1994) ถ้าชุดดุลยพินิจของผู้ประเมินค่า C.R. เกินกว่าระดับที่กำหนดผู้ประเมินควรจะต้องทบทวนดุลยพินิจ

6.3 การสังเคราะห์เพื่อให้ได้ลำดับความสำคัญโดยรวม

วิธีการสังเคราะห์ในแบบจำลอง AHP คล้ายกับวิธีที่ใช้คำนวณค่าความคาดหวังโดยวิธีผังรูปต้นไม้การตัดสินใจโครงสร้างลำดับความสำคัญในแต่ละระดับชั้นจะได้มาจากการคำนวณลำดับความสำคัญแบบครอบคลุม (Global Priorities) ระดับความสำคัญที่ได้จากชุดของ ดุลยพินิจแต่ละชุดจะถูกเรียกว่าลำดับความสำคัญแบบเฉพาะที่ (Local Priorities) ซึ่งเป็นลำดับความสำคัญที่อ้างอิงกับส่วนประกอบที่อยู่เหนือกว่าส่วนลำดับความสำคัญเมื่อเทียบกับวัตถุประสงครวมจะเรียกว่าลำดับความสำคัญแบบครอบคลุม ซึ่งได้จากการคูณลำดับความสำคัญเฉพาะที่เข้ากับลำดับความสำคัญแบบครอบคลุมของส่วนประกอบที่อยู่เหนือขึ้นไป

6.4 การวิเคราะห์ความไว

การวิเคราะห์ความไวเป็นการทดสอบเสถียรภาพของผลลัพธ์โดยการเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญของเกณฑ์ต่างๆ

7. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์แบบ SWOT เป็นเทคนิคที่ถูกนำเสนอโดย อัลเบิร์ต ฮัมฟรีย์ (Albert Humphrey) มีหลักการสำคัญคือ การวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง - จุดอ่อนภายในองค์กร และ โอกาส - อุปสรรคจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป (เอกมล เอี่ยมศรี, 2554)

คำว่า SWOT มาจากการย่อตัวอักษรภาษาอังกฤษ 4 ตัว ได้แก่

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจุดแข็ง ด้านกายภาพ ด้าน การจัดการ ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน และด้านการมีส่วนร่วม

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดอ่อน ซึ่งประกอบด้วยจุดอ่อน ด้านกายภาพ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน และด้านการมีส่วนร่วม

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส ซึ่งประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน และด้านการมีส่วนร่วม

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรคซึ่งประกอบด้วยอุปสรรค ด้านกายภาพ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน และด้านการมีส่วนร่วม ขั้นตอน/วิธีการดำเนินการ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้างด้วยการระบุ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ขององค์กรทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาจากจุดแข็งขององค์กรและแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อม หรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้น้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรโดยมีขั้นตอนดังนี้

7.1.1 การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กรจะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรแหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบระเบียบวิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงาน และทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กร เพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย)

7.1.1.1 จุดแข็งขององค์กร (S: Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั่นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กร ควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

7.1.1.2 จุดอ่อนขององค์กร (W: Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ใน จากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้น ๆ เอง ว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบ ขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

7.1.2 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้นสามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรเช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษา และอัตราผู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐาน และการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชนชนบทชนเมือง ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติ

คณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึงกรรมวิธีใหม่ ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และให้บริการ

7.1.2.1 โอกาส ทางสภาพแวดล้อม (O: Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบ ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาคและองค์กรสามารถถ่วงดุลข้อดีเหล่านี้ มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

7.1.2.2 อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T: Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้

7.1.3 ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง - จุดอ่อน - โอกาส - อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ให้นำจุดแข็ง - จุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับโอกาส - อุปสรรค จากภายนอกเพื่อดูว่าองค์กรกำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใดและภายใต้สถานการณ์เช่นนั้นองค์กรควรจะทำอย่างไรโดยทั่วไปในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบ ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง - โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุดเนื่องจากองค์กรค่อนข้างจะมีหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive - Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน - ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดเนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดคือ กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive - Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน - โอกาส) สถานการณ์นี้องค์กรมีโอกาสนับเป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการแต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้น ทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround - Oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่าง ๆ ที่เปิดให้

สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง - อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้น แทนที่จะ

รอนกระทั้งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่น ๆ แทน (ชูเพ็ญ วิบูลสันติ, 2551)

ประโยชน์ของการวิเคราะห์แบบ SWOT คือ เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่สร้างโอกาสเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำการวิเคราะห์แบบ SWOT มาช่วยในการหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาใช้ในการวิเคราะห์การค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไปในพื้นที่

8. การวิเคราะห์ทาวส์ (TOWS Matrix)

Tows Matrix คือ การกำหนดกลยุทธ์หรือเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกจากการวิเคราะห์ SWOT โดยใช้ข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix เพื่อกำหนดออกมาเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ต่าง ๆ โดยขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ 2 ขั้นตอน ดังนี้

8.1 หลังจากที่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยให้เห็นถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์ โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix

8.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ทำให้เกิดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ 4 ประเภท คือ

8.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO: Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาส มาพิจารณาร่วมกันเพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เชิงรุก

8.2.2 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST: Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและอุปสรรค มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือ

กลยุทธ์เชิงรุก เนื่องจากองค์กรมีจุดแข็ง ในขณะที่เดียวกันก็เจอสภาพสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดภายนอกที่องค์กรควบคุมไม่ได้ แต่สามารถใช้จุดแข็งที่มีป้องกันข้อจำกัดที่มาจากภายนอกได้

8.2.3 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO: Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เชิงแก้ไข เนื่องจากมีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่ได้

8.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT: Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค มาพิจารณาร่วมกันเพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เชิงรับ เนื่องจากองค์กรเผชิญกับจุดอ่อนและอุปสรรคภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้

	External Opportunities (o)	External Threats (T)
	1..... 2.....	1..... 2.....
Internal Strengths (S) 1..... 2.....	SO Maxi - Maxi Strategy	ST Maxi - Mini Strategy
Internal Weaknesses (W) 1..... 2.....	WO Mani - Maxi Strategy	WT Mani - Mani Strategy

ภาพที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix

ที่มา: เอกมล เอี่ยมศรี (2554: ระบบออนไลน์)

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, แนวคิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ, แนวคิดการค้าชายแดน, ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ, ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ, ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น, การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการวิเคราะห์ทาร์ส มาใช้ในการศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

เพราะเป็นวิธีที่จะเสียค่าใช้จ่ายและเวลาน้อยกว่าวิธีอื่น วิธีการนี้จึงเป็นวิธีที่นิยมใช้เพราะจะสามารถคำนวณได้จากข้อมูลทุติยภูมิซึ่งมีอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่

นำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มาใช้เพื่อให้ทราบว่าการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อะไรบ้าง จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมด้วยตาราง TOWS Matrix เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในเชิงพื้นที่ต่อไป

นำทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) มาใช้ในส่วนของการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน เหตุผลที่เลือกใช้การวิเคราะห์ AHP เพราะในการศึกษาผลกระทบเป็นการวิเคราะห์การให้ความสำคัญของผลกระทบที่เป็นการเรียงลำดับ การใช้ AHP จึงมีความเหมาะสมเพราะเป็นวิธีที่ใช้ในการวัดค่าระดับของการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษารั้วนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน, ศักยภาพการค้าชายแดน โดยใช้ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) การวิเคราะห์ทาวส์ (TOWS Matrix) และทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการค้าชายแดนและศักยภาพทางการค้าชายแดนโดยใช้ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

การค้าชายแดนถือได้ว่าเป็นเขตการค้าที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งการค้าชายแดนที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดการจ้างงานและการมีรายได้เพิ่มขึ้นของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ การค้าชายแดนยังมีผลกระทบที่สำคัญคือ มีส่วนทำให้เกิดความเติบโตอย่างยั่งยืนให้แก่ประเทศและชุมชน หากมีการจัดการทางด้านการค้าชายแดนอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งได้มีผู้ที่ได้ศึกษาเรื่องการค้าชายแดนไว้หลายเรื่อง พบว่า มีงานวิจัยที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา คือ งานวิจัยของ อรทัย แซ่เจี๋ย (2554) ศึกษาการวิเคราะห์การค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนามในตลาดโลก พบกานต์ อาวีชนาการ และปิติ ศรีแสงนาม (2553) ได้ทำการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยและสินค้าอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน สำนักวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (2553) ศึกษาศักยภาพสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียน ณาตยา แดงรุ่งโรจน์ (2557) ศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกฮาร์ดดิสก์ไดร์ฟของประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน 4 ประเทศ

ประกอบด้วย ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ โดยกระบวนการและวิธีการศึกษา อรรถัย แซ่เจี๋ย ใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA Index) พบว่า ประเทศไทยและเวียดนามมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวเพิ่มขึ้นและลดลงระหว่างปี 2545 - 2554 แต่โดยเฉลี่ยมีค่าเพิ่มขึ้นและจากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ RCA ของข้าวทุกชนิด (พิกัด 1006) ของประเทศไทยและเวียดนามในตลาดโลก พบว่า ทั้ง 2 ประเทศมีภาวะในการแข่งขันในตลาดโลกที่อยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบในการส่งออก พบกานต์ อว้ชนาการ และปิติ ศรีแสงนาม ใช้ข้อมูลสินค้าในระบบ SITC Rev.3 ระดับ 2 digit ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2552 มาคำนวณหาดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantages Index: RCA) พบว่าสินค้าของไทยส่วนใหญ่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนมากกว่าสินค้าของอินโดนีเซีย สำนักวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ใช้วิธีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) 7 ดัชนีของ Balassa และ Vollrath ใช้ข้อมูลในช่วงปี 2542 - 2551 โดยทำการคำนวณค่า RCA ในแต่ละปีของทั้ง 7 ดัชนีและหาค่าเฉลี่ยของค่า RCA ในช่วงก่อนปี 2542 - 2546 และหลังปี 2547 - 2551 เพื่อการศึกษาทิศทางของความสามารถในการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไปหลังมีการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น พบว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่ไทยมีจำนวนสินค้าที่มีศักยภาพน้อยที่สุดเมื่อพิจารณาจากค่า RCA ทั้ง 7 ดัชนี สินค้าของไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขันทางการค้ากับทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียนและผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรมเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพลดลงกับทุกประเทศในอาเซียน และ ณาตยา แดงรุ่งโรจน์ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ของประเทศไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น โดยใช้ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของ Balassa ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการส่งออกฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ของไทยจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ พบว่า ประเทศไทยมีค่า RCA มากกว่า 1 ในทุกตลาดโดยยังสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดที่สำคัญไว้ได้ทั้ง 3 ตลาดและสถานการณ์การผลิตและการตลาด พบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นฐานการผลิตและส่งออกฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ที่ใหญ่ของโลกซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของรัฐและคุณภาพทักษะและฝีมือของแรงงานไทยที่มีสูงกว่าประเทศคู่แข่ง จุดอ่อนที่ยังคงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขได้แก่ การวิจัยและพัฒนาความสามารถทางด้านเทคโนโลยีการพึ่งพิงชิ้นส่วนจากบริษัทต่างชาติ

นอกจากงานวิจัยที่ทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏแล้วนั้น ยังมีงานวิจัยของ วิพล ทรัพย์อำนาจพร (2547) ศึกษาศักยภาพในการพัฒนาการค้าชายแดนบริเวณจุด

ผ่านปรนทางการค้าช่องภูตู อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตร ๓๓ พอสาร (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้าชายแดนระหว่างไทย - ลาว อำเภอมือง จังหวัดนครพนม เปรมประชา ดีเมลโล (2552) ศึกษาการค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชนในอำเภอยียงของ จังหวัดเชียงราย ณวัฒน์ แดงแก้ว และปาริชาติ ราชประดิษฐ์. (มปป.) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยวตลาดการค้าชายแดนไทย - ลาว บริเวณจุดผ่อนปรนการค้าช่องภูตู อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตร และอัมราภรณ์ ศรีกาญจนพัฒน์ (2555) ศึกษาผลกระทบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนด้านอำเภอยียงของ โดยกระบวนการและวิธีการศึกษา วิพล ทรัพย์อำนวยพร ใช้วิธีวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) พบว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูตู มีศักยภาพในด้านการค้าชายแดนเป็นอันมากเนื่องจากมีประวัติศาสตร์ในการเดินทางไปมาหาสู่กันโดยใช้เส้นทางดังกล่าวตั้งแต่ในอดีต รวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว ในการที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นด้านการค้าถาวรในอนาคตได้ และจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูตู มีข้อจำกัดทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

๓๓ พอสาร ใช้ข้อมูลอนุกรมภาคตัดขวาง (Panel Data) ซึ่งอาศัยแบบจำลองแรงดึงดูด (Gravity Model) ในการวิเคราะห์ ด้วยวิธีการประมาณค่าแบบ OLS (Ordinary Least Squares) พบว่า ในระดับจุลภาคผู้ประกอบการค้าประกอบธุรกิจส่งออกมากที่สุด ทำการค้าสินค้าประเภทพืชผลทางการเกษตร ระดับมหภาค พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังสปป.ลาว ในทิศทางเดียวกันและจำนวนประชากรมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังสปป.ลาว ในทิศทางตรงกันข้าม มีเพียงระยะทางที่ผลการประมาณค่าไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เปรมประชา ดีเมลโล ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลผลกระทบการค้าชายแดน พบว่า พัฒนาการทางการค้าชายแดนในช่วงก่อนเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรเริ่มจากการค้าชายระหว่างคนไทยและคนลาวตามแนวชายแดน โดยเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน สินค้าส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตร หัตถกรรมในครัวเรือน และของป่า มีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางช่วงหลังเปิดเป็นด่านถาวรถึงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกเชียงของ มีการขยายตัวของการค้าชายชายแดนระหว่างกันมากขึ้น ณวัฒน์ แดงแก้ว และปาริชาติ ราชประดิษฐ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวตลาดการค้าชายแดนและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ บริเวณจุดผ่อนปรนการค้า ช่องภูตู ทำการสุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่มีลักษณะตัวแทน (Representative) ของกลุ่มตัวอย่างในขนาดที่เหมาะสม วิเคราะห์สังเคราะห์เชิงปริมาณ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) พบว่า 1) จังหวัดอุดรดิตรมีข้อได้เปรียบด้านภูมิประเทศ ทำให้เอื้อต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวตามแนวโดยการยกระดับจุดผ่อนปรนการค้าที่มีฐานะเป็นจุดผ่านแดนชั่วคราวมีความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าการคมนาคมและการท่องเที่ยวชายแดนเปรียบเสมือนเป็นประตูสู่นโตรจีน 2. ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวชายแดน พบว่า ขาดการจัดกิจกรรมระดับนานาชาติที่นำไปสู่การแข่งขันในตลาด

การท่องเที่ยวต่างประเทศและการจัดกิจกรรมชาตความต่อเนื่องทำให้ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ขาดมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยวระบบขนส่งสาธารณะ และจุดบริการทางการเงินยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ระบบสื่อสารยังไม่ครอบคลุม 3. แนวทางในการส่งเสริมต้องมีการวางแผนการจัดการด้านสาธารณูปโภคและระบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวรวมถึงต้องมีมาตรการในการป้องกันความเสื่อมโทรมและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไม่ก่อให้เกิดของเสียมลพิษขยะอีกทั้งควรนำเสนอเทศกาลและมหกรรมต่าง ๆ รูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ พร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและเตรียมรับมือกับปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวนำไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนในอนาคต และอัมราภรณ์ ศรีกาญจน์พัฒน์ พบว่า ผลกระทบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนด้านอำเภอเชียงของ ที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้การเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน มีแนวโน้มด้านการค้าและการลงทุนรวมทั้งโอกาสด้านการพัฒนาขยายการค้าการลงทุนกับเมืองห้วยทราย สปป.ลาว มีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดจนมาตรการของภาครัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กับการส่งเสริมการลงทุนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงทุนของภาคธุรกิจในพื้นที่อำเภอเชียงของและเขตเมืองห้วยทราย

จากผลงานวิจัยเหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่าการค้าชายแดนเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งในแต่ละเขตการค้าก็จะมีรูปแบบการค้าที่ไม่เหมือนกัน แตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) และการใช้วิธีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) มาใช้ในงานวิจัยนี้เพื่อหาศักยภาพทางการค้าและสามารถวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ของการค้าชายแดนไทย – สปป.ลาว ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ได้

9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการประยุกต์ใช้ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analytical Hierarchy Process: AHP) เพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

ประเด็นทางการประยุกต์ใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analytical Hierarchy Process: AHP) เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยที่ต้องใช้การลำดับความสำคัญต่าง ๆ ก็จะใช้ AHP เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งมีผู้ที่ได้นำ AHP มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยไว้หลายเรื่องที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ คือการวิจัยของ รพิกร ฉลองสัพพัญญู และจันทร์จิรา พยัคฆ์เทศ (2555) ศึกษาการประยุกต์ AHP สำหรับการตัดสินใจเลือกหอพักเอกชนบริเวณมหาวิทยาลัยนเรศวร พิรภรณ์ สวัสดิ์พัลลภ และเสริมวิทย์ วัชรไชยคุปต์ (2553) ศึกษาการประยุกต์ใช้วิธี AHP และ Fuzzy AHP ในการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำขนาดเล็กในลุ่มน้ำชี กันต์ธมน สุขกระจำง และ ธราธร ภูภักตร์นิรันดร์ (2554) ศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งของกลุ่มผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ ภัทรกมล เลิศสันติ และสถาพร โอภาสานนท์ (2557) ศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบด้านโลจิสติกส์จากการย้ายที่ตั้งศูนย์กระจายเงินสดในธุรกิจธนาคาร และศุภลักษณ์ ใจสูง (2555) ศึกษาการคัดเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ของบริษัท ฮานา โมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน) โดย รพีกร ฉลองสัพพัญญู และจันทร์จิรา พยัคฆ์เพศ นำเอาเทคนิคกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจโดยมีการคำนวณค่าน้ำหนักคะแนนตามกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ซึ่งแยกตามเกณฑ์การพิจารณา พินาภรณ์ สวัสดิ์พลผล และเสริมวิทย์ วัชรไชยคุปต์ ใช้กระบวนการตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์เข้ามาช่วยในการประกอบการตัดสินใจโดยการให้น้ำหนักความสำคัญต่อเกณฑ์ต่างๆในการเลือกพื้นที่จากพื้นที่ที่มีศักยภาพ 5 ทางเลือก โดยประยุกต์ใช้กระบวนการตัดสินใจเชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process: AHP) และกระบวนการตัดสินใจหลายหลักเกณฑ์แบบฟัซซี่ (Fuzzy Analytic Hierarchy Process: FAHP) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ พบว่า ทั้ง 2 วิธี มีค่าน้ำหนักของหลักเกณฑ์ต่างกัน แต่จะมีค่าลำดับที่เท่ากัน กันต์ธมน สุขกระจำง และธรรธร กุลภัทรนิรันดร์ ใช้แบ่งโครงสร้างตามหลักการวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นออกเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยรอง ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งก็คือผู้บริหารหรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการคัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งของกลุ่มผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยหลักเรียงลำดับ จากมากไปน้อย คือ ด้านความสามารถ, ด้านคุณภาพ, ด้านแรงงานสัมพันธ์ ภัทรกมล เลิศสันติ และสถาพร โอภาสานนท์ ใช้ข้อมูลปฐมภูมิโดยการศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง และการให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (AHP) เพื่อประเมินถึงความเร่งด่วนในการดำเนินการแก้ไขตามมุมมองของบริษัท และศุภลักษณ์ ใจสูง ใช้วิธีการกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้นและทดสอบความสามารถในการประยุกต์ใช้ของแบบจำลองที่เสนอกับกรณีศึกษา บริษัท ฮานา โมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน) เก็บข้อมูลดุลยพินิจการเปรียบเทียบคู่โดยใช้ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Expert Choice® พบว่า แบบจำลองที่เสนอสามารถ ประยุกต์ใช้คัดเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ได้และแบบจำลองยังสามารถระบุลำดับความสำคัญของเกณฑ์หลักและ เกณฑ์ย่อยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์

จากงานวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นการใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analytical Hierarchy Process: AHP) เพื่อใช้ในการตัดสินใจเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analytical Hierarchy Process: AHP) มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบของการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำค่าสถิติสินค้านำเข้าและส่งออกมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและแนวโน้มของมูลค่าการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก และใช้วิธีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) เพื่อหาศักยภาพทางการค้า ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ทำให้ทราบ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการค้าชายแดนไทย – สปป.ลาว ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และนำมาวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix เพื่อให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์ในการพัฒนาการค้าชายแดนต่อไป และได้้นำกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analytical Hierarchy Process: AHP) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของผลกระทบของการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งแสดงให้เห็นในกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพที่ 4)

10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องใน บทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA), การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis), การวิเคราะห์ทาวส์ (TOWS Matrix) และทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Revealed Comparative Advantage: RCA) มาใช้ในการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่หมู่ 3 หมู่ 12 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก และตลาดการค้าชายแดนบ้านฮวกอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวที่ตลาดการค้าชายแดนอำเภอภูซางผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนผู้นำชุมชน ผู้ค้าผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซางอำเภอภูซางจังหวัดพะเยา

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มนักท่องเที่ยว พ่อค้า แม่ค้า ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง ซึ่งการกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอเครน (Cochran, 1977) ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอนแต่ทราบว่ามีจำนวนมาก และต้องการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรดังนี้

กรณีไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากรหรือ $p = 0.5$

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p คือ สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร

e คือ ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z คือ ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

- ถ้าระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า $Z = 1.96$

- ถ้าระดับความเชื่อมั่น 99% หรือระดับนัยสำคัญ 0.01 มีค่า $Z = 2.58$

แทนค่า ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5% และสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ขนาดของประชากรที่ต้องการเท่ากับ

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 390.88$$

$$n \approx 391$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ จำนวนประมาณ 405คนโดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 200 ตัวอย่าง และผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 205 ตัวอย่าง รวมเป็น 405 ตัวอย่าง (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(ตัวอย่าง)
นักท่องเที่ยว	200
ผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่	205
รวม	405

2. กลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สามารถแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างดังนี้ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(ตัวอย่าง)
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	1
เจ้าหน้าที่ศุลกากรจุดผ่อนปรนบ้านฮวก	1
กำนัน ผู้ช่วย และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่	3
หัวหน้ากลุ่มทอผ้าบ้านฮวก	1
ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการรายเดียว	3
ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์	2
ตัวแทนกลุ่มรถโดยสาร	3
ตัวแทนกลุ่มร้านอาหาร	3
รวม	17

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสร้างแบบสอบถามขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด สมมติฐาน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอบเขตของการวิจัย ซึ่งมีทั้งคำถามปลายปิด (Close - Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open - Ended Question) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการ ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นแบบสัมภาษณ์ลักษณะบันทึกข้อความความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งโอกาสและอุปสรรคของการค้าชายแดน โดยสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นด้านสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงาน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนอำเภอภูซาง

2. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว พ่อค้า แม่ค้า ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอภูซางประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบลำดับความสำคัญปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย ของผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนอำเภอภูซาง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลจากการสอบถาม/สัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนกลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้ค้า ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง ซึ่งในแบบสอบถามได้กำหนดเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือข้อมูลที่ต้องการนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลสถิติด้านต่างๆ เช่น สถิติมูลค่าการค้าชายแดน มูลค่าการนำเข้า - มูลค่าการส่งออก ดุลการค้าของประเทศไทย - สปป.ลาว และดุลการค้าของจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว เป็นต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม/สัมภาษณ์เชิงลึกให้ครบตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้แล้วตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแบบสอบถามทุกฉบับและทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน ของอำเภอภูซาง

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ สถิติมูลค่าการค้าชายแดน มูลค่าการนำเข้า - มูลค่าการส่งออก สินค้าผ่านแดน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ดุลการค้าของประเทศไทย - สปป.ลาว และ

ดุลการค้าของของจังหวัดพะเยา - สปป.ลาวมาทำการวิเคราะห์แนวโน้มการนำเข้าและการส่งออกสินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก แสดงในรูปแบบของมูลค่า เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง และกราฟ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ แนวโน้มสถานการณ์การค้าชายแดน และระดับศักยภาพของการค้าชายแดนในพื้นที่ ซึ่งทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ทั้งนี้ ได้ใช้วิธีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ สถิติมูลค่าการค้าชายแดน มูลค่าการนำเข้า - มูลค่าการส่งออก ดุลการค้าของประเทศไทย - สปป.ลาว และดุลการค้าของจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว มาวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพสินค้าผ้าแดน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกสินค้าที่ผ่านแดน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวกและประเทศไทยมีมูลค่าส่งออกมากที่สุด 2 ชนิด คือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว และน้ำมันเบนซินไร้สาร ดังสมการต่อไปนี้

$$RAC_{xy} = \frac{X_{ip}}{X_{ap}} / \frac{X_{it}}{X_{at}}$$

โดยที่ RCA_{xy} คือ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสินค้าของจังหวัดพะเยา

X_{ip} = มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนั้น ๆ ของจังหวัดพะเยาที่ส่งไปสปป.ลาว

X_{ap} = มูลค่าการส่งออกสินค้าทุกชนิด ของ จังหวัดพะเยาที่ส่งไป สปป.ลาว

X_{it} = มูลค่าการส่งออกสินค้าชนิดนั้นๆ ของประเทศไทยที่ส่งไปสปป.ลาว

X_{at} = มูลค่าการส่งออกสินค้าทุกชนิดของประเทศไทยที่ส่งไปสปป.ลาว

หลักเกณฑ์ในการพิจารณา ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 ดังนั้น จึงสามารถแปลความหมายของ RAC ได้คือ

ถ้า $RCA > 1$ แสดงว่าจังหวัดพะเยามีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialization) ในสินค้าชนิดนั้นดีขึ้นหรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตเพิ่มขึ้น

ถ้า $RCA < 1$ แสดงว่าจังหวัดพะเยามีความสามารถในการผลิตตามความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialization) ในสินค้าชนิดนั้นลดลงหรือสูญเสียความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิต

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ด้านการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยาภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ตามประเด็นคำถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่มีโครงสร้างคำถามเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์และบางสถานการณ์

ที่ใช้วิธีการสนทนาแบบไม่เป็นทางการระหว่างการสนทนา โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ศุลกากรจุดผ่อนปรนบ้านฮวกจำนวน 1 คน กำนัน ผู้ช่วย และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่จำนวน 3 คนหัวหน้ากลุ่มทอผ้าบ้านฮวกจำนวน 1 คนตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการรายเดียวจำนวน 3 คนตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์จำนวน 1 คนตัวแทนกลุ่มรถโดยสารจำนวน 3 คนและตัวแทนกลุ่มร้านอาหารจำนวน 3 คนรวมทั้งสิ้น 17ตัวอย่างจากนั้นนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประเภทของการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และระยะเวลาการทำงานในพื้นที่ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และร้อยละ

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน (SWOT Analysis) เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงของการค้าชายแดน ในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพด้านการจัดการด้านการมีส่วนร่วมและด้านกิจกรรมการค้าชายแดน แล้วทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค

หลังจากนั้นได้นำมาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมด้วยตาราง (TOWS Matrix) เพื่อให้ได้กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ (ภาพที่ 5)

TOWS Matrix	โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
	1. ด้านกายภาพ 2. ด้านการจัดการ 3. ด้านกิจกรรมการค้าชายแดน 4. ด้านการมีส่วนร่วม	1. ด้านกายภาพ 2. ด้านการจัดการ 3. ด้านกิจกรรมการค้าชายแดน 4. ด้านการมีส่วนร่วม
จุดแข็ง (S) 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านการจัดการ 3. ด้านกิจกรรมการค้าชายแดน 4. ด้านการมีส่วนร่วม	กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)
จุดอ่อน (W) 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านการจัดการ 3. ด้านกิจกรรมการค้าชายแดน 4. ด้านการมีส่วนร่วม	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม (TOWS Matrix)

3. การวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) โดยใช้แบบสอบถามเปรียบเทียบลำดับความสำคัญทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย โดยสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ของการค้าชายแดนอำเภอภูซางผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน และพ่อค้า แม่ค้า ประชาชนในพื้นที่ หมู่ 3 และหมู่ 12 ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จำนวน 205 คน รวมทั้งสิ้น 405 ตัวอย่างจากนั้นนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และร้อยละ

จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) โดยใช้โปรแกรม Excel for AHP เพื่อลำดับชั้นความสำคัญของผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดนอำเภอภูซาง โดยแยกเป็นปัจจัยหลัก 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (A) ด้านการจัดการ (B) ด้านการมีส่วนร่วม (C) และด้านกิจกรรมการค้าชายแดน(D)และปัจจัยย่อยของแต่ละด้านรวม 24ปัจจัย ดังนี้

1. ด้านกายภาพ (A)
 - A1 มีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวด
 - A2 การเดินทางสะดวก สบาย
 - A3 เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
 - A4 ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม
 - A5 ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น
 - A6 วิถีชีวิตดั้งเดิมจางหาย
2. ด้านการจัดการ (B)
 - B1 เกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว
 - B2มีกฎ ระเบียบการผ่านแดนที่ชัดเจน
 - B3เกิดแผนพัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว มากขึ้น
 - B4เกิดการเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ
 - B5กฎหมายที่ซับซ้อน ยุ่งยากทำให้สินค้าประเภทของสดเสียหาย
 - B6ความเป็นสากล ทำให้การควบคุมสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากร ทำได้ยากขึ้น

3. ด้านการมีส่วนร่วม (C)

- C1 เกิดการส่งเสริม SME อย่างต่อเนื่อง
- C2 มัคคุเทศก์รุ่นเยาว์ มีบทบาทมากขึ้น
- C3 คนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น
- C4 คนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุนและค้าขายมากขึ้น
- C5 เกิดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว

4. ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน(D)

- D1 มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น
- D2 กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน
- D3 การลงทุนขยายตัว
- D4 วัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสองแผ่นดินเป็นที่รู้จักมากขึ้น
- D5 คนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจากนายทุน
- D6 แรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมากขึ้น
- D7 เกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงาน

จากนั้นนำปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อยมาวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) โดยใช้โปรแกรม Excel for AHP ดังนี้

1. นำคะแนนการเปรียบเทียบปัจจัยเป็นคู่ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 405 ตัวอย่าง มาแสดงค่ามาตรฐานของการเปรียบเทียบปัจจัยเป็นคู่ ๆ โดยคะแนนเหล่านี้จะนำไปวิเคราะห์คำนวณค่าความสำคัญของแต่ละปัจจัยโดยใช้โปรแกรม Excel for AHP ต่อไป

2. นำคะแนนได้มาใส่ค่าใน Pairwise Comparison Matrix โดยที่

- ถ้าปัจจัยทางด้านแถว (Row) มีความสำคัญ มากกว่า ปัจจัยทางด้านคอลัมน์ (Column) ใส่ตัวเลข 2 – 9
- ถ้าปัจจัยทางแถว (Row) มีความสำคัญ น้อยกว่า ปัจจัยทางด้านคอลัมน์ (Column) ใส่ตัวเลข 1/9-1/2

3. จากนั้นนำเอาผลรวมของคอลัมน์ไปหารกับค่าของทุกแถวในคอลัมน์นั้นๆแล้วรวมค่าในแต่ละแถว

4. คำนวณค่า Eigenvector (ค่าน้ำหนัก) โดยการนำเอาค่าผลรวมของแต่ละปัจจัย/จำนวนปัจจัย

5. ตรวจสอบค่าความสอดคล้องของข้อมูล (CR) ว่าค่าปัจจัยที่ใส่ให้กับตัวแปร ซึ่งนำไปใช้คำนวณค่า Eigenvector มีความสมเหตุสมผลหรือไม่

- ถ้า $CR < 0.1$ แสดงว่าค่าปัจจัยมีความสอดคล้องกัน สามารถนำ Eigenvector ไปใช้เป็นค่าน้ำหนักได้

- ถ้า $CR > 0.1$ แสดงว่าค่าปัจจัยไม่มีความสอดคล้องกัน ต้องปรับหรือให้ค่าปัจจัยใหม่เพื่อคำนวณ $CR < 0.1$ ถึงจํานำค่า Eigenvector ไปใช้เป็นค่าน้ำหนักได้

6. คำนวณค่าความสอดคล้องของข้อมูล (CR)

- $CR = CI/RI$

- $CI = (L - n)/(n - 1)$

- $L = \text{sum}(\text{consistencyvector})/n$

- $\text{Consistencyvector} = \text{WeightedSum}/\text{CriteriaWeights}$

- $RI = \text{ค่ามาตรฐาน (ตารางที่ 10)}$

ตารางที่ 10 เทียบมาตรฐานค่า RI

n	RI	n	RI	n	RI
1	0.00	6	1.24	11	1.51
2	0.00	7	1.32	12	1.48
3	0.58	8	1.41	13	1.56
4	0.90	9	1.45	14	1.57
5	1.12	10	1.49	15	1.59

ที่มา: Saaty, 1980

บทที่ 4

ผลการศึกษา

บทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์โดยใช้วิธีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix และใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สามารถสรุปผลการศึกษาโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการสำรวจข้อมูลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.80 และเพศชาย จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.20 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.20 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.40 และมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.40 ระดับการศึกษาที่มีสัดส่วนมากที่สุด มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.10 รองลงมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.50 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.50 โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการ จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.60 และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.40 ทำงานในพื้นที่ช่วงระยะเวลา ระหว่าง 6 - 10 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.40 และมากกว่า 15 ปี จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.40 รองลงมา ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.50 และระหว่าง 11 - 15 ปี จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.60 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(n = 17)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	7	41.20
หญิง	10	58.80
อายุ		
31-40 ปี	5	29.40
41-50 ปี	7	41.20
51-60 ปี	5	29.40
การศึกษา		
ประถมศึกษา	8	47.10
มัธยมต้น	1	5.90
มัธยมปลาย	4	23.50
ปริญญาตรี	4	23.50
ประเภทของการมีส่วนเกี่ยวข้อง		
เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน	5	29.40
ผู้ประกอบการ	12	70.60
ระยะเวลาการทำงานในพื้นที่		
ต่ำกว่า 5 ปี	4	23.50
6 – 10 ปี	5	29.40
11 – 15 ปี	3	17.60
มากกว่า 15 ปี	5	29.40

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 188 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.00 และเพศชาย จำนวน 82 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.00 อายุระหว่าง 21-30 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 74 ราย ร้อยละ 37.00 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 31- 40 ปี จำนวน 38 ราย ร้อยละ 19.00 และต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 36 ราย ร้อยละ 18.00 สำหรับระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรี มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 68 ราย ร้อยละ

34.00 รองลงมาคือ ระดับมัธยมปลาย จำนวน 51 ราย ร้อยละ 25.50 และระดับประถมศึกษา จำนวน 34 ราย ร้อยละ 17.00 ด้านการประกอบอาชีพสัดส่วนมากที่สุด คือ ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 41 ราย ร้อยละ 20.90 รองลงมาคือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 38 ราย ร้อยละ 19.40 และธุรกิจส่วนตัว จำนวน 36 ราย ร้อยละ 18.40 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 60 ราย ร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 57 ราย ร้อยละ 38.00 และรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 25 ราย ร้อยละ 26.70 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

(n = 200)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	82	41.00
	หญิง	118	59.00
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	36	18.00
	21- 30 ปี	74	37.00
	31-40 ปี	38	19.00
	41-50 ปี	29	14.50
	51-60 ปี	17	8.50
	มากกว่า 61 ปี	6	3.00
การศึกษา	ต่ำกว่าประถม	9	4.50
	ประถมศึกษา	34	17.00
	มัธยมต้น	24	12.00
	มัธยมปลาย	51	25.50
	ประกาศนียบัตร	3	1.50
	อนุปริญญา	6	3.00
	ปริญญาตรี	68	34.00

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สูงกว่าปริญญาตรี	5	2.50
อาชีพ		
เกษตรกรรม	38	19.40
ค้าขาย	41	20.90
ธุรกิจส่วนตัว	36	18.40
รับราชการ	17	8.70
ลูกจ้าง/พนักงานราชการ	6	3.10
พนักงานเอกชน	11	5.60
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	15	7.70
นักเรียน/นักศึกษา	30	15.30
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	0	0
อื่นๆ	2	1.00
รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	57	38.00
10,001 – 20,000 บาท	60	40.00
20,001 – 30,000 บาท	25	26.70
30,001 – 40,000 บาท	3	2.00
40,001 – 50,000 บาท	4	2.70
ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป	1	0.70

ส่วนที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ค้า ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่

จากการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 114 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.60 และเพศหญิง จำนวน 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.40 อายุระหว่าง 31-40 ปี มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 77 ราย ร้อยละ 37.60 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 59 ราย ร้อยละ 28.80 และอายุระหว่าง 21- 30 ปี จำนวน 27 ราย ร้อยละ 13.20 สำหรับระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษา มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 109 ราย ร้อยละ 53.20 รองลงมาคือ ระดับมัธยมต้น จำนวน 74 ราย ร้อยละ 20.50 และระดับต่ำกว่าประถม จำนวน 32 ราย ร้อยละ 15.60 ด้านการประกอบอาชีพสัดส่วนมากที่สุด คือ ประกอบอาชีพ

เกษตรกรรม จำนวน 112 ราย ร้อยละ 57.10 รองลงมาคือ ค้าขาย จำนวน 40 ราย ร้อยละ 20.40 และธุรกิจส่วนตัว จำนวน 12 ราย ร้อยละ 6.10 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 61 ราย ร้อยละ 35.10 รองลงมาคือ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 59 ราย ร้อยละ 33.90 และรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 25 ราย ร้อยละ 14.40 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ค้า ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ (n = 205)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		114	55.60
หญิง		91	44.40
อายุ			
ต่ำกว่า 20 ปี		10	4.90
21- 30 ปี		27	13.20
31-40 ปี		77	37.60
41-50 ปี		59	28.80
51-60 ปี		22	10.70
มากกว่า 61 ปี		10	4.90
การศึกษา			
ต่ำกว่าประถม		32	15.60
ประถมศึกษา		109	53.20
มัธยมต้น		42	20.50
มัธยมปลาย		13	6.30
ประกาศนียบัตร		2	1.0
อนุปริญญา		1	0.50
ปริญญาตรี		6	2.90
สูงกว่าปริญญาตรี		0	0

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกรรม	112	57.10
ค้าขาย	40	20.40
ธุรกิจส่วนตัว	12	6.10
รับราชการ	1	0.50
ลูกจ้าง/พนักงานราชการ	8	4.10
พนักงานเอกชน	6	3.10
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0	0
นักเรียน/นักศึกษา	5	2.60
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	0	0
อื่นๆ	12	6.10
รายได้		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	59	33.90
10,001 – 20,000 บาท	61	35.10
20,001 – 30,000 บาท	25	14.40
30,001 – 40,000 บาท	9	5.20
40,001 – 50,000 บาท	11	6.30
ตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป	9	5.2

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน
โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวโน้มการนำเข้าและการส่งออก
สินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก แสดงในรูปแบบของมูลค่า เบอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง และกราฟ
ใช้การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage:
RCA) เพื่อแสดงถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าที่จังหวัดพะเยาส่งออกไปยัง สปป.ลาว
โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก และจากการสอบถามความคิดเห็นต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจการค้า
ชายแดน โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก จากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

และผู้ประกอบการในชุมชน เพื่อให้เห็นถึงมุมมองและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์แนวโน้มการส่งออก สินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก

การวิเคราะห์แนวโน้มการส่งออกสินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นในรูปแบบของมูลค่า เพอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง และกราฟ ตั้งแต่ในช่วงปี 2553 -2557 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทางสำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา ได้รวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยได้แยกสินค้าออกเป็นหมวดสินค้านี้

1. สินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว น้ำมันเบนซินไร้สาร และน้ำมันแฉะพลา ซึ่งน้ำมันเบนซินไร้สารเป็นสินค้าที่มีการส่งออกโดยผ่าน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวกมากที่สุด มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 321,302,234.63 บาท รองลงมาคือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 220,992,397.01 บาท และน้ำมันแฉะพลา มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 5,989,920.00 บาท (ตารางที่ 14) (ภาพที่ 6)

2. สินค้าประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง ได้แก่ เสไฟฟ้า ปูนซีเมนต์ คอนสปีน สังกะสี กระเบื้องอาคารสำเร็จรูป และวัสดุก่อสร้าง ซึ่งวัสดุก่อสร้าง เป็นสินค้าที่มีการส่งออกโดยผ่าน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวกมากที่สุด มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 19,876,216.00 บาท รองลงมาคือ เสไฟฟ้า มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 13,015,100.00 บาท และคอนสปีน มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 2,433,000.00 (ตารางที่ 15) (ภาพที่ 7)

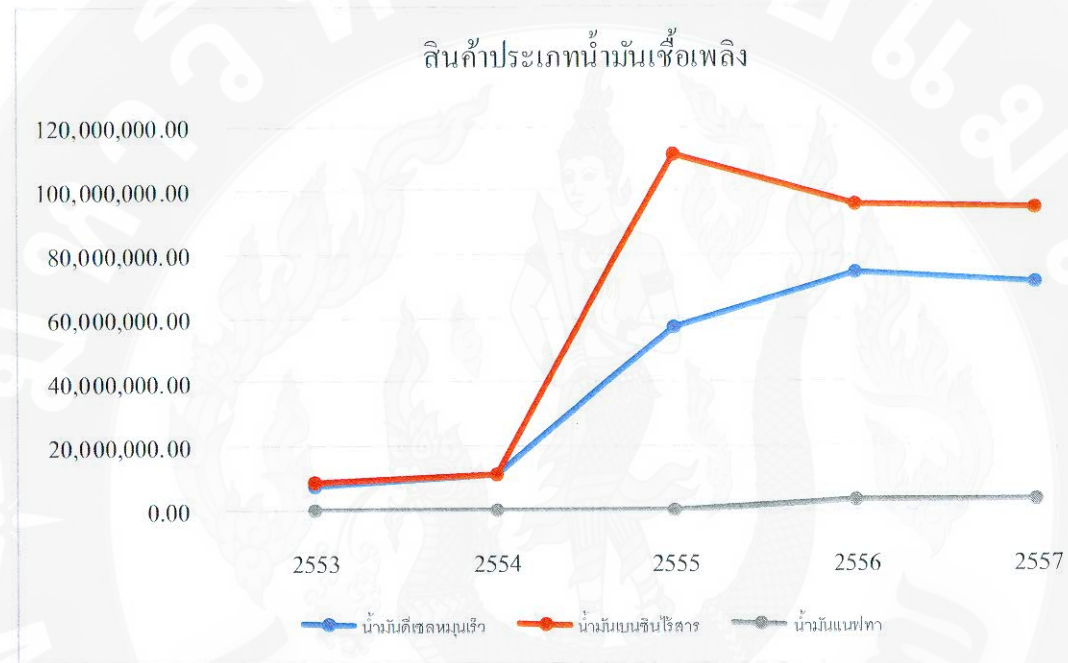
3. วัสดุอุปกรณ์ต่างๆได้แก่ เครื่องเหล็ก ถังน้ำมัน (เก่าใช้แล้ว) เครื่องจักรแปรรูปไม้ แท่งคเหล็ก รถหัวลากเก่าใช้แล้ว ตู้จ่ายน้ำมันทำด้วยเหล็ก รับเบอร์โซเวนท์ พาหนะเครื่องจักรหนัก (สุทธิน้ำหนัก) รถบรรทุก (สุทธิน้ำหนัก) เครื่องกรอง เครื่องถ่ายเอกสาร (สุทธิน้ำหนัก) อุปกรณ์สำหรับงานโยธา อุปกรณ์เครื่องจักร อุปกรณ์สำนักงาน อุปกรณ์ไฟฟ้า สินค้าเบ็ดเตล็ด พาหนะเครื่องจักรหนัก เครื่องมือช่าง รถกระบะ เหล็ก วิทยุสื่อสาร (สุทธิน้ำหนัก) และถังเก่า ซึ่งพาหนะเครื่องจักรหนัก (สุทธิน้ำหนัก) เป็นสินค้าที่มีการส่งออกโดยผ่าน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวกมากที่สุด มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 16,392,056.07 บาท รองลงมาคือ พาหนะเครื่องจักรหนัก มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 14,849,782.11 บาท และรถบรรทุก (สุทธิน้ำหนัก) มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 12,173,504.68 บาท (ตารางที่ 16)

4. สินค้าอุปโภคและบริโภค ได้แก่ เสื้อผ้ามือสอง เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารสำเร็จรูป เครื่องครัว กิ๊ฟช็อป รองเท้าแฟชั่น เลื่อน้ำมัน อาหารทะเลแห้ง และชุดชั้นใน ซึ่งเสื้อผ้ามือสองเป็นสินค้าที่มีการส่งออกโดยผ่าน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวกมากที่สุด มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 28,500.00 บาท รองลงมาคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 25,010.00 บาท และอาหารสำเร็จรูป มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 25,000.00 บาท (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 การส่งออกสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ปี 2553 - 2557

ลำดับ	สินค้า	ปี					% การเปลี่ยนแปลง			
		2553	2554	2555	2556	2557	2554	2555	2556	2557
1	น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	7,415,174.45	11,031,730.70	57,311,619.36	74,159,779.48	71,074,093.02	48.77	419.51	29.39	- 4.10
2	น้ำมันเบนซินไร้สาร	8,642,570.70	11,111,890.16	111,711,771.01	95,548,913.83	94,287,088.93	28.57	905.33	- 14.46	- 1.32
3	น้ำมันแอฟทา	-	-	-	3,095,040.00	2,894,880.00	-	-	100.00	- 6.46

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2558

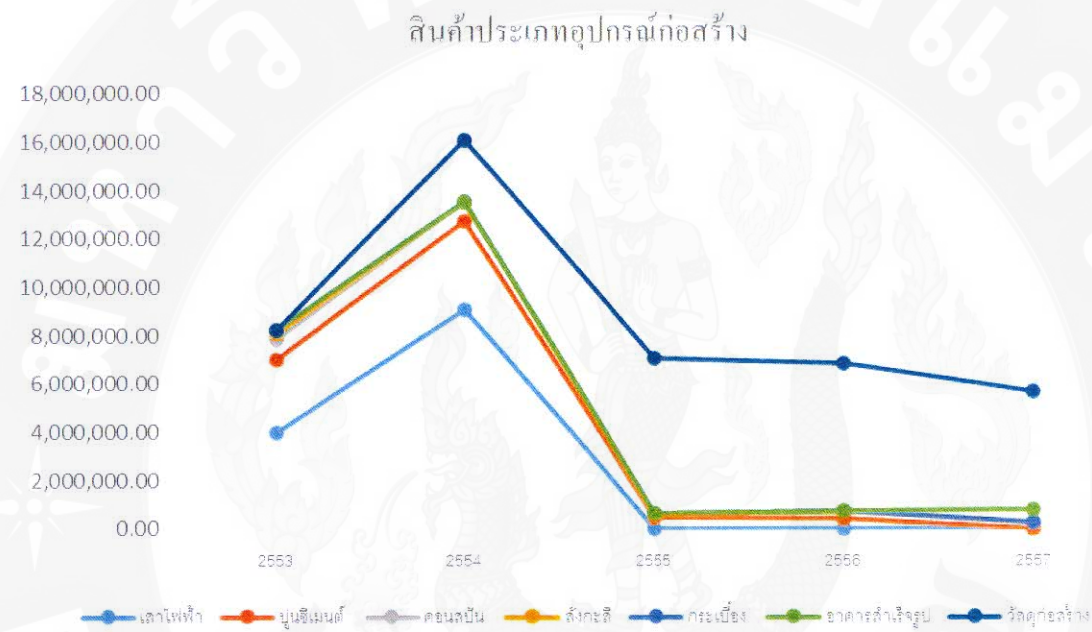

ภาพที่ 6 กราฟแสดงแนวโน้มการนำเข้าสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง ปี 2553 - 2557

ตารางที่ 15 การส่งออกสินค้าประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง ปี 2553 - 2557

ลำดับ	สินค้า	ปี					% การเปลี่ยนแปลง			
		2553	2554	2555	2556	2557	2554	2555	2556	2557
1	เสาไฟฟ้า	3,953,800.00	9,061,300.00	-	-	-	129.17	-100.00	-	-
2	ปูนซีเมนต์	3,057,600.00	3,650,100.00	447,950.00	431,940.00	-	19.37	-87.72	-3.57	-100.00
3	คอนสปีน	819,000.00	809,550.00	208,500.00	310,500.00	285,450.00	-1.15	-74.24	48.92	-8.06
4	สังกะสี	261,050.00	12,500.00	-	-	-	-95.21	-	-	-
5	กระเบื้อง	109,510.00	-	-	-	-	-100.00	-	-	-
6	อาคารสำเร็จรูป	-	-	-	-	522,739.89	-	-	-	100.00
7	วัสดุก่อสร้าง	-	2,539,062.00	6,399,024.00	6,081,620.00	4,856,510.00	100.00	152.02	-4.96	-20.14

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2558

ภาพที่ 7 กราฟแสดงแนวโน้มการนำเข้าสินค้าประเภทอุปกรณ์ก่อสร้าง ปี 2553 - 2557

ตารางที่ 16 การส่งออกสินค้าประเภทวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ปี 2553 - 2557

ลำดับ	สินค้า	ปี				
		2553	2554	2555	2556	2557
1	เครื่องเหล็ก	39,000.00	20,000.00	0	0	0
2	ถังน้ำมัน (เก่าใช้แล้ว)	40,000.00	0	0	0	0
3	เครื่องจักรแปรรูปไม้	0	150,000.00	0	0	0
4	แท้งค์เหล็ก	0	0	170,000.00	30,000.00	545,800.00
5	รถหิ้วลากเก่าใช้แล้ว	0	0	0	500,000.00	0
6	ตู้จ่ายน้ำมันทำด้วยเหล็ก	0	0	0	0	931,900.00
7	รับเบอร์โซเวนท์	0	0	0	0	1,104,000.00
8	พาหนะเครื่องจักรหนัก (สุทธินำกลับ)	0	0	0	0	16,392,056.07
9	รถบรรทุก (สุทธินำกลับ)	0	0	0	0	12,173,504.68
10	เครื่องกรอง	0	0	0	0	473,117.14
11	เครื่องถ่ายเอกสาร (สุทธินำกลับ)	0	0	0	0	272,021.54

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ลำดับ	สินค้า	ปี				
		2553	2554	2555	2556	2557
12	อุปกรณ์สำหรับงานโยธา	0	0	0	0	394,317.61
13	อุปกรณ์เครื่องจักร	0	0	0	0	55,592.87
14	อุปกรณ์สำนักงาน	0	0	0	0	96,099.92
15	อุปกรณ์ไฟฟ้า	0	0	1,434,650.00	0	139,480.00
16	สินค้าเบ็ดเตล็ด	0	0	0	0	6,554,871.00
17	พาหนะเครื่องจักรหนัก	0	0	0	0	14,849,782.11
18	เครื่องมือช่าง	0	0	0	0	1,155.51
19	รถกระบะ	0	0	0	0	1,267,289.72
20	เหล็ก	0	0	0	0	707,690.80
21	วิทยุสื่อสาร (สุทธานากลับ)	0	0	0	0	56,010.60
22	ถังเก่า	0	0	0	605,827.00	0

ตารางที่ 17 การส่งออกสินค้าประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค ปี 2553 – 2557

ลำดับ	สินค้า	ปี				
		2553	2554	2555	2556	2557
1	เสื้อผ้ามือสอง	28,500.00	0	0	0	0
2	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	25,010.00	0	0	0	0
3	อาหารสำเร็จรูป	25,000.00	0	0	0	0
4	เครื่องครัว	13,350.00	0	0	0	0
5	กีฬช็อป	6,970.00	0	0	0	0
6	รองเท้าแฟชั่น	6,500.00	0	0	0	0
7	เสื้อน้ำมัน	5,000.00	0	0	0	0
8	อาหารทะเลแห้ง	3,000.00	0	0	0	0
9	ชุดชั้นใน	2,982.00	0	0	0	0

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2558

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์แนวโน้มการนำเข้าและการส่งออก สินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก

การวิเคราะห์แนวโน้มการนำเข้าสินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นในรูปแบบของมูลค่าการนำเข้าสินค้าผ่านแดน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ตั้งแต่ในช่วงปี 2553 -2557 ซึ่งเป็นข้อมูลทางสำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา ได้รวบรวมไว้ ซึ่งสินค้านำเข้า ได้แก่ เปลือกไม้บง เปลือกไม้จันทน์สด ไม้แปรรูป ไม้แตงน้ำลาวแปรรูป ไม้ยางลาวแปรรูป ไม้สักลาวแปรรูป ไม้จำปีลาวแปรรูป ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และลูกเต๋อย ซึ่งสินค้าที่มีการนำเข้ามากที่สุดคือ ไม้แปรรูป มูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 8,740,046.54 บาท รองลงมาคือ ไม้แตงน้ำลาวแปรรูป มูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 2,674,020.33 บาท และลูกเต๋อย มูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 1,982,465.01 บาท (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 สินค้านำเข้าโดยฝ่ายจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ปี 2553 – 2557

ลำดับ	สินค้า	ปี				
		2553	2554	2555	2556	2557
1	เปลือกไม้บง	471,016.56	0	0	0	0
2	เปลือกไม้บงลาว	468,215.71	0	80,000.00	0	0
3	เปลือกไม้จำหลอด	113,920.91	0	0	0	0
4	ไม้แปรรูป	3,047,626.42	0	5,692,420.12	0	0
5	ไม้แดงน้ำลาวแปรรูป	0	2,674,020.33	0	0	0
6	ไม้ยางลาวแปรรูป	0	18,782.05	0	0	0
7	ไม้สักลาวแปรรูป	0	275,195.03	0	0	0
8	ไม้จำปีลาวแปรรูป	0	14,780.70	0	0	0
9	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	0	61,807.46	111,057.96	259,641.29	0
10	ลูกเดือย		519,445.04			1,463,019.97
	รวมมูลค่าการนำเข้า	4,103,332.60	3,566,584.61	5,886,033.08	259,641.29	1,463,019.97

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2558

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพโดยใช้วิธีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

จากการวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ค่าสถิติมูลค่าการค้าชายแดน มูลค่าการนำเข้า มูลค่าการส่งออก และดุลการค้า ของประเทศไทย - สปป.ลาว และของจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว มาทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การค้าชายแดนไทย - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 – 2557 ประเทศไทยมีมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยที่ในปี พ.ศ. 2557 มีมูลค่าการค้าชายแดนมากที่สุดเท่ากับ 151,063.69 ล้านบาท และประเทศไทยก็เป็นฝ่ายที่ได้ดุลการค้าในทุก ๆ ปี และในปี พ.ศ. 2557 เป็นปีที่ประเทศไทยได้ดุลการค้ามากที่สุดเท่ากับ 96,810.73 ล้านบาท (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แสดงมูลค่าการค้าชายแดน ไทย – สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 - 2557

รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)				
	2553	2554	2555	2556	2557
มูลค่าการค้ารวม	79,238.88	101,660.78	132,016.36	132,137.16	151,063.69
มูลค่าการส่งออก	64,118.10	81,124.77	109,059.22	108,605.38	123,937.21
มูลค่าการนำเข้า	15,120.78	20,536.02	22,957.14	23,531.78	27,126.48
ดุลการค้า	48,997.32	60,588.75	86,102.08	85,073.60	96,810.73

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2558

การค้าชายแดนจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ.2553 – 2557 มีมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ.2555 จากมูลค่าการค้ารวมในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 41.95 ล้านบาทเพิ่มสูงขึ้นเป็น 183.57 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2555 ซึ่งเป็นมูลค่าการค้ารวมที่สูงที่สุดในช่วงปี พ.ศ.2553 – 2557 นอกจากมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นแล้ว การค้าชายแดนจังหวัดพะเยา ยังได้ดุลการค้าในทุก ๆ ปีอีกด้วย ซึ่งในปี พ.ศ. 2556 ด้านจังหวัดพะเยา ได้ดุลการค้ามากถึง 180.50 ล้านบาท (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 แสดงมูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 - 2557

รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)				
	2553	2554	2555	2556	2557
มูลค่าการค้ารวม	28.55	41.95	183.57	181.02	121.92
มูลค่าการส่งออก	24.45	38.39	177.68	180.76	120.46
มูลค่าการนำเข้า	4.10	3.56	5.88	0.26	1.46
ดุลการค้า	20.35	34.82	171.80	180.50	118.99

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2558

สินค้าส่งออก 5 อันดับแรก ของการค้าชายแดนไทย – สปป.ลาว ประกอบด้วยน้ำมันดีเซล, รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ, น้ำมันเบนซิน, ผลิตภัณฑ์เหล็ก/เหล็กกล้า และเหล็ก/เหล็กกล้า ซึ่ง

จะเห็นว่าสินค้าส่งออกลำดับที่ 1 – 4 มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี มีเพียงสินค้าส่งออกที่เป็นเหล็กและเหล็กกล้า เท่านั้นที่ในปี พ.ศ. 2557 มีการส่งออกสินค้าลดลงเพียงเล็กน้อย (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 แสดงมูลค่าส่งออกสินค้า 5 อันดับแรกไทย- สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 – 2557 (ล้านบาท)

ลำดับ	สินค้า	2553	2554	2555	2556	2557
1	น้ำมันดีเซล	9,931.41	13,916.47	17,253.5	17,609.79	19,846.03
				5		
2	รถยนต์อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	6,533.72	7,792.76	12,206.0	14,376.82	15,471.21
				1		
3	น้ำมันเบนซิน	3,626.16	4,932.14	5,443.79	6,419.28	6,732.39
4	ผลิตภัณฑ์เหล็กและ เหล็กกล้า	1,890.13	2,261.92	2,799.73	3,206.48	6,357.63
5	เหล็กและเหล็กกล้า	2,695.49	3,092.12	4,282.43	5,479.96	5,330.68

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2558

สินค้าส่งออก 5 อันดับแรก ของการค้าชายแดนไทยด้านจังหวัดพะเยา – สปป.ลาว ประกอบด้วยน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว, น้ำมันเบนซินไร้สาร, เสไฟฟ้า/คอนสับัน, ปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้าง (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 แสดงมูลค่าส่งออกสินค้า 5 อันดับแรกของไทยด้านจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี พ.ศ. 2553 – 2557 (ล้านบาท)

ลำดับ	สินค้า	2553	2554	2555	2556	2557
1	น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	7.42	11.03	57.31	74.16	71.07
2	น้ำมันเบนซินไร้สาร	8.64	11.11	111.71	95.55	94.29
3	เสาไฟฟ้า, คอนสบัน	4.77	9.87	0.21	0.31	0.29
4	ปูนซีเมนต์	3.06	3.65	0.45	0.43	0
5	วัสดุก่อสร้าง	0	2.54	6.40	6.08	4.86

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา, 2558

การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสินค้าส่งออกที่สำคัญ 2 ชนิด คือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สาร ซึ่งสินค้าทั้งสองชนิดดังกล่าวเป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงที่สุด 5 อันดับแรกของไทยและของจังหวัดพะเยา จากการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ พบว่า การค้าชายแดนไทย – สปป.ลาว ในจังหวัดพะเยานั้น มีค่า RCA ของน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สาร ในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557 มากกว่า 1 มาตลอด แสดงให้เห็นถึงจังหวัดพะเยามีความได้เปรียบในการแข่งขันการส่งออกน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สารและสาเหตุที่ ในปี พ.ศ. 2556 น้ำมันเบนซินไร้สารมีค่าน้อยกว่า 1 เนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2555 สปป.ลาว ได้มีการนำเข้าน้ำมันเบนซินไร้สารจากไทย ซึ่งมีมูลค่ามากถึง 111.71 ล้านบาท ทำให้ในปี พ.ศ. 2556 ได้มีการลดการนำเข้าน้ำมันเบนซินไร้สารลงส่งผลทำให้ค่า RCA ในปี พ.ศ. 2556 มีค่าน้อยกว่า 1 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์ค่า RCA

รายการ	ปี				
	2553	2554	2555	2556	2557
น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	1.96	1.67	2.04	2.53	3.68
น้ำมันเบนซินไร้สาร	6.25	4.76	12.60	0.94	14.41

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ศักยภาพของการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จากการสัมภาษณ์

1. สถานการณ์การค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแนวโน้มสถานการณ์การค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, เจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก, กำนัน ผู้ช่วย และผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่, หัวหน้ากลุ่มทอผ้าบ้านฮวก, ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการรายเดี่ยว, ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์, ตัวแทนกลุ่มรถโดยสาร และตัวแทนกลุ่มร้านอาหาร รวมทั้งสิ้น 17 ตัวอย่าง ในภาพรวม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าแนวโน้มสถานการณ์รายได้จากการซื้อขายสินค้าจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 58.80 รายได้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 58.80 การเข้ามาลงทุนในพื้นที่จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 94.10 การจ้างงานในพื้นที่จะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมร้อยละ 35.30 จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 76.50 และชื่อเสียงของการเป็นแหล่งการค้า/แหล่งท่องเที่ยวชายแดนจะเป็นที่รู้จักมากขึ้น ร้อยละ 100 (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยแนวโน้มสถานการณ์การค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

รายการ	ลดลง		ไม่เปลี่ยนแปลง		เพิ่มขึ้น		ภาพรวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
รายได้จากการซื้อขายสินค้า	4	23.50	3	17.60	10	58.80	เพิ่มขึ้น
รายได้ กลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน	3	17.60	4	23.50	10	58.80	เพิ่มขึ้น
การเข้ามาลงทุนในพื้นที่	1	5.90	0	0	16	94.10	เพิ่มขึ้น
การจ้างงานในพื้นที่	2	11.80	9	52.90	6	35.30	ไม่ ปบ.
จำนวนนักท่องเที่ยว	4	23.50	0	0	13	76.50	เพิ่มขึ้น
ชื่อเสียงของการเป็นแหล่งการค้า/ท่องเที่ยวชายแดน	0	0	0	0	17	100	เพิ่มขึ้น

2. ศักยภาพการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อศักยภาพการค้าชายแดน ของอำเภอ ภูซาง จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าศักยภาพของการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมยังมีศักยภาพในระดับน้อย เพราะว่า การค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ยังไม่คึกคักจัดได้ว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างเจียบ เพราะจุดผ่อนปรนบ้านฮวกเป็นแค่จุดผ่านแดนเฉพาะ

ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ผู้ที่เดินทางเข้าออกก็จะประกอบด้วยประชาชนฝั่ง สปป.ลาว ที่เดินทางเข้ามาซื้อขายกับทางฝั่งไทยซึ่งระยะทางในการเดินทางใกล้กว่าเดินทางไปยังเมืองหลักของ สปป.ลาว และด้วยจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ยังขาดการพัฒนาถนนหนทางรวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการค้าขายแดนยังไม่มีเพียงพอ ทำให้การซื้อขายสินค้า การนำเข้าส่งออกโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ยังเงียบและไม่คึกคักเท่าที่ควร ทำให้การค้าขายแดนยังคงมีศักยภาพในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับ 1 ด้านการลงทุนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 4.12 เพราะเริ่มมีนักลงทุนจากทั้งจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เข้ามาลงทุนมากขึ้น เช่น การสร้างบ้านพัก รีสอร์ท โฮมสเตย์ และลงทุนในส่วนของการผลิตสินค้าและอุปกรณ์ก่อสร้าง เป็นต้น อันดับ 2 ด้านสินค้า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.47 เพราะว่า มูลค่าสินค้าที่ส่งออกจากจังหวัดพะเยาไปยัง สปป.ลาว ยังมีมูลค่ามากและยังมีสถานะดุลการค้าที่เกินดุล ส่วนสินค้าที่เป็นประเภทสินค้าท้องถิ่น บังคับมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ ผู้ให้ข้อมูลจึงเห็นว่าศักยภาพทางด้านสินค้าอยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 3 ด้านบริการมีศักยภาพ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.88 เพราะว่า การให้บริการยังคงมีน้อยเกินไป เช่น รถรับส่ง รถรับจ้าง ร้านค้า ร้านอาหาร สถานบริการน้ำมัน สัญญาณโทรศัพท์ที่ยังไม่ครอบคลุมทุกเครือข่าย และอันดับ 4 ด้านแรงงานมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.41 เพราะว่า แรงงานส่วนใหญ่ทางฝั่งไทยยังไม่มีจำนวนมากนักที่เดินทางไปทำงานยังฝั่งสปป.ลาว และยังคงมีแรงงานของฝั่ง สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานเพื่อทำงานด้านการเกษตรทางฝั่งไทยอยู่ ทำให้ศักยภาพแรงงานของไทยยังอยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 แสดงค่าเฉลี่ยระดับศักยภาพของการค้าขายแดนในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	การแปลผล
สินค้า	3.47	1.328	ปานกลาง
บริการ	2.88	1.453	น้อย
การลงทุน	4.12	1.409	ปานกลาง
แรงงาน	1.41	0.939	น้อย
ศักยภาพในภาพรวม	2.97	0.943	น้อย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค
ด้านการค้าขายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง
จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อสภาพแวดล้อมของการค้าขายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการค้าขายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (SWOT Analysis)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อสภาพแวดล้อมของการค้าขายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ของอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)

1. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่บ้านฮวกกับประชาชนในพื้นที่ติดต่อตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมานาน ตั้งแต่ในปี 2538 ที่มีการเริ่มพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าบ้านฮวก เนื่องจากประชาชนทั้งสองฝ่ายมีความผูกพันกันตามสายเลือดด้วยความเป็นญาติ ทำให้การค้าขายซึ่งมีมานานแล้วเกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งในระดับท้องถิ่นและสามารถเชื่อมโยงไปยังระดับประเทศต่อไป
2. ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของสินค้าที่เป็นของป่า จึงทำให้เป็นสินค้าที่มีความแปลกใหม่
3. บริเวณตลาดการค้าขายแดน มีการจัดตลาดนัดการค้าขายแดน ทุกวันที่ 10 และ 30 ของทุกเดือน ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลทำให้การค้าขายคึกคักขึ้น
4. บ้านฮวกมีผ้าทอไทลื้อเป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถนำไปต่อยอดให้เป็นสินค้า ของฝากขึ้นชื่อของชุมชนได้
5. ชุมชนมีเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประชาชน เช่น ประเพณีตักบาตรสองแผ่นดินที่จัดขึ้นในทุกวันที่ 30 ธันวาคมของทุกปี ทำให้เป็นประเพณีที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและซื้อสินค้า และรู้จักด้านการค้าขายแดนบ้านฮวกมากยิ่งขึ้น
6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการค้าขายแดน ทำให้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและสร้างรายได้ในพื้นที่ โดยส่งเสริมชุมชนให้มีกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มผ้าทอ กลุ่มผู้ประกอบการรายเดี่ยว กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มธุรกิจเกษตร เป็นต้น

จุดอ่อน (Weakness)

1. ถนนในชุมชนบริเวณตลาดนัดการค้าชายแดนคับแคบและแออัด ไม่สามารถขยายหรือพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้
2. บริเวณตลาดนัดการค้าชายแดน ยังไม่มีการบริหารจัดการที่ดีพอ ทำให้ร้านค้าและสินค้าอยู่ปะปน และดูไม่สะอาดเรียบร้อย
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการค้าชายแดนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะ ในการจัดการทางด้านการค้า เช่น ระเบียบการผ่านแดน การนำเข้า – ส่งออก สินค้า, การจัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การค้าชายแดน
4. ขาดการกำหนดขอบเขตการพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากร และเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเช่น ปัญหาขยะ และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เป็นต้น
5. ชุมชนขาดการพัฒนาด้านกิจกรรมดึงดูดใจของแหล่งการค้าและแหล่งท่องเที่ยว
6. การทำผ้าทอหัตถ์ของบ้านฮวกมีการจ้างแรงงานต่างถิ่น ก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบลายผ้าทอได้ง่าย
7. สินค้าที่มีขายในตลาดนัดการค้าชายแดนยังไม่มีหลากหลาย ยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อเท่าที่ควร

โอกาส (Opportunity)

1. มีที่ตั้งอยู่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) สามารถสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตร และการบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ได้
2. รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการการพัฒนา จึงมีการผลักดันการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้การค้าขายเป็นระดับมาตรฐาน และมีความเป็นสากลมากขึ้น
3. รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการปรับปรุงและก่อสร้างถนนช่วงบ้านฮวก (จ.พะเยา) - เมืองคอบ - เมืองเชียงฮ่อน และเมืองคอบ - เมืองปากคอบ - บ้านกอนตันสป.ลาวโดยมีระยะทางรวม 110 กิโลเมตรซึ่งจะทำให้การเดินทางและการขนส่งสะดวกมากขึ้น
4. ความร่วมมือระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมทางการค้ากับท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

5. เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น
6. การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาด้านการค้าระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขงมากยิ่งขึ้น

อุปสรรค (Threat)

1. นโยบายด้านการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศของรัฐบาลยังไม่มีความชัดเจน
2. ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศ เช่น ระเบียบขั้นตอนการค้า การนำเข้า - ส่งออก ผ่านแดนสำหรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการเดินทางผ่านแดน
3. ถนนและเส้นทางเดินทางฝั่ง สปป.ลาว เป็นหลุมและทางลูกรัง ทำให้การเดินทางไปยัง สปป.ลาว มีความยากลำบาก ทำให้ผู้คนส่วนมากไม่เดินทางผ่านแดนทางช่องทางนี้
4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การค้าในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ได้อย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix เพื่อให้ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาการค้าชายแดนด้านต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 26 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงรุก

จุดแข็ง (Strength)	โอกาส (Opportunity)
1. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่บ้านฮวกกับประชาชนในพื้นที่ติดต่อตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมานาน ตั้งแต่ในปี 2538 ที่มีการเริ่มพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าบ้านฮวกเนื่องจากประชาชนทั้งสองฝ่ายมีความผูกพันกันตามสายเลือดด้วยความเป็นญาติ ทำให้การค้าขายซึ่งมีมานานแล้วเกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งในระดับท้องถิ่นและสามารถเชื่อมโยงไปยังระดับประเทศต่อไป 2. ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของสินค้าที่เป็นของป่า จึงทำให้เป็นสินค้าที่มีความแปลกใหม่ 3. บริเวณตลาดการค้าชายแดน มีการจัดตลาดนัดการค้าชายแดน ทุกวันที่ 10 และ 30 ของทุกเดือน ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลทำให้การค้าขายคึกคักขึ้น 4. บ้านฮวกมีผ้าทอเหลือเป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถนำไปต่อยอดให้เป็นสินค้าของฝากขึ้นชื่อของชุมชนได้	1. มีที่ตั้งอยู่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) สามารถสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตร และการบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ได้ 2. รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการการพัฒนา จึงมีการผลักดันการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้การค้าขายเป็นระดับมาตรฐาน และมีความเป็นสากลมากขึ้น 3. รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการปรับปรุงและก่อสร้างถนนช่วงบ้านฮวก (จ.พะเยา) - เมืองคอบ - เมืองเชียงฮ่อน และเมืองคอบ - เมืองปากคอบ - บ้านกอนตันสบป.ลาวโดยมีระยะทางรวม 110 กิโลเมตรซึ่งจะทำให้การเดินทางและการขนส่งสะดวกมากขึ้น 4. ความร่วมมือระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมทางการค้ากับท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 26 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength)	โอกาส (Opportunity)
5. ชุมชนมีเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประชาชน เช่น ประเพณีตักบาตรสองแผ่นดินที่จัดขึ้นในทุกวันที่ 30 ธันวาคมของทุกปี ทำให้เป็นประเพณีที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและซื้อสินค้า และรู้จักด้านการค้าชายแดนบ้านฮวกมากยิ่งขึ้น	5. เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น
6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการค้าชายแดน ทำให้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและสร้างรายได้ในพื้นที่ โดยส่งเสริมชุมชนให้มีกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มผ้าทอ กลุ่มผู้ประกอบการรายเดี่ยว กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มธุรกิจเกษตร เป็นต้น	6. การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขงมากยิ่งขึ้น
กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	
1. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศไทย – สปป.ลาว และสมาชิกความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) อาทิเช่น การจัดกิจกรรมทางด้านการค้าระหว่างประเทศเพื่อสร้างมาตรฐานการค้าให้เป็นสากล กิจกรรมเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างประเทศ เป็นต้น	
2. ส่งเสริมตลาดการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวร่วมกัน ระหว่างไทยและสปป.ลาว โดยการประชาสัมพันธ์ตลาดการค้า, แหล่งท่องเที่ยว, ประเพณีตักบาตรสองแผ่นดินซึ่งเป็นประเพณีประจำปีให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างทั้งในประเทศไทย และสปป.ลาว เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดน	
3. ส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งพัฒนากลุ่มอาชีพ พัฒนากลุ่มโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ฝึกและพัฒนาเยาวชนในชุมชนให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์ในชุมชนมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม มีการแสดงต้อนรับจากชุมชนเพื่อสร้างความประทับใจ	

ตารางที่ 27 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน

จุดแข็ง (Strength)	อุปสรรค (Threat)
1. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่บ้านฮวกกับประชาชนในพื้นที่ติดต่อตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมานาน ตั้งแต่ในปี 2538 ที่มีการเริ่มพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าบ้านฮวกเนื่องจากประชาชนทั้งสองฝ่ายมีความผูกพันกันตามสายเลือดด้วยความเป็นญาติ ทำให้การค้าขายซึ่งมีมานานแล้วเกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งในระดับท้องถิ่นและสามารถเชื่อมโยงไปยังระดับประเทศต่อไป 2. ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของสินค้าที่เป็นของป่า จึงทำให้เป็นสินค้าที่มีความแปลกใหม่ 3. บริเวณตลาดการค้าชายแดน มีการจัดตลาดนัดการค้าชายแดน ทุกวันที่ 10 และ 30 ของทุกเดือน ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลให้การค้าขายคึกคักขึ้น 4. บ้านฮวกมีผ้าทอไทลื้อเป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถนำไปต่อยอดให้เป็นสินค้าของฝากขึ้นชื่อของชุมชนได้ 5. ชุมชนมีเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตประชาชน เช่น ประเพณีตักบาตรสองแผ่นดินที่จัดขึ้นในทุกวันที่ 30 ธันวาคมของทุกปี ทำให้เป็นประเพณีที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวและซื้อสินค้า และรู้จักด้านการค้าชายแดนบ้านฮวกมากยิ่งขึ้น	1. นโยบายด้านการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศของรัฐบาลยังไม่มีความชัดเจน 2. ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศ เช่น ระเบียบขั้นตอนการค้า การนำเข้า - ส่งออก ผ่านแดนสำหรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการเดินทางผ่านแดน 3. ถนนและเส้นทางการเดินทางฝั่ง สปป.ลาว เป็นหลุมและทางลูกรัง ทำให้การเดินทางไปยัง สปป.ลาว มีความยากลำบาก ทำให้ผู้คนส่วนมากไม่เดินทางผ่านแดนทางช่องทางนี้ 4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การค้าในพื้นที่อำเภอภูซางได้อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 27 (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength)	อุปสรรค (Threat)
6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของการค้าชายแดน ทำให้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนและสร้างรายได้ในพื้นที่ โดยส่งเสริมชุมชนให้มีกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มผ้าทอ กลุ่มผู้ประกอบการรายเดี่ยว กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มธุรกิจเกษตร เป็นต้น	
กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)	
1. ควรกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนบ้านฮวกและการท่องเที่ยวชายแดน เช่น ภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าและการท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการการค้าและการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
2. ควรสร้างความร่วมมือและสานสัมพันธ์ทางการค้าในระดับชุมชนระหว่าง ไทย – สปป.ลาว โดยอาศัยผูกพันกันตามสายเลือดและความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และขยายไปสู่การสร้างความร่วมมือและสานสัมพันธ์ทางการค้า การท่องเที่ยวให้แน่นแฟ้น ในระดับประเทศต่อไป	

ตารางที่ 28 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข

จุดอ่อน (Weakness)	โอกาส (Opportunity)
1. ถนนในชุมชนบริเวณตลาดนัดการค้าชายแดน คับแคบและแออัด ไม่สามารถขยายหรือพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้	1. มีที่ตั้งอยู่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง (GMS) สามารถสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม การเกษตร และการบริการ สนับสนุนการจ้างงานและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ได้

ตารางที่ 28 (ต่อ)

จุดอ่อน (Weakness)	โอกาส(Opportunity)
2. บริเวณตลาดนัดการค้าชายแดน ยังไม่มีการบริหารจัดการที่ดีพอ ทำให้ร้านค้าและสินค้าอยู่ปะปน และดูมั่วสุมแออัดเรียบร้อย	2. รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการการพัฒนา จึงมีการผลักดันการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้การค้าขายเป็นระดับมาตรฐาน และมีความเป็นสากลมากขึ้น
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการค้าชายแดนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะ ในการจัดการทางด้านการค้า เช่น ระเบียบการผ่านแดน การนำเข้า – ส่งออก สินค้า, การจัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การค้าชายแดน	3. รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการปรับปรุงและก่อสร้างถนนช่วงบ้านฮวก (จ.พะเยา) - เมืองคอบ - เมืองเชียงฮ่อน และเมืองคอบ - เมืองปากคอบ - บ้านกอนตันสปป.ลาวโดยมีระยะทางรวม 110 กิโลเมตรซึ่งจะทำให้การเดินทางและการขนส่งสะดวกมากขึ้น
4. ขาดการกำหนดขอบเขตการพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากร และเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเช่น ปัญหาขยะ และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมเป็นต้น	4. ความร่วมมือระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมทางการค้ากับท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
5. ขุมชนขาดการพัฒนาด้านกิจกรรมดึงดูดใจของแหล่งการค้าและแหล่งท่องเที่ยว	5. เกิดการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ทำให้มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น
6. การทำผ้าทอหัตถ์ของบ้านฮวกมีการจ้างแรงงานต่างถิ่น ก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบลายผ้าทอได้ง่าย	6. การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศลุ่มน้ำโขงมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 28 (ต่อ)

จุดอ่อน (Weakness)	โอกาส(Opportunity)
กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)	
1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น คุณภาพถนน สถานีบริการน้ำมันขนาดใหญ่ ไฟฟ้า ที่จอดรถ ห้องน้ำ เป็นต้น	
2. พัฒนาบุคลากรเกี่ยวข้องด้านการเดินทางผ่านแดนและการค้าชายแดน เพื่อรองรับการยกระดับจากจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวร	
3. จัดระเบียบร้านค้าให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการค้าขาย	
4. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผู้สืบทอดในการทำสายผ้าทอ และกิจกรรมหรือสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยว	

ตารางที่ 29 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน ด้านกลยุทธ์เชิงรับ

จุดอ่อน (Weakness)	อุปสรรค(Threat)
1. ถนนในชุมชนบริเวณตลาดนัดการค้าชายแดน คับแคบและแออัด ไม่สามารถขยายหรือพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้	1. นโยบายด้านการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศของรัฐบาลยังไม่มีทิศทางชัดเจน
2. บริเวณตลาดนัดการค้าชายแดน ยังไม่มีการบริหารจัดการที่ดีพอ ทำให้ร้านค้าและสินค้าอยู่ปะปน และดูมั่วสุมแออัดเรียบร้อย	2. ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศ เช่น ระเบียบขั้นตอนการค้า การนำเข้า - ส่งออก ผ่านแดนสำหรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการเดินทางผ่านแดน
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการค้าชายแดนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะ ในการจัดการทางด้านการค้า เช่น ระเบียบการผ่านแดน การนำเข้า - ส่งออก สินค้า, การจัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การค้าชายแดน	3. ถนนและเส้นทางเดินทางฝั่ง สปป.ลาว เป็นหลุมและทางลูกรัง ทำให้การเดินทางไปยัง สปป.ลาว มีความยากลำบาก ทำให้ผู้คนส่วนมากไม่เดินทางผ่านแดนทางช่องทางนี้

ตารางที่ 29 (ต่อ)

จุดอ่อน (Weakness)	อุปสรรค(Threat)
4. ขาดการกำหนดขอบเขตการพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งทรัพยากร และเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเช่น ปัญหาขยะ และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เป็นต้น	4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การค้าในพื้นที่อำเภอภูซางได้อย่างต่อเนื่อง
5. ชุมชนขาดการพัฒนาด้านกิจกรรมดึงดูดใจของแหล่งการค้าและแหล่งท่องเที่ยว	
6. การทำผ้าทอไหลของบ้านฮวกมีการจ้างแรงงานต่างถิ่น ก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบลายผ้าทอได้ง่าย	
กลยุทธ์เชิงรับ (WT)	
1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนกับพื้นที่ใกล้เคียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ	
2. กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าและส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน ให้เชื่อมโยงกับประเทศ สปป.ลาว และเชื่อมโยงไปยังประเทศจีน	
3. สร้างผู้สืบทอดประเพณี กิจกรรม และสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน	

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลได้มีข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ตลาดการค้าชายแดนบ้านฮวก และสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง ให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาซื้อสินค้าและเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อสร้าง

รายได้ให้กับชุมชน เพราะตลาดนัดการค้าชายแดนและสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอภูซางยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

2. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการค้าชายแดน และการท่องเที่ยวชายแดนให้มีความรู้ ความสามารถมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวทางการค้าและการท่องเที่ยวในอนาคต

3. สนับสนุนให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการรองรับการขยายตัวของการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว ชายแดน เช่น โครงข่ายโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและสถานบริการน้ำมันขนาดใหญ่ เป็นต้น

4. ในวันที่ 10 และ 30 ของทุกเดือนที่มีการจัดตลาดนัดการค้าชายแดนบ้านฮวก ควรจะมีการจัดระเบียบร้านค้า และสถานที่ให้ดูเป็นระเบียบและดูแลเรื่องความสะอาดให้มากกว่านี้

5. ควรจะมีกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างความน่าสนใจและความประทับใจของผู้ที่มาเยือน

6. สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ควรรักษาและคงสภาพไว้ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผู้ค้า ผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน

1. ควรจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม เตรียมความพร้อมในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ถังขยะ และสถานที่จอดรถ เป็นต้น

2. ควรสร้างความร่วมมือทางการค้า และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย – สปป.ลาว เพื่อพัฒนาตลาดการค้า

3. ควรเพิ่มสินค้าให้มีความหลากหลาย ให้น่าสนใจโดยการสร้างความร่วมมือในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยการรวบรวมสินค้า OTOP ของแต่ละชุมชนมารวมแสดงไว้ในศูนย์ OTOP ของบ้านฮวก

4. ควรกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการค้าและการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อป้องกันการเข้ามาลงทุนจากนายทุนภายนอกที่เข้ามาเอาเปรียบชุมชน

5. คนในชุมชนควรร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไว้

6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือและให้ความรู้ในเรื่องของการจัดการการค้าและการท่องเที่ยว พัฒนาให้เกิดมีคชเทศกน้อยในชุมชน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้ง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน

จากการสอบถามผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน
อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลการท่องเที่ยวและการค้า อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

1.1 ข้อมูลนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ด้านข้อมูลการท่องเที่ยวในอำเภอ ภูซาง พบว่า
นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เคยมาเที่ยวอำเภอภูซาง จำนวน 128 ราย คิดเป็นร้อยละ 64.00 ในด้าน
สถานที่ท่องเที่ยวที่ไปมาแล้วนั้น เคยไปเที่ยวน้ำตกภูซางมีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 93 ราย คิดเป็นร้อยละ
46.50 รองลงมาคือ ตลาดการค้าชายแดนไทย - ลาว (บ้านฮวก) จำนวน 90 ราย คิดเป็นร้อยละ
45.00 และอุทยานแห่งชาติภูซาง จำนวน 40 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.00 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	72	36.00
เคย	128	64.00
ตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว (บ้านฮวก)	90	45.00
อุทยานแห่งชาติภูซาง	40	20.00
น้ำตกภูซาง	93	46.50
ถ้ำผาแดง	10	5.00
วัดพระธาตุภูซาง	31	15.50
วัดพระธาตุขุนบง	15	11.6
รวม	200	100

จากการสอบถามข้อมูลด้านระยะเวลาในการท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวจำนวน 1 วัน จำนวน 157 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.50 รองลงมาคือ ระยะเวลาในการท่องเที่ยวจำนวน 2 – 3 วัน จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.50 และระยะเวลาในการท่องเที่ยวจำนวน 5 วันขึ้นไป จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.50 (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลระยะเวลาในการท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน	157	78.50
2-3 วัน	39	19.50
4-5 วัน	1	0.50
5 วันขึ้นไป	3	1.50
รวม	200	100

จากการสอบถามข้อมูลด้านเป้าหมายในการเดินทางมาอำเภอภูซาง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เดินทางมาเพื่อซื้อของที่ตลาดการค้าชายแดนไทย - ลาว (บ้านฮวก) จำนวน 158 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.00 รองลงมาคือ เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง จำนวน 115 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.50 และข้ามไปยังฝั่ง สปป.ลาว จำนวน 37 รายคิดเป็นร้อยละ 18.50 (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเป้าหมายในการเดินทางมาอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อของที่ตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว (บ้านฮวก)	158	79.00
ข้ามไปยังฝั่ง สปป.ลาว	37	18.50
เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง	115	57.50
มาทำกิจกรรมกับทางหน่วยงาน	23	11.5
รวม	200	100

จากการสอบถามข้อมูลด้านการใช้พาหนะในการเดินทาง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 157 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.50 รองลงมาคือ เดินทางโดยรถประจำทาง/รถ

บัส จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.00 และ อื่น ๆ คือ เดินทางโดยรถมอเตอร์ไซด์ จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.50 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการใช้พาหนะในการเดินทาง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนตัว	157	78.50
รถประจำทาง/รถบัส	32	16.00
อื่น ๆ เช่นรถมอเตอร์ไซด์	11	5.50
รวม	200	100

จากการสอบถามข้อมูลความคิดเห็นการคาดการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น จำนวน 149 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.50 และคาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จำนวน 51 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.50 (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลการคาดการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	0	0
ไม่เปลี่ยนแปลง	51	25.50
เพิ่มขึ้น	149	74.50
รวม	200	100

1.2 ข้อมูลผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน

จากการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน ด้านการเปรียบเทียบรายได้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่ารายได้ไม่เปลี่ยนแปลง จำนวน 110 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.70 รองลงมา คือ มีความคิดเห็นว่ารายได้เพิ่มขึ้น จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.60 และมีความคิดเห็นว่ารายได้ลดลง จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.70 (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลเปรียบเทียบรายได้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	22	10.70
ไม่เปลี่ยนแปลง	110	53.70
เพิ่มขึ้น	73	35.60
รวม	200	100

จากการสอบถามผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน ด้านแนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า แนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น จำนวน 110 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.70 รองลงมาคือ มีความคิดเห็นว่าแนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่เปลี่ยนแปลง จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.60 และมีความคิดเห็นว่าแนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนลดลง จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.70 (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนและร้อยละแนวโน้มมูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

มูลค่าการค้าชายแดน	จำนวน	ร้อยละ
ลดลง	22	10.70
ไม่เปลี่ยนแปลง	73	35.60
เพิ่มขึ้น	110	53.70
รวม	200	100

จากการสอบถามผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน ด้านการคาดการณ์ผลกระทบทางการค้าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเห็นว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบในระดับปานกลาง มีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.60 รองลงมาคือ มีความคิดเห็นว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบในระดับมาก จำนวน 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.90 และ มีความคิดเห็นว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะไม่มีผลกระทบ จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.40 (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลคาดการณ์ผลกระทบทางการค้าเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลกระทบ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	48	23.40
น้อย	33	16.10
ปานกลาง	75	36.60
มาก	49	23.90
รวม	200	100

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดนด้านต่าง ๆ

การเปรียบเทียบปัจจัยผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดนด้านต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อลำดับความสำคัญของปัจจัยผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยการนำข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (A) ด้านการจัดการ (B) ด้านการมีส่วนร่วม (C) และด้านกิจกรรมการค้าชายแดน (D) รวมถึงปัจจัยย่อยของแต่ละด้าน ซึ่งมีปัจจัยย่อยรวมทั้งสิ้น 24 ปัจจัย โดยที่ค่า CR ทุกปัจจัยมีค่าน้อยกว่า 0.1 นั้นแสดงว่าค่าปัจจัยมีความสอดคล้องกัน มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ลำดับความสำคัญของปัจจัยหลัก

จากการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ ปัจจัยด้านกายภาพ (A) ในระดับมากที่สุด โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 55.89 รองลงมาคือ ด้านการจัดการ (B) เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 24.56 ด้านการมีส่วนร่วม (C) เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 11.85 และด้านกิจกรรมการค้าชายแดน (D) เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญ 7.70 (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 ลำดับความสำคัญของปัจจัยหลัก

ปัจจัย	ผลรวม	ค่าน้ำหนัก (% เฉลี่ย)
A ด้านกายภาพ	2.23	55.89
B ด้านการจัดการ	0.98	24.56
C ด้านการมีส่วนร่วม	0.47	11.85
D ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน	0.30	7.70
CR		- 1.39

2.2 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อย ด้านกายภาพ

จากการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกายภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ปัจจัยมีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวดในระดับมากที่สุด โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 47.20 รองลงมาคือ ปัจจัยการเดินทางสะดวก สบาย เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 23.80, ปัจจัยเกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 13.99, ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 9.03, ปัจจัยปริมาณขยะเพิ่มขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 3.88 และปัจจัยวิถีชีวิตดั้งเดิมจางหาย เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 2.10 (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกายภาพ (A)

ปัจจัย	ผลรวม	ค่าน้ำหนัก (% เฉลี่ย)
A1 มีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวด	2.83	47.20
A2 การเดินทางสะดวก สบาย	1.42	23.80
A3 เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	0.83	13.99
A4 ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม	0.54	9.03
A5 ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น	0.23	3.88
A6 วิถีชีวิตดั้งเดิมจางหาย	0.12	2.10
CR		- 0.94

2.3 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อย ด้านการจัดการ

จากการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการจัดการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ ปัจจัยการเกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียวในระดับมากที่สุด โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 43.26 รองลงมาคือ ปัจจัยการมีกฎ ระเบียบการผ่านแดนที่ชัดเจน เปอร์เซ็นต์เฉลี่ย ในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 26.08, ปัจจัยการเกิดแผนพัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนไทย - ลาว มากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 13.88, ปัจจัยการเกิดการเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 8.24, ปัจจัยกฎหมายที่ซับซ้อน ยุ่งยากทำให้สินค้าประเภทของสดเสียหาย เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 5.05 และปัจจัยความเป็นสากล ทำให้การควบคุมสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากร ทำได้ยากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 3.49 (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการจัดการ (B)

ปัจจัย	ผลรวม	ค่าน้ำหนัก (% เฉลี่ย)
B1 เกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว	2.59	43.26
B2 มีกฎ ระเบียบการผ่านแดนที่ชัดเจน	1.56	26.08
B3 เกิดแผนพัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนไทย- ลาว มากขึ้น	0.83	13.88
B4 เกิดการเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ	0.49	8.24
B5 กฎหมายที่ซับซ้อน ยุ่งยากทำให้สินค้าประเภท ของสดเสียหาย	0.30	5.05
B6 ความเป็นสากล ทำให้การควบคุมสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากร ทำได้ยากขึ้น	0.20	3.49
CR		- 0.94

2.4 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อย ด้านการมีส่วนร่วม

จากการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ เกิดการส่งเสริม SME อย่างต่อเนื่อง ในระดับมากที่สุด โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 47.49 รองลงมาคือ ปัจจัยเกิดมัคคุเทศก์รุ่นใหม่ มีบทบาทมากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 27.32, ปัจจัยคนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 14.56, ปัจจัยคนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุนและค้าขายมากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 6.17 และปัจจัยการเกิดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 4.46 (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการมีส่วนร่วม (C)

ปัจจัย	ผลรวม	ค่าน้ำหนัก (% เฉลี่ย)
C1 เกิดการส่งเสริม SME อย่างต่อเนื่อง	2.37	47.49
C2 ภาครัฐกระตุ้นเยาว์ มีบทบาทมากขึ้น	1.37	27.32
C3 คนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น	0.73	14.56
C4 คนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุนและค้าขายมากขึ้น	0.31	6.17
C5 เกิดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว	0.22	4.46
CR		- 1.07

2.5 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อย ด้านกิจกรรมการค้าขายแดน

จากการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกิจกรรมการค้าขายแดน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ ปัจจัยมูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุด โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 27.51 รองลงมาคือ ปัจจัยกลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่องและยั่งยืน เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 24.68, ปัจจัยการลงทุนขยายตัว เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 16.37, ปัจจัยวัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสองแผ่นดินเป็นที่รู้จักมากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 11.74, ปัจจัยคนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจากนายทุน เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 7.48, ปัจจัยเกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงาน เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 6.12 และแรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 6.10 (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกิจกรรมการค้าขายแดน (D)

ปัจจัย	ผลรวม	ค่าน้ำหนัก (%) เฉลี่ย)
D1 มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น	1.92	27.51
D2 กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน	1.72	24.68
D3 การลงทุนขยายตัว	1.14	16.37
D4 วัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสองแผ่นดินเป็นที่รู้จักมากขึ้น	0.82	11.74
D5 คนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจากนายทุน	0.52	7.48
D7 เกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงาน	0.43	6.12
D6 แรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมากขึ้น	0.42	6.10
CR		- 0.87

2.6 ลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้งหมด

จากการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้งหมด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเห็นว่ามีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในลำดับที่ 1 โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 26.38 รองลงมาคือ การเดินทางสะดวก สบาย เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 13.30 และเกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 10.62 ส่วนแรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมากขึ้นเป็นปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญน้อยที่สุด และมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเพียง 0.46 (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 ลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้งหมด

	ปัจจัยย่อย	ปัจจัยหลัก				% เฉลี่ย
		A	B	C	D	
		0.558	0.245	0.118	0.077	
A1	มีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวด	47.20				26.38
A2	การเดินทางสะดวก สบาย	23.80				13.30
B1	เกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว		43.26			10.62
A3	เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	13.99				7.81
B2	มีกฎ ระเบียบการผ่านแดนที่ชัดเจน		26.08			6.40
C1	เกิดการส่งเสริม SME อย่างต่อเนื่อง			47.49		5.62
A4	ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม	9.03				5.04
B3	เกิดแผนพัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว มากขึ้น		13.88			3.40
C2	มรดกเทศก์รุ่นเยาว์ มีบทบาทมากขึ้น			27.32		3.23
A5	ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น	3.88				2.16
D1	มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น				27.51	2.11
B4	เกิดการเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ		8.24			2.02
D2	กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน				24.68	1.90
C3	คนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น			14.56		1.72
D3	การลงทุนขยายตัว				16.37	1.26
B5	กฎหมายที่ซับซ้อน ยุ่งยากทำให้สินค้าประเภทของสดเสียหาย			5.05		1.24
A6	วิถีชีวิตดั้งเดิมจางหาย	2.10				1.17
D4	วัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสองแผ่นดินเป็นที่รู้จักมากขึ้น				11.74	0.90

ตารางที่ 43 (ต่อ)

	ปัจจัยย่อย	ปัจจัยหลัก				% เฉลี่ย
		A	B	C	D	
		0.558	0.245	0.118	0.077	
B6	ความเป็นสากล ทำให้การควบคุมสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากร ทำได้ยากขึ้น		3.49			0.85
C4	คนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุนและค้าขายมากขึ้น			6.17		0.73
D5	คนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจากนายทุน				7.48	0.57
C5	เกิดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว			4.46		0.52
D7	เกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงาน				6.12	0.47
D6	แรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมาก ขึ้น				6.10	0.46

จากผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงข้อมูลของพื้นที่จุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ในมิติด้านต่าง ๆ ทั้งด้านข้อมูลพื้นฐานของจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ลักษณะภูมิประเทศ ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ การวิเคราะห์สถิติและแนวโน้มของข้อมูลการนำเข้า - ส่งออก และใช้วิธีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) มาวิเคราะห์เพื่อทำให้ทราบศักยภาพการค้าชายแดนของจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน (SWOT Analysis) เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการค้าชายแดน ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก หลังจากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมด้วยตาราง (TOWS Matrix) เพื่อให้ได้กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และใช้ทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อให้ทราบผลกระทบที่เกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ร่วมกันหาแนวทางเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นด้วย

การค้าชายแดนประกอบไปด้วย ขนาดของธุรกิจหลายระดับ และมีผู้คนมาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทั้งจากคนฝั่งประเทศไทยเองรวมไปถึงคนในฝั่ง สปป.ลาว อีกทั้งยังก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่องอีกนับไม่ถ้วน ดังนั้น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจึงมีมาก และกระจายตัวในวงกว้าง

ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ การค้าขายแดนจึงกลายเป็นรายได้ที่ภาคส่วนต่าง ๆ ให้ความหวังว่าจะสามารถเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยประคับประคองเศรษฐกิจของประเทศให้ไปได้ตลอดรอดฝั่ง แต่นี่เป็นเพียงการค้าในส่วนเดียว ซึ่งยังผลประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่มนุษย์ท้องถิ่นด้วย การค้าขายแดนในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งดูจะเป็นการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ บางอย่างอาจถูกมองเป็นการค้าหนีภาษีหรือผิดกฎหมาย ไม่มีการบันทึกมูลค่าอย่างเป็นทางการและจำกัดอยู่ในระดับพื้นที่ กลับเป็นการค้าขายแดนแบบที่สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นอย่างแท้จริง การค้าดังกล่าวได้แก่ การเปิดร้านเล็ก ๆ หรือแม้กระทั่งแผงขายของตามแหล่งเศรษฐกิจต่าง ๆ ในเมืองชายแดน เช่น ตลาดสด ตลาดนัด รวมถึงตามจุดผ่านแดนทั้งแบบถาวรและจุดผ่อนปรน ซึ่งมีผู้คนผ่านเข้า – ออกอยู่เสมอโดยสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภค – บริโภค ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันทั่วไป โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นอาหาร ทั้งผักสด เนื้อสัตว์ ไข่ไก่ และข้าวสาร เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นงานวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ สถิติมูลค่าการค้าชายแดน มูลค่าการนำเข้า - มูลค่าการส่งออก ดุลการค้าของประเทศไทย - สปป.ลาว และดุลการค้าของจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว นำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะกลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ด้านการค้าชายแดน ศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการค้าชายแดน (SWOT Analysis) แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix และใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับขั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน โดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แนวโน้มการส่งออกสินค้าโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้าน ฮวก โดยแสดงให้เห็นในรูปแบบของมูลค่า เพอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง และกราฟ ตั้งแต่ในช่วงปี 2553 -2557 โดยแบ่งสินค้าออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดสินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง สินค้าที่มูลค่าการส่งออกมากที่สุดคือ น้ำมันเบนซินไร้สารมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 321,302,234.63 บาทหมวดสินค้าประเภทอุปกรณ์ก่อสร้างสินค้าที่มูลค่าการส่งออกมากที่สุดคือวัสดุก่อสร้างมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 19,876,216.00 บาท หมวดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆสินค้าที่มูลค่าการส่งออกมากที่สุดคือ พาหนะเครื่องจักรหนัก (สุทธินำกลับ) มูลค่าการส่งออกเท่ากับ 16,392,056.07 บาท และหมวดสินค้าอุปโภคและบริโภคสินค้าที่มูลค่าการส่งออกมากที่สุดคือเสื้อผ้ามือสองมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 28,500.00 บาท

และทำการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏในการวิจัยครั้งนี้ เลือกสินค้าส่งออกที่สำคัญ 2 ชนิด คือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สาร ซึ่งสินค้าทั้งสองชนิดดังกล่าว เป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรกของไทยและของจังหวัดพะเยา จากการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ พบว่า การค้าชายแดนไทย – สปป.ลาว ในจังหวัดพะเยานั้น มีค่า RCA ของน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สาร ในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557 มากกว่า 1 มาตลอด แสดงให้เห็นถึงจังหวัดพะเยามีความได้เปรียบในการแข่งขันการส่งออกน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สารและสาเหตุที่ในปี พ.ศ. 2556 น้ำมันเบนซินไร้สารมีค่าน้อยกว่า 1 เนื่องจากในปี พ.ศ. 2555 สปป.ลาว ได้มีการนำเข้าน้ำมันเบนซินไร้สารจากไทย ซึ่งมีมูลค่ามากถึง 111.71 ล้านบาท ทำให้ในปี พ.ศ. 2556 ลดการนำเข้าน้ำมันเบนซินไร้สาร ลงส่งผลทำให้ค่า RCA ในปี พ.ศ. 2556 มีค่าน้อยกว่า 1

2. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ด้านการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอกู่ช้าง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เมื่อทราบศักยภาพทางการค้า ก็ได้มีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม (การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค) ของการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอกู่ช้าง จังหวัดพะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนต่างๆ โดยทำการวิเคราะห์ SWOT ด้านกายภาพ ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมการค้าชายแดน จากนั้นก็มาทำการวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix สามารถสรุปเป็นกลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดน อำเภอกู่ช้าง ได้ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก (SO)

1. สร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศไทย – สปป.ลาว และสมาชิกความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) อาทิเช่น การจัดกิจกรรมทางด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อสร้างมาตรฐานการค้าให้เป็นสากล กิจกรรมเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างประเทศ เป็นต้น

2. ส่งเสริมตลาดการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวร่วมกัน ระหว่างไทยและสปป.ลาว โดยการประชาสัมพันธ์ตลาดการค้า, แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดน

3. ส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งพัฒนากลุ่มอาชีพ พัฒนากลุ่มโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ฝึกและพัฒนาเยาวชนในชุมชนให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์ในชุมชน มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม มีการแสดงต้อนรับจากชุมชนเพื่อสร้างความประทับใจ

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

1. ควรกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนบ้านฮวกและการท่องเที่ยวชายแดน มีส่วนร่วมในการจัดการการค้าและการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. ควรสร้างความร่วมมือและสานสัมพันธ์ทางการค้าในระดับชุมชนระหว่าง ไทย – สปป.ลาว โดยอาศัยผูกพันกันตามสายเลือดและความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และขยายไปสู่การสร้างความร่วมมือและสานสัมพันธ์ทางการค้า การท่องเที่ยวให้แน่นแฟ้นในระดับประเทศต่อไป

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น คุณภาพถนน สถานีบริการน้ำมันขนาดใหญ่ ไฟฟ้า ที่จอดรถ ห้องน้ำ เป็นต้น
2. พัฒนาบุคลากรเกี่ยวข้องด้านการเดินทางผ่านแดนและการค้าชายแดน เพื่อรองรับการยกระดับจากจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวร
3. จัดระเบียบร้านค้าให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการค้าขาย
4. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผู้สืบทอดในการทำลายผ้าทอ และกิจกรรมหรือสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนกับพื้นที่ใกล้เคียงทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
2. กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการค้าและส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน ให้เชื่อมโยงกับประเทศ สปป.ลาว และเชื่อมโยงไปยังประเทศจีน
3. สร้างผู้สืบทอดประเพณี กิจกรรม และสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

3. การวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน

เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการค้าชายแดนทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการค้าชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนบ้านฮวกทำให้ได้แนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาการค้าชายแดน และเมื่อปลายปี 2558 ที่ผ่านมา ประเทศไทยก็ได้มีการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการแล้ว หากมองในระยะยาวก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยผลกระทบที่จะเกิดจากการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อการค้าชายแดน ด้านต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process: AHP) เพื่อวิเคราะห์ลำดับปัจจัยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในปัจจัยหลักผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ปัจจัยด้านกายภาพ (A) ในระดับมากที่สุด โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 55.89 รองลงมาคือด้านการจัดการ (B) เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 24.56 ด้านการมี

ส่วนร่วม (C) เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 11.85 และด้านกิจกรรมการค้าชายแดน (D) เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญ 7.70

การให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกายภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ปัจจัยมีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวดในระดับมากที่สุด โดยมีเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 47.20 รองลงมาคือ ปัจจัยการเดินทางสะดวก สบายเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 23.80, ปัจจัยเกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 13.99, ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 9.03, ปัจจัยปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 3.88 และปัจจัยวิถีชีวิตดั้งเดิมจางหายเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 2.10

การให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการจัดการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ ปัจจัยการเกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียวในระดับมากที่สุด โดยมีเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 43.26 รองลงมาคือ ปัจจัยการมีกฎ ระเบียบการผ่านแดนที่ชัดเจน เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 26.08, ปัจจัยการเกิดแผนพัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-ลาว มากขึ้นเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 13.88, ปัจจัยการเกิดการเชื่อมโยงการค้ากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 8.24, ปัจจัยกฎหมายที่ซับซ้อน ยุ่งยากทำให้สินค้าประเภทของสดเสียหาย เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 5.05 และปัจจัยความเป็นสากล ทำให้การควบคุมสิ่งผิดกฎหมาย อาชญากร ทำได้ยากขึ้นเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 3.49

การให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ เกิดการส่งเสริม SME อย่างต่อเนื่องในระดับมากที่สุด โดยมีเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 47.49 รองลงมาคือ ปัจจัยเกิดมัคคุเทศก์รุ่นเยาว์ มีบทบาทมากขึ้นเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 27.32, ปัจจัยคนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 14.56, ปัจจัยคนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุนและค้าขายมากขึ้น เพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 6.17 และปัจจัยการเกิดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 4.46

การให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยย่อยด้านกิจกรรมการค้าชายแดน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญแก่ ปัจจัยมูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุด โดยมีเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 27.51รองลงมาคือ ปัจจัยกลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่องและยั่งยืนเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 24.68, ปัจจัยการลงทุนขยายตัวเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 16.37, ปัจจัยวัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสองแผ่นดินเป็นที่รู้จักมากขึ้นเพอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 11.74, ปัจจัยคนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจากนายทุนเพอร์เซ็นต์

เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 7.48, ปัจจัยเกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงานเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 6.12 และแรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมากขึ้น เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 6.10

การให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้งหมด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดเห็นว่ามีระบบความปลอดภัยที่เข้มงวดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในลำดับที่ 1 โดยมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 26.38 รองลงมาคือ การเดินทางสะดวก สบายเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 13.30 และเกิดจุดบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียวเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเท่ากับ 10.62 ส่วนแรงงาน สปป.ลาว เข้ามาขายแรงงานในฝั่งไทยมากขึ้นเป็นปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญน้อยที่สุด และมีเปอร์เซ็นต์เฉลี่ยในการให้ลำดับความสำคัญเพียง 0.46

การอภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุดคือปัจจัยด้านกายภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณวัฒน์ แดงแก้ว และปาริชาติ ราชประดิษฐ์ (มปป.) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดการค้าชายแดนไทย – ลาว ที่กล่าวว่าแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนการค้าช่องภูตู ต้องมีการวางแผนการจัดการด้านสาธารณูปโภคและระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว รวมถึงต้องมีมาตรการในการป้องกันความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากเกินกว่าขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไม่ก่อให้เกิดของเสียมลพิษขยะอีกทั้งควรนำเสนอเทศกาลและมหรหรรพ์ต่างๆรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสานให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆพร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและเตรียมรับมือกับปัญหาทางสังคมด้านต่างๆเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวนำไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดนในอนาคตและจากผลการวิจัยพบว่าการติดต่อค้าขายระหว่างชายแดนไทย – สปป.ลาว ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวกเป็นการติดต่อค้าขายที่มีมายาวนานตามความสัมพันธ์กันตามสายเลือด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิพล ทรัพย์อำนวยพร (2547) ศึกษาศักยภาพในการพัฒนาการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่านพรมทางการค้าช่องภูตู อำเภอบ้านโคกจังหวัดอุดรธานี พบว่า จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องภูตูมีศักยภาพในด้านการค้าชายแดนเป็นอันมาก เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ในการเดินทางไปมาหาสู่กันโดยใช้เส้นทางดังกล่าวตั้งแต่ในอดีต รวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว ในการที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นด่านการค้าถาวรในอนาคตได้และจากการศึกษายัง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ประเด็นทางด้านการเข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับอัมราภรณ์ ศรีกาญจน์พัฒน์ (2555) ศึกษาผลกระทบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนด้านอำเภอเชียงของพบว่าผลกระทบการค้าชายแดน

ภาคเหนือตอนบนด้านอำเภอเชียงของที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้การเตรียมสู่ประชาคมอาเซียนมีแนวโน้มด้านการค้าและการลงทุนรวมทั้งโอกาสด้านการพัฒนาขยายการค้าการลงทุนกับเมืองห้วยทราย สปป.ลาว มีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดจนมาตรการของภาครัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กับการส่งเสริมการลงทุนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลงทุนของภาคธุรกิจในพื้นที่อำเภอเชียงของและเขตเมืองห้วยทราย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่การค้าชายแดนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีจุดแข็งและมีโอกาสในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่บ้านฮวกกับประชาชนในพื้นที่ติดต่อด้านแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันมานาน ตั้งแต่ในปี 2538 ที่มีการเริ่มพัฒนาจุดผ่อนปรนการค้าบ้านฮวก เนื่องจากประชาชนทั้งสองฝ่ายมีความผูกพันกันตามสายเลือดด้วยความเป็นญาติทำให้การค้าชายแดนซึ่งมีมานานแล้วเกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งในระดับท้องถิ่นและสามารถเชื่อมโยงไปยังระดับประเทศนอกจากนี้ รัฐบาลของทั้งสองประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนา จึงมีการผลักดันการยกระดับจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้การค้าชายแดนเป็นระดับมาตรฐาน และมีความเป็นสากลมากขึ้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

1. สินค้าผ่านแดนส่วนใหญ่ยังไม่ใช้สินค้าที่เกิดขึ้นจากการผลิตในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการค้าผ่านแดนไม่ใช่ประชาชนในพื้นที่แต่กลับเป็นพวกนายทุนเป็นส่วนใหญ่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร คิดค้น ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าที่สามารถสร้างมูลค่าให้กับชุมชนและสามารถเป็นสินค้าที่ส่งออกได้
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลสินค้าบริเวณจุดผ่อนปรนบ้านฮวก ยังไม่มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาจัดการในเรื่องของการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลที่เป็นสินค้านำเข้า – ส่งออก ทำให้การจัดเก็บข้อมูลด้านสินค้านี้มีความคลาดเคลื่อน และขาดข้อมูลทางสถิติที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ รวมถึงควรมีการจัดเก็บข้อมูลสินค้าที่เป็นสินค้าท้องถิ่นที่มีการนำเข้า – ส่งออก ผ่านจุดผ่อนปรนด้วยเพื่อที่จะได้เห็นถึงศักยภาพในการค้าชายแดนของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะ จากการศึกษพบว่า ณ จุดผ่านแดนบ้านฮวก ยังไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลสินค้าที่เป็นสินค้าท้องถิ่นที่ส่งออกไปยัง สปป.ลาว ทำให้ยังขาดข้อมูลที่จะสามารถนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้โดยตรง

3. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศไทย - สปป.ลาว และสมาชิกความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) และส่งเสริมตลาดการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวร่วมกัน ระหว่างไทยและสปป.ลาว โดยการประชาสัมพันธ์ตลาดการค้า, แหล่งท่องเที่ยว, ประเพณีตักบาตรสองแผ่นดินซึ่งเป็นประเพณีประจำปี ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างทั้งในประเทศไทย และสปป.ลาว เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดน

4. พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวชายแดนให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวทางการค้าและการท่องเที่ยวในอนาคต เพราะจากการศึกษาพบว่า ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้

5. พัฒนาคุณภาพสินค้า ผู้สืบทอดในการทำลายผ้าทอ และกิจกรรมหรือสินค้าดึงดูดนักท่องเที่ยว

6. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจในประเด็นผลกระทบทางด้านกายภาพที่จะเกิดขึ้น เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

บรรณานุกรม

- กันต์ธมน สุขกระจ่าง และธราธร กุลภัทรนรินทร์. 2554. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการ
คัดเลือกผู้ให้บริการขนส่งของกลุ่มผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำโดยวิธีการ
วิเคราะห์ตามลำดับชั้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหานคร.
- จังหวัดพะเยา. 2558. “บรรยายสรุปจังหวัดพะเยา ปี 2557”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.phayao.go.th/au/info/bordertrade.pdf> (25 พฤศจิกายน 2557).
- ชูเพ็ญวิบูลสันติ. 2551. “การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)”.
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.pharmacy.cmu.ac.th/pharmcare/pharad/swot982.htm> (7
ธันวาคม 2557).
- ด่านศุลกากรเชียงราย. 2557. “สถิติการค้าชายแดนด้านจังหวัดพะเยา - สปป.ลาว ปี 2550 –
2556”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.phayao.go.th/au/info/bordertrade.pdf> (25 พฤศจิกายน 2557).
- ทท พ่อสาร. 2556. ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าชายแดนระหว่างไทย - ลาว อำเภอเมือง จังหวัด
นครพนม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณวัฒน์ แดงแก้ว และปาริชาติ ราชประดิษฐ์. ม.ป.ป. แนวทางการส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยว
ตลาดการค้าชายแดนไทย - ลาว บริเวณจุดผ่อนปรนการค้าช่องภูตู๋ อำเภอบ้าน
โคก จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณาทยา แดงรุ่งโรจน์. 2557. ความสามารถในการแข่งขันส่งออกฮาร์ดดิสก์ไดร์ฟของประเทศไทย
กับประเทศสมาชิกอาเซียน 4 ประเทศ. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น.
- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์ และคณะ. 2554. การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนกรณีศึกษาตลาดโรง
เกลือ จังหวัดสระแก้ว. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เปรมประชา ดีเมลโล. 2552. การค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชนในอำเภอเชียงของจังหวัด
เชียงราย. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พบกานต์ อาวัชนาการ และปิติ ศรีแสงนาม. 2553. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยและสินค้าอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน. กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิราภรณ์ สวัสดิ์พัลลภ และเสริมวิทย์ วัชรไชยคุปต์. 2553. การประยุกต์ใช้วิธี AHP และ Fuzzy AHP ในการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กในลุ่มน้ำชี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัทรกมล เลิศสันติ และสถาพร โอภาสานนท์. 2557. “การจัดสรรงานแก่ผู้ให้บริการขนส่งภายนอกภายใต้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด”. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 125 (กรกฎาคม - กันยายน): 91 - 106.
- รพิกร ฉลองสัพพัญญ และจันทร์จิรา พยัคฆ์เพศ. 2555. การประยุกต์ AHP สำหรับการตัดสินใจเลือกหอพักเอกชนบริเวณมหาวิทยาลัยนเรศวร. พะเยา: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิพล ทรัพย์อำนวยพร. 2547. ศักยภาพในการพัฒนาการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่านพรมทางการค้าช่องภูตู อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภลักษณ์ ใจสูง. 2555. การคัดเลือกผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของบริษัทฮานา ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน) โดยใช้กระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับชั้น (AHP). กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2555. “การค้าชายแดน”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ksmcare.com/Article/82/27983> (30 ตุลาคม 2557).
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. 2541. “การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ”. วารสารเอเชียปริทัศน์ 15, 1 (มกราคม): 8 - 10.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 2553. “ศักยภาพสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในอาเซียน”. วารสาร Morning Talk 53, 1 (มิถุนายน): 47 - 104.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. ม.ป.ป. โอกาสและผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อกระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน.

สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดพะเยา. 2558. “สถิติมูลค่าการค้าชายแดน จังหวัดพะเยา ปี 2547 - 2558”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://pcoc.moc.go.th/wapppcoc/views/dfactsheet.aspx?pv=56> (30 กรกฎาคม 2558).

สุธรรม อรุณ. 2550. การตัดสินใจโดยใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์. เอกสารประกอบการสอนสาขาวิชาเครื่องกล. พะเยา: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อดิศักดิ์ธีรานุพัฒนา และชูศรี เทียศิริเพชร. 2554. “การจัดลำดับความสำคัญของมาตรวัดและกระบวนการหลักของโซ่อุปทานโดยวิธีแบบจำลองกระบวนการตัดสินใจแบบวิเคราะห์ลำดับ”. จุลาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 127 (มกราคม - มีนาคม): 1 - 32.

อภิชาติ โสภาคแดง. 2552. การตัดสินใจเพื่อการบริหาร. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัมราภรณ์ ศรีกาญจนพัฒน์. 2555. ผลกระทบการค้าชายแดนภาคเหนือตอนบนด้านอำเภอเชียงของที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจท้องถิ่นภายใต้การเตรียมสู่ประชาคมอาเซียน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรทัย แซ่เจี๋ย. 2554. การวิเคราะห์การได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการส่งออกข้าวของไทยและเวียดนามในตลาดโลก. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

เอกมล เอี่ยมศรี. 2554. “การวิเคราะห์ SWOT Analysis”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.oknation.net/blog/newmanagement/2011/05/27/entry-1> (3 สิงหาคม 2555).

Balassa, B. 1965. Trade Liberalisation and Revealed Comparative Advantage. The Manchester School. 33, 99 - 123.

Benyoucef, L., Ding, H., & Xie, X. 2003. Supplier selection problem: selection criteria and methods. Unite de recherche INRIA Lorraine. Nancy Cedex.

Cochran. 1977. สูตรของคอกเรน. อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ และปราณี สวัสดิ์สรรพ. ม.ป.ป. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม.

Ghodsypour, S.H., and O'Brien, C. 1998. A decision support system for supplier selection using an integrated analytic hierarchy process and linear

- programming. International Journal of Production Economics. Vol. 56 - 57, pp. 199 - 212.
- Piriya, P. 2010. Does AFTA Create More Trade for Thailand? An Investigation of Some Key Trade Indicators. Journal of current Southeast Asian Affairs 29 (1) 51 - 78.
- Prapanpun. 1990 .อ้างอิงใน ญาดา ประภาพันธุ์ และคณะ. 2550. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Saaty, T.L. 1990. Multicriteria decision making: The analytic hierarchy process. RWS Publications. Pittsburgh.
- Saaty, T.L. 1994. How to make a decision: The analytic hierarchy process. Interfaces, Vol. 24, no. 6, pp. 18 - 43.
- Saaty, T.L. 1996. Decision making with dependence and feedback: The analytic network process. RWS Publications. Pittsburgh.
- Saaty, T.L. 2008. Decision making with the analytic hierarchy process, International Journal of Services Sciences. Vol. 1, no. 1, pp. 83 - 98.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ☐ 1. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ
☐ 2. ผู้ประกอบการ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อ.กุซาง จ.พะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพและสภาพแวดล้อมของการค้าชายแดนอำเภอกุซาง จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนอำเภอกุซาง จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
2. อายุ.....ปี
3. การศึกษา

☐ 1. ต่ำกว่าประถม	☐ 2. ประถมศึกษา	☐ 3. มัธยมต้น	☐ 4. มัธยมปลาย
☐ 5. ประกาศนียบัตร	☐ 6. อนุปริญญา	☐ 7. ปริญญาตรี	☐ 8. สูงกว่าปริญญาตรี
4. สถานะ

☐ 1. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน.....ตำแหน่ง.....
☐ 2. ผู้ประกอบการ	ประเภทตำแหน่ง.....
5. ระยะเวลาการทำงานในพื้นที่.....ปี

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพและสภาพแวดล้อมของการค้าชายแดนอำเภอกุซาง จังหวัดพะเยา

1. ท่านคิดว่าสถานการณ์ด้านการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอกุซางมีแนวโน้มเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับปีก่อน

1.1 รายได้จากการซื้อขายสินค้า ☐ ลดลง ☐ ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ เพิ่มขึ้น

.....

.....

.....

1.2 รายได้ กลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชน ☐ ลดลง ☐ ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ เพิ่มขึ้น

.....

.....

.....

1.3 การเข้ามาลงทุนในพื้นที่ ☐ ลดลง ☐ ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ เพิ่มขึ้น

.....

.....

1.4 การจ้างงานในพื้นที่ ☐ ลดลง ☐ ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ เพิ่มขึ้น

.....

.....

1.5 จำนวนนักท่องเที่ยว ☐ ลดลง ☐ ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ เพิ่มขึ้น

.....

.....

1.6 ชื่อเสียงของการเป็นแหล่งการค้า/ท่องเที่ยว ชายแดน ☐ ลดลง ☐ ไม่เปลี่ยนแปลง
☐ เพิ่มขึ้น

.....

.....

2. ท่านคิดว่าระดับศักยภาพการค้า ณ จุดผ่อนปรนบ้านฮวก ในแต่ละด้านเป็นอย่างไร

ศักยภาพ	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	เหตุผล
2.1 สินค้า					
2.2 บริการ					
2.3 การลงทุน					
2.4 แรงงาน					

3. ท่านคิดว่า จุดแข็ง / จุดอ่อน ของการค้าชายแดนอำเภอภูซางเป็นอย่างไรบ้าง

ปัจจัยด้าน	สภาพแวดล้อมภายใน :

4. ท่านคิดว่า โอกาส / อุปสรรค ของการค้าชายแดนอำเภอภูซางเป็นอย่างไรบ้าง

ปัจจัยด้าน	สภาพแวดล้อมภายนอก :

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ด้าน	ข้อเสนอแนะ
1. สินค้า	
2. บริการ	
3. การลงทุน	
4. แรงงาน	

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่

แบบสอบถาม

เรื่อง ศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดน อ.ภูซาง จ.พะเยา ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบความสำคัญด้านต่างๆ ของผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านการค้าชายแดนที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ AEC

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ ☐ 1.ชาย ☐ 2.หญิง
2. อายุ.....ปี
3. การศึกษา

☐ 1. ต่ำกว่าประถม	☐ 2. ประถมศึกษา	☐ 3. มัธยมต้น	☐ 4. มัธยมปลาย
☐ 5. ประกาศนียบัตร	☐ 6. อนุปริญญา	☐ 7. ปริญญาตรี	☐ 8. สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ

☐ 1. เกษตรกรรม	☐ 2. ค้าขาย	☐ 3. ธุรกิจส่วนตัว	☐ 4. รับราชการ
☐ 5. ลูกจ้าง/พนักงานราชการ	☐ 6. พนักงานเอกชน	☐ 7. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	☐ 8.

นักเรียน/นักศึกษา

- ☐ 9. เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน ☐ 10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้ของท่านบาท/เดือน

6. สถานะ ☐ 1. นักท่องเที่ยว (ตอบข้อ 7)
☐ 2. ผู้ค้า/ผู้ประกอบการ/ประชาชนในพื้นที่ (ข้ามไปตอบข้อ 8)

7. สำหรับนักท่องเที่ยว

7.1 ท่านเคยเดินทางมาเที่ยว ในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา หรือไม่

- ☐ 1. เคยได้แก่
☐ 1. ตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว (บ้านฮวก)	☐ 2. อุทยานแห่งชาติภูซาง
☐ 3. น้ำตกภูซาง	☐ 4. ถ้ำผาแดง
☐ 5. วัดพระธาตุภูซาง	☐ 6. วัดพระธาตุนบง
☐ 7. อื่นๆ ระบุ.....	
- ☐ 2. ไม่เคย

7.2 ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง

- ☐ 1. 1 วัน ☐ 2. 2-3 วัน ☐ 3. 4-5 วัน ☐ 4. 5 วันขึ้นไป

7.3 วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

- ☐ 1. ซื้อของที่ตลาดการค้าชายแดนไทย-ลาว (บ้านฮวก) ☐ 2. ข้ามไปยังฝั่ง สปป.ลาว
☐ 3. เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอภูซาง ☐ 4. มาทำกิจกรรมกับทางหน่วยงาน
☐ 5. อื่นๆ ระบุ.....

7.4 เดินทางโดย

- ☐ 1. รถยนต์ส่วนตัว ☐ 2. รถประจำทาง/รถบัส ☐ 3. อื่นๆ ระบุ.....

7.5 ท่านคิดว่าเมื่อเข้าสู่ AEC จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวที่ชายแดนมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง

- ☐ 1. ลดลง ☐ 2. ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ 3. เพิ่มขึ้น

8. สำหรับผู้ค้า/ผู้ประกอบการ/ประชาชนในพื้นที่

8.1 รายได้ของท่านในช่วงสามปีที่ผ่านมา มีลักษณะอย่างไร

- ☐ 1. ลดลง ☐ 2. ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ 3. เพิ่มขึ้น

เพราะ.....

8.2 ท่านคิดว่ามูลค่าการค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ AEC มีแนวโน้มอย่างไรในอนาคต

- ☐ 1. ลดลง ☐ 2. ไม่เปลี่ยนแปลง ☐ 3. เพิ่มขึ้น

เพราะ.....

8.3 ท่านคิดว่าผลกระทบทางด้านการค้าชายแดนของท่านที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ AEC มีมากน้อยแค่ไหน

- ☐ 1. ไม่มี ☐ 2. น้อย ☐ 3. ปานกลาง ☐ 4. มาก

เพราะ.....

ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้าน การค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ AEC	9 (สำคัญ มากกว่า)	7	5	3	1 (เท่ากัน)	3	5	7	9 (สำคัญ มากกว่า)	ผลกระทบทางเศรษฐกิจด้าน การค้าชายแดนเมื่อเข้าสู่ AEC
										
ด้านกิจกรรมการค้าชายแดน										
คนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนา มากขึ้น										คนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุน และค้าขายมากขึ้น
คนในพื้นที่มีบทบาทในการพัฒนา มากขึ้น										กิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว
คนในพื้นที่มีโอกาสในการลงทุน และค้าขายมากขึ้น										กิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว
มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น										กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน
มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น										การลงทุนขยายตัว
มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น										วัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสอง แผ่นดิน เป็นที่รู้จักมากขึ้น
มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น										คนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจาก นายทุน
มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น										แรงงานไทยเข้าไปขายแรงงาน ทางฝั่ง สปป.ลาว มากขึ้น
มูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น										เกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงาน
กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน										การลงทุนขยายตัว
กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน										วัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสอง แผ่นดิน เป็นที่รู้จักมากขึ้น
กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน										คนในพื้นที่ถูกเอาเปรียบจาก นายทุน
กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน										แรงงานไทยเข้าไปขายแรงงาน ทางฝั่ง สปป.ลาว มากขึ้น
กลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่อเนื่อง ยั่งยืน										เกิดการเรียกร้องค่าจ้างแรงงาน
การลงทุนขยายตัว										วัฒนธรรมประเพณี ตักบาตรสอง แผ่นดิน เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ภาคผนวก ค

ประวัตินักศึกษา

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ-สกุล	ว่าที่ร้อยตรีหญิง นารินจง วงศ์อุต	
เกิดเมื่อ	30 ตุลาคม 2531	
ประวัติการศึกษา	ปี พ.ศ.2550	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา จังหวัดลำปาง
	ปี พ.ศ. 2553	ปริญญาตรีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	ปี พ.ศ. 2556 - ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิจัย ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ ทางการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์
		มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
อีเมล	Narinjong@gmail.com	